

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Луганський національний університет імені Тараса
Шевченка»

ДІАЛОГ КУЛЬТУР
У ВАЖКІ ЧАСИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Міжнародної науково-практичної конференції
(24 квітня 2026 р.)

УДК 316.77:008"2020/..."(082)

Рецензенти:

Світлана ШПЕТНА - кандидат педагогічних наук, доцент, почесний професор ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Катерина ШЕВЧЕНКО – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри китайської філології Київського національного лінгвістичного університету.

3-41 Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Діалог культур у важкі часи» (24 квітня 2026р.) / за заг. ред. Д.О. Перепаді; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». –Вип. 1. – Лубни: Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2026. – 200 с.

До збірника «Діалог культур у важкі часи» ввійшли матеріали Міжнародної науково-практичної конференції кафедри іноземних мов і кафедри літературознавства і східної філології (24 квітня 2026 р.).

Збірник розрахований насамперед на студентів і викладачів закладів вищої освіти.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка від 29.05.2026 (протокол № 11)

© Колектив авторів, 2026

© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2026

ЗМІСТ

Fedicheva N. GLOBAL EEDUCATION AS AN APPROACH TO TEACHING FOREIGN LANGUAGES.....	6
Tosuncuoğlu İrfan LINGUISTICS AND SOME PRACTICAL TIPS IN LANGUAGE LEARNING.....	9
Fedicheva N., Ostapenko Z. LANGUAGE AND ANGLING FOR RESILIENCE.....	16
Yunina O. CHALLENGES OF CROSS-CULTURAL COMMUNICATION IN VIRTUAL CLASSROOMS.....	21
Ryvynska A. THE IMPACT OF MIGRATION PROCESSES ON THE CULTURAL LANDSCAPE: ADAPTATION AND INTEGRATION OF MIGRANTS INTO NEW CULTURAL ENVIRONMENTS.....	25
Melike Bahar Tike Tetik THE ROLE OF ART AND LITERATURE IN PROMOTING DIALOGUE BETWEEN CULTURES: MAHMUD HOCA BEHBUDI AND THEATRE AS A MEDIUM OF SOCIAL AND INTERCULTURAL COMMUNICATION.....	27
Tosuncuoğlu İrfan, Fedicheva Natalya SOME ISSUES REGARDING TRANSLATION.....	33
Перепада Д. СТРАТЕГІЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	39
Перова С. ПОРІВНЯЛЬНА СТИЛІСТИКА ФІЗИКО- МАТЕМАТИЧНИХ ТЕКСТІВ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ.	48
Малахова Ю. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕДАЧІ ЯПОНСЬКОЇ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	58
Бєлік М. ВИКОРИСТАННЯ ДІАЛОГІВ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	66

Сура Н. АНГЛІЙСЬКА МОВА У СИСТЕМІ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ЯК ЧИННИК ВРЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ.....	69
Мединська А. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	77
Демченко Н. PHRASEOLOGY IN FRANÇOISE SAGAN'S "THE GUARDIAN ANGEL" ("LE GARDE DU CŒUR")	80
Сергєєва В. ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	84
Ситняківська С., Кубрак С., Макарчук Л. ПІДВИЩЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО- ПОЛІТИЧНИХ УМОВАХ.....	87
Хмелівська С. РОЛЬ АВТЕНТИЧНИХ АНГЛОМОВНИХ МАТЕРІАЛІВ У РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	94
Ковальова Т. ЗООНИМИ З ЕТНОКУЛЬТУРНИМ КОМПОНЕНТОМ ЗНАЧЕННЯ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ	98
Романчева Ю. АНАЛІЗ КУЛЬТУРНИХ КОДІВ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.....	106
Мельник О. РОЛЬ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ЗБЕРЕЖЕННІ МИРУ ТА СТАБІЛЬНОСТІ.....	109
Запотєєва В. СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ І ПЕРЕДАЧІ МОРТАЛЬНОГО КОДУ КИТАЙСЬКОЇ ГОРОР-МАНЬХУА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ 白骨大聖)...	114

Корбут С. ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	118
Барабашук А. КУЛЬТУРНА ВЗАЄМОДІЯ В ОРГАНІЗАЦІЯХ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА...	121
Остапенко З. ЕПІЧНА ТРАДИЦІЯ ІНДУЇЗМУ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ: «РАМАЯНА» І «МАГАБГАРАТА».....	125
Конончук Д., Сахнюк Д. МІЖКУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ У КРАЇНАХ ЄС В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ.....	130
Сіденко Т. ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ.....	134
Недогйбченко С. ВПЛИВ СИСТЕМИ ВВЕДЕННЯ ТЕКСТУ (PINYIN INPUT) НА ЗАБУВАННЯ ІЄРОГЛІФІВ.....	137
Лисюк В. РОЛЬ ІНТЕРКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ..	143
Щиголь Д. ВАЖЛИВІСТЬ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА САМОСВІДОМОСТІ.....	148
Глаткевич Р. МІЖКУЛЬТУРНІ ВЗАЄМОДІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА.....	151
Бондаренко В. ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ-ЗООНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	154

Мусаєлян А. ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ, СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА МІЖКУЛЬТУРНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ.....	157
Обогрєлов А. ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНОМОВНОГО КІНО ДЛЯ АНГЛОМОВНОЇ АУДИТОРІЇ.....	162
Остапенко З. ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ У КИТАЙСЬКІЙ ТА ІНДІЙСЬКИХ КУЛЬТУРАХ.....	166
Шерстюк А. АЙНИ ТА РЮКЮСЦІ ЯК ПРИКЛАД ЗІТКНЕННЯ КУЛЬТУР ТА КУЛЬТУРНОГО КОНФЛІКТУ В ЯПОНІЇ	171
Кривоносов А. МОЛОДІЖНІ СУБКУЛЬТУРИ ЯК ПРОСТІР ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	178
Радіонова С. ГЕНДЕРНА НЕЙТРАЛІЗАЦІЯ VS ФЕМІНІЗАЦІЯ: СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ СТРАТЕГІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	181
Запотєєва В. КУЛЬТУРНА ТРАВМА, ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ВИБІР І МОВНИЙ СПРОТИВ КРИЗЬ ПРИЗМУ ТВОРЧОСТІ Б. АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧА.....	186
Гладілін С. СТВОРЕННЯ ПОДКАСТУ ПРО ЖИТТЯ І ТВОРЧИСТЬ БОРИСА АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА ЯК ЗАСІБ ПОПУЛЯРІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	190

GLOBAL EDUCATION AS AN APPROACH TO TEACHING FOREIGN LANGUAGES

Fedicheva Nataliya

PhD, associate professor

Luhansk Taras Shevchenko

National University,

Lubny, Ukraine

nvfedicheva@yahoo.com

ORCID 0000-0001-8012-5636

Global education as a new approach to language teaching aims to enable students to effectively acquire a foreign language while empowering them with the knowledge, skills, and commitment required by world citizens to solve global problems. Global education has been defined as "education which promotes the knowledge, attitudes and skills relevant to living responsibly in a multicultural, interdependent world" (1). Another definition states that "global education consists of efforts to bring about changes in the content, methods and social context of education in order to better prepare students for citizenship in a global age" (2). Actually, a global education is a pedagogical approach that designate peace, human rights, development, and the environment as the four content areas of global education.

The goals of this approach to education are generally divided into knowledge, skills, attitudes, and action:

- Knowledge about world problems is the first goal. If we want young people to work for a better world, they must know the nature of world problems, their causes, and possible solutions.

- Acquiring skills that deal with communication, critical and creative thinking, cooperative problem-solving,

nonviolent conflict resolution, informed decision making, and the ability to see issues from multiple perspectives.

- Acquiring global attitudes which include global awareness, curiosity, an appreciation of other cultures, respect for diversity, a commitment to justice, and empathy with others.

- The final goal is action - democratic participation in the local and global community to solve world problems.

There are many good reasons why we, foreign-language educators, should care about world problems. One is ethical and personal. Another reason concerns our aspirations to be a language-teaching "profession." Another reason for dealing with global issues in language teaching concerns our status within the field of education. The education profession has always recognized its unique responsibility in promoting peace, justice, and an active concern for the world's problems.

Over the past decade, a number of leaders within the worldwide English-language teaching (ELT) profession have addressed the importance of global education for teachers of English as a second language (ESL) and English as a foreign language (EFL). Some stress how global issues can provide meaningful content for language classes. Others stress the mission language teachers have to teach for a better world (3).

The idea that foreign-language teaching can contribute to creating a better world is not new. Indeed, much traditional language teaching makes some references to global education ideals. Language has a certain degree of flexibility of topic that other subjects do not. It is not surprising, then, that content is one area of teaching where many instructors are integrating a global education perspective. Global issues can be included in teaching content even when students are just starting to learn the sounds of the foreign language. Reading, writing, listening, and speaking can also be integrated with

global issues content. For example, one can base a complete English four-skill lesson or a series of lessons on the World's Top Ten Human Rights Organizations. This might begin with students listening to information about World's Top Ten Human Rights organizations, speaking their opinions concerning human rights, reading about these organizations in English newsletter, and then writing English letters calling, for example, for the release of prisoners of conscience around the world.

Global education is as much a matter of how we teach as of what we teach. For many teachers, this involves a shift from passive to active learning, from teacher-to student-centered classes, from language as structure to language for communication about the world. This shift in teaching method often stimulates instructors to experiment with new approaches such as experiential learning. This can lead to trying out class simulations and role-plays that get students out of their seats and actively involved in exploring global issues in the foreign language. This can result in language-teaching lessons in which students practice their foreign language skills while role-playing.

Some teachers try to bring the world into the classroom by inviting guest speakers such as visitors from different countries or representatives from groups such as Greenpeace or Oxfam to promote communicative English skills as well as interest in world cultures and global issues. Yet other teachers attempt to develop global awareness and language skills through student projects such as social issue interview surveys or oral class presentations on global organizations.

A global education approach to language teaching requires that teaching materials impart the knowledge, skills, and attitudes required to help language students become socially responsible world citizens.

Conclusion. A growing number of language-teaching

professionals are finding that global education presents an exciting approach to their work which can promote global awareness, international understanding, and a commitment to working for a better world.

References

1. **Brown, H.D.** (2006) On Track to Century 21. Plenary talk at TESOL'06 conference, San Francisco's
2. **Casey, B.** (2004). Basic Questions on Global Issues: Ask the Experts. Colloquium at JALT'04 conference. Matsuyama, Japan.
3. **Cates, K.** (1990). "Teaching for a Better World: Global Issues in Language Education" The Language Teacher Vol. XIV No. 5 May 1990 Tokyo: JALT.

LINGUISTICS AND SOME PRACTICAL TIPS IN LANGUAGE LEARNING

Tosuncuoğlu İrfan

Professor Dr., of the Department
of English Language and literature,
Karabük University,
Karabük Türkiye

e-mail irtosun@yahoo.co

<https://orcid.org/0000-0002-0213-3574>

Introduction

Language has always aroused curiosity and debate for centuries due to its origin, how it developed, where, how and

in what ways it spread. Language is such a complex and perfect structure that it has always been a matter of curiosity how it was formed and by whom, but scholars have had a very difficult time explaining and proving it. It has been an interdisciplinary field of research, as the question of how language came into being intersects with the question of how human beings emerged. With the definition of Şahin (2013), language, whose emergence, development and functioning constantly taunts the human mind, is the most important work that human beings have developed since their existence, and it is the most important tool used to express all kinds of expressions that pass through the mind.

Language which forms the basis of many areas of human life such as social, economic and educational, is undoubtedly the most valuable treasure that human beings have. In more general terms, any expression of the inner world of human beings can be described as a type of language (Benjamin, 2019). All living languages change over time. Language change occurs rather slowly. So much so that we don't even realize that language is changing. If the language change happened too quickly, we would have to relearn our language almost every day.

Linguistics

The branch of linguistics that examines how and why languages change, what kind of changes occur, in short, language change is called historical linguistics. The main areas of interest in historical linguistics are as follows:

Describing and explaining the variants noticed in certain languages. Determining the relevance of languages to each other by examining their history and to group them into the families of the languages (comparative linguistics). Advancements in general theories about in what way, how changes in the languages occur. Studying the origins of words in a language (etymology). If we open the concept of

etymology, etymology (etymology) is the science of monitoring the development process of a word or a similar usage in a language from its first appearance, and determining and analyzing how it spread in which languages. Philology is a branch of science that examines the structure, historical development and relations of languages with each other. However, philology focuses on written texts. It even investigates the validity of written documents, whether they are real or not. In philological studies, old texts belonging to the periods in which they were produced are tried to be reconstructed. Etymology investigates the origins of words while philology investigates language in written texts.

The fact that they saw it as a supernatural power due to their inability to explain how language emerged within the possibilities of the period and attributed it to God can be considered among the reasons for the emergence of this assumption. Over time, more rational approaches were adopted, and since the second - half of the 18th century, language has begun to be considered as a structure in itself rather than being considered as a whole with human beings (Moser, 1969).

It has been observed that the mother tongue of people who learn a foreign language also improves. It is known that their reading, writing and comprehension skills have reached a good level. This will have a positive impact on people's school, academic, business and social life. Learning a foreign language at an early age plays a significant role in individual development and relations with society. Other purposes and benefits of foreign language learning for individuals are; it is called the ability to communicate with people from different cultures and to find job opportunities in various jobs (Genç and Kaya, 2011).

A foreign language can be defined as the language that the individual does not use for communication in the

environment he lives in, learns later and is quite inadequate compared to his mother tongue (Şahin, 2013). The fact that English learning has become an increasing need all over the world has led to the need for states to constantly renew their language education policies, and the age of learning English as a foreign language is being lowered every year. Developments in the field of education in our world after the 1950's have led to the questioning and examination of language education. As a result of various studies, the approaches and methods applied in language education have been reviewed. These developments inevitably affected grammar education. In addition, there are some elements such as Reduplications and Slangs which are very important elements for learning a language practically. They are as in the following;

Reduplications

Reduplications which are considered among stereotyped words in languages are phrases formed by two words with equal function to meet an entity or an action (Karaağaç, 2015). As with other stereotypes in language, reduplications are also the phrases used to reinforce meaning. Reduplications are structures created by repeating the same word repeatedly, using words that are close or opposite in meaning, or that sound similar. In other words, reduplications are usually formed by the repetition and stereotyping of all kinds of words (Toklu, 2015). “In Turkish, repetitions are made with two words; however, triple and quadruple repetitions are also seen, albeit rarely” (Karaağaç, 2015). In addition, reduplications can be found independently in the vocabulary of our language, as well as in proverbs and idioms that contain our cultural values, which are among the most valuable structures of our vocabulary. Briefly, the formation of reduplications can be listed as follows:

- “Those formed by the repetition of words with the

same meaning: Voice and sound, query and question, full throatedly ...

- Duplications with words with close meanings: Spouse friend, baklava and pastry, debt-free and tuition-free ...

- Words with opposite meanings: Sooner or later, in fits and starts (walk), large and small ...

- Those that are established with words, one of which is meaningful, the other soundly similar to a meaningful word, and which gain meaning with it: Tiny, crooked, skirt shackle ...

- Those that do not have meanings on their own, consisting of words that evoke each other in sound: Junk food, distorted and ...

- Duplications made up of reflection words: Sparkling, smacking, smacking...

(Toklu, 2015).

Turkish is a language rich in duplications. Today, 3486 binary duplication structures are used with different functions in the Turkish literary language of Türkiye, (Özkan, 2010). When we look at the historical process, it is seen that duplications are widely used in both historical Turkish dialects and modern Turkish dialects. Apart from the duplications recorded in the oldest written sources or common to Türkiye Turkish and other Turkish dialects, there are also newly coined duplications that are not seen in other languages. This is a result of the vitality of the language. Due to this feature of the language, various new elements are added to the vocabulary of the language every day. In the context of duplications, such a process is out of the question for any language in the world.

Duplications which occupy a large place in the vocabulary of Turkish are a unique feature of Turkish that strengthens, enriches and embellishes the expressive power of Turkish. Other languages do not have a wide duplication

vocabulary as in Turkish. Aksan, (2015) stated that there are a few duplications in Latin literature, which he says are too few in other languages to be compared with Turkish. He gave examples of languages where duplications are seen at a rate close to Turkish, Korean and to some extent Japanese. As a result, “duplications are an important expression feature of Turkish in terms of lexicology and semantics” (Aksan, 2015). They are structures that add richness to Turkish in terms of expression, reinforce the meaning, decorate and give fluency.

Slang

Slang can be special words used among a segment of society in general, or they can be considered as rude, abusive words or phrases used by vagrants and tramps. The TDK T.S., (the Dictionary of Turkish Language Association) (2011) denotes, “A word or phrase used by mostly uneducated people that is not used or should not be used everywhere and at all times. In a metaphorical sense, it is defined as the word or phrase used by vagabonds and tramps.” According to Karaağaç, (2015), “Slang in a broad sense is any use of language other than the common metered language.” Slang words; are created by changing the structures of the words in the metrical language, by attributing different meanings, or by quoting from different languages and distorting their structures, or by using them in different meanings in their original form.” Slang is based on secrecy. When it is written down, this secrecy disappears, and when the slang word is understandable, it ceases to be slang” (Özkan, 2002). In addition, according to the established general acceptance, slang is perceived as vulgar and abusive language, so its use in written language is frowned upon.

For this reason, slang is generally not used in written language. As we mentioned above, there are also examples of slang that is generally used by the lower strata of society and in oral language, which has become widespread throughout

the society. In this context, a slang expression that is frequently used in everyday language can reach different segments of society and become widespread. In this case, slang settles in the folk language and can change its quality. For that reason, the words such as araklamak (to steal), çakmak (fail, screw, get), kodes (jail), and zokayı yutmak (take the bait) are about to disappear from slang and have entered the general language, or more precisely, the folk language” (Özkan, 2002). “Due to reasons such as being taken into account by the society, the use of slang in mass media (advertising, etc.) has increased recently” (Yıldız and Hazar, 2003) In a way, slangs, whose usage area has expanded, can leave their private use areas and pass into social use as a result of social consensus.

Conclusion

The process of research on languages has led to the need for people to learn a foreign language and research in this field has become increasingly important. Although the origin of language studies dates to ancient times, modern linguistics as a branch of science began in the 19th century. Linguistics is a branch of science that aims to examine the characteristics of human languages and human language ability. In the late 19th and early 20th centuries, modern linguistics emphasized the importance of contemporary linguistic features as well as the study of the historical development and change of language, and thus the foundations of structuralist linguistics were laid. Together with linguistic knowledge, some issues such as reduplications and slangs are also very important issues in practical language teaching and learning activities.

References

1. **Aksan, D.** (2015). *Türkçenin Söz Varlığı*, Ankara, Bilgi Yayınevi.

2. **Benjamin, W.** (2019). Über Sprache überhaupt und über die Sprache des Menschen (vollständig neugesetzte Ausgabe). Göttingen: LIWI Literatur- und Wissenschaftsverlag.
3. **Genç, G., & Kaya, A.** (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yabancı Dil Derslerine Yönelik Tutumları İle Yabancı Dil Akademik Başarıları Arasındaki İlişki, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 14(26), (2011): 19-30
4. **Karaağaç, G.** (2015), Dil Bilgisi ve Anlam Bilgisi Çözümlemeleri, Akçağ Yayınları, Ankara , p.373 .
5. **Moser, H.** (1969). Deutsche Sprachgeschichte. Mit einer Einführung in die Fragen der Sprachbetrachtung [sechste, überarbeitete Auflage]. Tübingen: Max Niemeyer.
6. **Özkan, N.** (2002). Gizli Dil Olarak Argonun Fonksiyonu Üzerine(Eds. Emine Gürsoy-N ve Gülden S.), University of Minnesota Press , Amsterdam, pp.23-30.
7. **Şahin, Y.** (2013). Dil. Şahin, Y. (Ed.), Farklı boyutlarıyla yabancı dil öğrenimi ve öğretimi içinde. Konya: Eğitim.
8. **Toklu, M. O.** (2015). Dilbilime Giriş, Ankara, Akçağ Yayınları.
9. **Yıldız, M., Hazar, M.C.** (2003). Türk argosunda polis. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. www.e-sosder.com. 2(5), 1-16.

LANGUAGE AND ANGLING FOR RESILIENCE

Fedicheva Nataliya
PhD, associate professor
Luhansk Taras Shevchenko
National University,

nvfedicheva@yahoo.com

ORCID 0000-0001-8012-5636

Ostapenko Zlata, the 2nd year
student of Luhansk Taras
Shevchenko National
University
Lubny, Ukraine

Across the world millions of people have been displaced from their homes by armed conflicts and wars. Lots of Ukrainians became internally displaced persons (IDP), refugees, voluntary migrants, and forced migrants. Many of those displaced find themselves far from home, separated from family members and social support without the language skills they need for even basic communication and access to essential services. Lots of Ukrainians are suffering trauma and PTSD and it's hard for most of them to maintain inner balance, stay calm and hold on. Resilience as a psychological strategy to reduce distress might be a protective buffer for them.

The objective of the article is threefold: to highlight the importance of resilience; to substantiate the idea that the language classroom is the perfect place to teach resilience and give examples of various activities and learning strategies for building resilience; to introduce the Ukrainian audience to a British fishing program for people experiencing mental health conditions including post-traumatic stress disorder and depression.

The article is addressed to those teachers who deal with learners who have been affected by armed conflict and the trauma of war.

Learning new skills is one of the ways to help traumatized people to deal with the resulting effects of stress and trauma, to withstand challenges and to recover from

crisis. Research suggests that new skills help people to build resilience, which is extremely important. Resilience is the process of adapting well to difficult or challenging life. It's not a fixed trait you either have or don't. It's a capacity shaped by life experiences, and it can be deliberately strengthened at any age. People often think of resilience as simply "bouncing back," but the concept runs deeper than that. It involves how people perceive challenges and acquire the specific coping strategies when things get hard. The concept of resilience has been studied worldwide for a very long period of time, and numerous researchers have proposed their own theories and models aimed at developing this concept as a psychological practice. Among the foundational researchers, Michael Rutter can be highlighted for establishing the theoretical basis of resilience. George Bonanno demonstrated that many individuals do not "break" after experiencing psychological trauma but rather adapt to it.

In contemporary research, resilience continues to be explored by scholars such as Glenn E. Richardson and Laura E. Miller-Graff, who further develop theoretical approaches to this concept.

Lots of Luhansk Taras Shevchenko University students' lives have been greatly affected by relocations, displacement and fighting. University instructors' lives were also greatly affected by the above mentioned factors. But being educators, they were very concerned about how to be sensitive to the effects of student's trauma while promoting the relevance and successful learning to them.

Teachers of foreign languages came to realize that the foreign language classroom can be a perfect place to teach resilience and peace building skills. They strongly believed that language can play an important role in helping students to address the effects of displacement and trauma. The language classroom is the perfect place to teach resilience and

peace building skills. Language can play an important role in helping internally displaced people and refugees to address the effects of loss, displacement and trauma. They also believed that teaching environments – both physical and online – could create safe spaces to work through the effects of trauma. They started looking for ways to integrate the resilience skills into their language curriculum. The concept of resilience implies the formation of skills for positive adaptation to disagreements and the use of opportunities for understanding problems, panic attacks, anxieties.

The following teaching techniques and learning strategies can be advocated for building resilience and compassion: reading texts and their subsequent discussion; watching movies and their discussion; discussions; bilateral dialogue - questioning; dialog discussion (debate); role-plays; simulations; situations; essay writing ; a case study; students' oral presentations; discussion of proverbs and critical incidents; discussion of motivating quotes and aphorisms.

At LNU we also pay much attention to extra-curricular work. Annual international conferences “Dialogue of Cultures in Challenging Times” held at the university are an integral part of university activities. They are critical for networking, enabling academics and students to connect, collaborate, disseminate their work to a broader audience and establish professional relationships. The 2026 conference had a new theme which was “The well-being of teachers and learners in challenging times” The conference organizers thought that the topic would be informative and very relevant for people suffering trauma. A war veteran Brian HAYCOCK from the UK gave a great speech on one way to build resilience.

In his speech he told the audience about a fishing programme ICARP for people experiencing mental health

conditions including post-traumatic stress disorder (PTSD) and depression. ICARP abbreviation stands for Investigating Countryside Angling Research Project. THE PROGRAMME WAS DEVELOPED IN ESSEX, ENGLAND. Its goal is to CHANGE THE LIVES OF MILITARY VETERANS BY HELPING THEM OVERCOME THE DEBILITATING SYMPTOMS OF POST TRAUMATIC STRESS DISORDER (PTSD). It offers a powerful, nature-based therapeutic approach that complements traditional NHS community mental health services.

In his talk Brian told the program helps peoples build confidence, reduce anxiety, learn new skills and connect with others through the restorative power of nature. It uses angling as a way to help people relax and to provide a supportive and safe space for them to talk to qualified coaches and other participants about their mental health. The program will also involve hands-on activities that support and protect the local environment.

ICARP provides a calming environment that reduces anxiety, improves mood, and supports emotional regulation.

Conclusions. The consequences of military actions in Ukraine and in some other countries, an increasing number of people require psychological support. This, in turn, encourages specialists to reconsider and develop new methods and strategies that could address these needs more effectively. Resilience is a quality that should be cultivated through evidence-based practices and a supportive environment. Drawing on successful examples such as the ICARP program, professionals in this field can make new approaches inspired by existing models. Scientists, researchers, and educators should continue exploring interdisciplinary strategies that combine language learning, psychological support, and real-life skill development so they could respond more effectively to the needs of people that

were affected by war and displacement.

References

1. **Richardson** Glenn. “The Metatheory of Resilience and Resiliency”. ResearchGate. March 2002.
2. **Bonanno** George “Use of a Large Language Model to Reveal Narrative Architectures of Veteran Transition Stress: Development and Validation Study”. ResearchGate. April 2026.
3. **Miller-Graff** Laura “Patterns and predictors of perinatal posttraumatic stress symptoms: A latent transition analysis”. ResearchGate. September 2022.
4. **Charney** Dennis, **Bonanno** George, **Masten** Ann. ”Resilience definitions, theory, and challenges: interdisciplinary perspectives”. National Center for Biotechnology Information. 2014.
5. **Bonanno** George. “The Temporal Elements of Psychological Resilience: An Integrative Framework for the Study of Individuals, Families, and Communities”. April 2015.

CHALLENGES OF CROSS-CULTURAL COMMUNICATION IN VIRTUAL CLASSROOMS

Yunina Olha Yevhenivna,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Docent, Associate Professor of
the Foreign Languages
Department,
Luhansk Taras Shevchenko
National University,
Lubny, Ukraine

o_iunina@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-0244-3724>

Distance learning in a globalized world presents a complex array of challenges related to cross-cultural communication in virtual classrooms. These challenges not only affect the quality of learning but also influence student engagement, participation, and overall educational outcomes. The problem of cross-cultural communication in distant learning has been examined by such scholars as N. A. A. Anuar, I. N. Ibnu, S. H. Ayub, M. Y. Zulkefli, N. H. Serip Mohamad, D. Hayati, S. Sinha, W. Y. Leong, and others.

The aim of this article is to analyze the multifaceted challenges of cross-cultural communication within global distance learning environments and to propose strategic interventions for enhancing pedagogical effectiveness in diverse virtual classrooms.

In virtual classrooms, students and instructors come from diverse linguistic backgrounds, which can significantly impede effective communication. Beyond basic comprehension difficulties, language barriers may affect the ability to convey nuanced ideas, technical terminology, or culturally specific references [3].

Communication styles vary widely across cultures, influencing how messages are delivered and received. Some cultures emphasize indirectness, politeness, and maintaining harmony, while others prioritize directness, critical debate, and assertiveness. These differences extend to nonverbal communication, such as gestures, eye contact, and facial expressions, which may be misinterpreted in virtual settings due to limited visual cues.

Unequal access to technology and varying levels of digital literacy create significant barriers in virtual

classrooms. Students from under-resourced regions may struggle with unreliable internet connections, outdated hardware, or lack of familiarity with essential digital platforms. These challenges hinder timely participation, access to learning materials, and interaction with peers and instructors.

Global virtual classrooms often span multiple time zones, complicating the scheduling of synchronous sessions. This can limit real-time interaction, reduce opportunities for immediate feedback, and strain collaborative efforts. Students may feel isolated or disadvantaged if required to attend sessions at inconvenient hours, potentially impacting motivation and performance [1]. Asynchronous learning components, such as recorded lectures and discussion boards, can alleviate some of these issues but may reduce the immediacy and spontaneity of communication.

Trust-building is essential for effective group work and open communication but can be hindered by limited informal interaction and varying expectations about teacher-student and peer relationships. Some cultures may expect a more formal, authoritative instructor role, while others encourage egalitarian, participatory dynamics. Creating structured opportunities for informal interaction, such as virtual social events or icebreaker activities, can foster rapport and trust.

Teaching methods that are effective in one cultural context may not resonate or be appropriate in another. For instance, pedagogies that emphasize individual achievement and competition may clash with cultures that value collectivism and cooperation. Similarly, the use of humor, examples, or case studies may need cultural tailoring to avoid confusion or offense. Instructors must be sensitive to these differences and adapt their materials, assessment methods, and interaction strategies accordingly. This requires ongoing cultural competence training and feedback mechanisms to

understand student needs [2].

In conclusion, distance learning in a globalized world is a multifaceted process that transcends simple technological interaction. As demonstrated, the success of virtual classrooms is heavily dependent on overcoming linguistic barriers, reconciling diverse communication styles, and addressing the digital divide. By implementing deliberate strategies – such as cultural competence training for educators, flexible scheduling, and inclusive pedagogical design – the challenges of cross-cultural communication can be transformed into opportunities for global collaboration and enriched learning experiences.

References

1. **Anuar, N. A. A., Ibnu, I. N., Ayub, S. H., Zulkefli, M. Y., Anuar, N., & Serip Mohamad, N. H.** (2025). Intercultural Communication Competence (ICC) in academic supervision: insights into international postgraduate experiences in Malaysian universities. *Intercultural Education*, 36(5), 1–12. <https://doi.org/10.1080/14675986.2025.2465018>
2. **Hayati, D., & Sinha, S.** (2024). Decoding Silence in Digital Cross-Cultural Communication: Overcoming Misunderstandings in Global Teams. *Language, Technology, and Social Media*, 2(2), 128–144. <https://doi.org/10.70211/ltsm.v2i2.60>
3. **Leong, W. Y.** (2025). Beyond the Screen: Enhancing Student Engagement in Virtual Classrooms Using Gamification. *2025 14th International Conference on Educational and Information Technology (ICEIT)*, 188–193. <https://doi.org/10.1109/iceit64364.2025.10976109>

THE IMPACT OF MIGRATION PROCESSES ON THE CULTURAL LANDSCAPE: ADAPTATION AND INTEGRATION OF MIGRANTS INTO NEW CULTURAL ENVIRONMENTS

**Ryvynska Anhelina Serhiivna,
Verhun Tetiana Mykhailivna,**
Senior Lecturer,
Polissia National University,
tanyusha.vergun@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8835-5572>

Global migration significantly transforms modern cultural landscapes and requires the development of new mechanisms for ensuring social stability and harmonious coexistence of diverse social groups. In recent years, researchers have increasingly focused on the issues of migrant integration and intercultural interaction. In particular, the works of T. V. Givens, as well as recent OECD reports (2024–2026), emphasize the concept of “humane integration” and highlight the growing role of digital environments in acculturation processes.

At the same time, a number of important aspects remain insufficiently studied. In particular, there is a noticeable gap between the phenomenon of “digital self-isolation” of migrants and their real integration into the physical and social space of host societies. This contradiction requires further scientific analysis [1].

The aim of this study is to investigate the impact of migration processes on the transformation of the cultural landscape and to determine the role of intercultural interaction in shaping public space. To achieve this goal, methods of system analysis and comparative analysis of

scientific sources were applied. The study focuses on such indicators as social distance and the level of migrants' digital activity as key factors influencing integration processes.

In addition, particular attention is paid to the interaction between digital and physical dimensions of migrant integration. Digital environments not only provide access to information and communication but also shape patterns of social behaviour and identity formation. In this context, online communities may function both as a supportive space that facilitates adaptation and as a factor that slows down direct interaction with the host society. Therefore, the analysis of migration processes should consider the interconnection between virtual and real social environments, as well as the influence of digital practices on the formation of social cohesion [2].

A practical illustration of these processes can be observed in European urban environments, where migrants actively use social media and online platforms to maintain connections with their cultural communities. While such practices facilitate emotional support and cultural preservation, they may also contribute to the formation of parallel social spaces with limited interaction with the host community. At the same time, targeted integration policies that combine digital tools with offline community initiatives demonstrate higher levels of social cohesion and mutual adaptation [3].

The results of the study show that modern adaptation is increasingly based on the formation of “hybrid identities”, in which digital communities play a crucial role. It has been established that the effectiveness of intercultural interaction largely depends on the quality of cultural mediation. Migration processes contribute to the diffusion of innovations, transforming public space into a dynamic environment for development through a model of two-way

adaptation between migrants and host communities [4].

In conclusion, the study confirms the necessity of transitioning from one-sided integration models to bilateral strategies that involve both migrants and host societies. It is recommended to develop local digital platforms to facilitate communication and interaction within communities, as well as to transform urban spaces into areas of active cultural exchange. Further research should focus on the empirical analysis of digital practices of migrants and their impact on social cohesion.

References

1. **Givens, T. V.** (2021). *Radical Empathy: Finding a Path to Bridging Racial Divides*. Policy Press.
2. **Givens, T. V.** (2022). *The Roots of Racism: The Politics of White Supremacy in the US and Europe*. Bristol University Press.
3. **Givens, T. V.** (2023–2024). *The Case for Radical Empathy in Higher Education*.
4. **OECD** (2024–2026). *Reports on Migration and Integration*.

THE ROLE OF ART AND LITERATURE IN PROMOTING DIALOGUE BETWEEN CULTURES: MAHMUD HOCA BEHBUDI AND THEATRE AS A MEDIUM OF SOCIAL AND INTERCULTURAL COMMUNICATION

Melike Bahar Tike Tetik
Tashkent Cihan Diller University
Uzbekistan

Introduction

Art and literature are among the most effective symbolic systems through which cultures communicate with one another. Literary texts, theatrical performances, and artistic narratives carry not only aesthetic value but also social memory, ethical positions, and ideological tensions. Especially in periods of cultural transformation, artistic production becomes a dialogic field where competing worldviews encounter each other. In this sense, theatre and literature are not passive mirrors of society but active agents in shaping intercultural understanding.

At the beginning of the twentieth century, the cultural reform movements in Turkistan demonstrated how literature and theatre could function as tools of social awakening and intercultural mediation. One of the leading intellectuals of this movement, Mahmud Hoca Behbudi, emphasized theatre as a pedagogical and dialogic medium. His well-known definition of theatre reveals this perspective clearly:

“What is theatre? The answer is that theatre is didactic, theatre is a place where advice is given, theatre is literary criticism. Theatre is a mirror in which general situations are reflected concretely and clearly, allowing the blind to see and the deaf to hear. In short, theatre is both instructive and cautionary, and it clearly reveals harmful traditions, customs, and tendencies, ugliness and harm. It speaks the truth without hypocrisy to everyone and reveals the obvious reality.”

This definition positions theatre as an ethical and intellectual communication platform. When interpreted within intercultural dialogue theory, theatre emerges as a shared semiotic space where different value systems can confront, question, and reinterpret each other.

Art and Literature as Dialogic Cultural Spaces

Intercultural dialogue depends on translation—not only linguistic translation but also symbolic and conceptual

translation. Literary and theatrical forms enable this process by staging difference. Narrative voice, character conflict, symbolism, and dramatic tension allow audiences from different backgrounds to encounter unfamiliar experiences in emotionally and cognitively accessible ways.

In reformist contexts, art becomes a mediator between inherited tradition and imported modernity. The Jadid (Innovation) movement in Turkistan illustrates this function. Reformist intellectuals viewed press, school, and theatre as equally important tools of transformation. As noted in scholarship on the movement, theatre was perceived as a social classroom parallel to modern education and journalism. This triad itself represents a model of intercultural transfer: print culture, modern schooling, and proscenium theatre were all global forms adapted into local cultural frameworks.

Archaeological and ethnographic findings show that before modern theatre, Turkistan possessed rich oral performance traditions such as *masharabaz*, *qızıqçı*, and *eskiyeçi*, comparable to improvisational folk comedy. Modern theatre did not erase these forms; instead, it recontextualized them. Thus, cultural dialogue occurred not only between East and West, but also between folk and modern artistic systems.

Behbudi as a Cultural Mediator

Born in 1875 and trained in the madrasa tradition, Behbudi served as a religious scholar while simultaneously advocating broad cultural reform. His intellectual profile itself embodies intercultural dialogue: he stood at the intersection of Islamic scholarship, modern journalism, and European-influenced theatre.

He published in multiple newspapers and journals and founded *Semer kand* newspaper and *Ayine* literary journal between 1913–1915. Through these platforms he addressed social, cultural, and political issues and encouraged public

reasoning. Print culture here functioned as a cross-cultural knowledge channel, connecting local readers with global debates on reform and modernity.

His play *Pederkush* (*Patricide*), written in 1911 and printed in 1913 after Tsarist censorship approval, is widely accepted as the first modern theatrical work in Turkistan. Although other plays existed, this work gained public recognition and performance circulation, which is essential for dialogic impact. Theatre, unlike print alone, produces embodied dialogue between stage and audience.

Scholarly studies of early modern Turkistan theatre document the influence of visiting Russian, Azerbaijani, and Tatar theatre troupes in the region. The staging of plays by Mirza Fethali Ahundov and the recognition of Ottoman writers such as Şinasi, Namık Kemal, and Abdülhak Hamid show that the theatrical field was already transregional. Theatre thus became a contact zone of Turkic, Russian, and broader Eurasian cultural expressions.

Pederkush as a Text of Cultural and Ethical Dialogue

The four-act structure of *Pederkush* presents a seemingly simple crime story that unfolds as a layered social critique. At its core lies the theme of destructive ignorance and the social consequences of rejecting education. However, beyond moral didacticism, the play stages dialogue between multiple cultural models of authority and knowledge.

Two key characters—*Damla* and *Ziyalı*—embody different cultural-intellectual traditions yet deliver the same message about education. *Damla* emerges from the madrasa background but supports new-method schooling; *Ziyalı* appears in Western-style clothing and represents modern intellectual culture. Their convergence symbolizes the possibility of intercultural consensus around reform. Distinct traditions speak in different registers but share ethical ground.

The play's symbolic structure reinforces this dialogic

design:

- The iron safe represents material wealth without intellectual inheritance.
- The tavern represents uncontrolled urban modernity and moral drift.
- The direct address to the audience by Ziyalı breaks the fourth wall and transforms theatre into a participatory dialogue space.
- The final Russian command — “Come on, to prison, march!!” — marks colonial authority linguistically and politically, inserting imperial power directly into the acoustic field of the play.

This multilingual and multisymbolic layering turns the play into an intercultural text. Language difference itself becomes part of the dramatic message.

Edward Allworth interprets the parricide motif not merely as individual crime but as metaphor: an uneducated generation destroys its own social foundations. The father figure represents traditional leadership; if it remains ignorant, it produces self-destructive succession. This reading expands the play from local moral drama to civilizational warning.

Theatre as Intercultural Pedagogy

Behbudi and the Jadid reformers treated theatre as a pedagogical institution parallel to school. But unlike formal schooling, theatre reaches mixed audiences and diverse literacy levels. It communicates through gesture, emotion, and narrative conflict—universal semiotic tools that cross cultural boundaries.

The coexistence of traditional figures, Westernized intellectuals, colonial officials, and morally drifting youth in Pederkush creates a miniature intercultural society on stage. Audiences are invited to interpret, compare, and judge. This interpretive participation is the essence of dialogue.

Theatre also allows safe confrontation. Social taboos,

generational conflict, and cultural anxieties can be staged symbolically rather than enacted violently. In this way, art reduces cultural friction by transforming it into representation and reflection.

Conclusion

Art and literature play a foundational role in promoting dialogue between cultures because they translate difference into narrative and symbol. Mahmud Hoca Behbudi's theatrical vision demonstrates how drama can function simultaneously as moral instruction, social criticism, and intercultural mediation.

Pederkush is more than an early modern play; it is a dialogic cultural document. Through allegory, character contrast, multilingual signals, and direct audience address, it creates a shared interpretive space where tradition and modernity, local and global knowledge, and ethical responsibility confront one another.

In this framework, theatre becomes not merely performance but conversation. Behbudi's model shows that sustainable cultural reform depends not only on institutional change but also on artistic dialogue. Where art speaks, cultures listen—and where cultures listen, dialogue begins.

References

1. **Adeeb Khalid**, *The Politics of Muslim Cultural Reform: Jadidism in Central Asia*, University of California Press, 1998.
2. **Baymirza Hayit**, "Die junge usbekische Literatur", Orient, 1962.
3. **Edward Allworth**, *The Modern Uzbeks: From the Fourteenth Century to the Present*, Stanford University Press, 1990.
4. **Erkinov, A.** "The Early Uzbek Theatre and the Role of Mahmud Khoja Behbudi," *Central Asian Survey*, 2002.

5. **Mahmud Hoca Behbudi**, Pederkiış (Baba Katili), Taşkent, 1913.
6. **Timur Kocaoğlu**, “Türkistan’da Türkçe İlk Tiyatro Eseri: Mahmud Hoca Behbudi’nin Pederkuş (Baba Katili) Piyesi - 1913”, Türklük Araştırma Dergisi, 15 (Bahar 2004).

SOME ISSUES REGARDING TRANSLATION

Tosuncuoğlu İrfan

Professor Dr., of the Department
of English Language and literature,
Karabük University,
Karabük Türkiye
e-mail irtosun@yahoo.co

<https://orcid.org/0000-0002-0213-3574>

Fedicheva Nataliya

PhD, associate professor
Luhansk Taras Shevchenko
National University,
Lubny, Ukraine

nvfedicheva@yahoo.com

ORCID 0000-0001-8012-5636

Introduction

As long as humanity has existed, translation has always been the carrier of innovation, the initiator and progressor of the interaction that builds bridges between societies, changes societies, makes them contradict, makes them question, opens the door to new productions and leads them to similar actions. From ancient times to the 20th century, translation

activities were mainly carried out by religious scholars and/or thinkers, and it was only in the 19th century that translation was seen as a profession and started to come out of the monopoly of the aforementioned scholars or thinkers (Munday et al., 2022; Stolze, 2020).

Today, translation is frequently needed and applied from the field of medicine to law, from engineering to architecture. Prior to looking at the place of translation in foreign language teaching, it is necessary to understand what translation means in general. Translation decodes a written discourse from the source language but considers the specific language of author and the original context, and re-encodes this work (Pinheiro, 2013).

In 1972, with James Holmes' essay titled *The Name and Nature of Translation Studies*, translation activities gained momentum. The research has already been and is being carried out that focuses on this function and shows that ideas, movements, concepts and cultural codes take place in the shadow of translation activity.

Translation is of great importance because translation errors can lead to huge problems. Depending on the field of interest, translation can disrupt relationships, cause legal problems and cause disputes between the parties. In fact, translation errors in the political field can create very serious political problems. Therefore, the emphasis should be given to translation.

Translated Words

In the historical process, there have been word exchanges because of relations between societies. These words are sometimes taken as they are and sometimes, they are brought into the vocabulary of the language through translation. In addition to foreign words that generally retain their structure in the source language (sometimes adapted to the sound and structure characteristics of the language) while

moving from one language to another, there are also words that settle into the language through the transfer of concepts (Aksan, 2015a). These words are called translation words. Translated words can be translated in part or as they are, or they can be transferred to the language by analogy with the example in the language in which they were taken. These words are divided into four as full translation, semi-translation, independent translation words, and those whose meaning is affected. Aksan, (2015b) explains these types as follows:

a) Exact translation words: These items make up the largest group of translation words. It arises as a result of translating each member of the words in a foreign language with their equivalents in the language, in accordance with the original. In other words, in this type of translation, the word taken from the source language is translated verbatim. Examples of the full translation of dead season in Turkish are from French (*morte saison*), English, cover girl, frogman, round table meeting or conference. Apart from these, there are many complete translations. In addition, it is seen that an idiom, a term, a special usage that appears in any language is translated into many languages within a day. During World War II, the term 'iron curtain' used by Sir W. Churchill for the Eastern Bloc countries was immediately translated into many languages and settled. This phrase has been translated into Turkish as 'iron curtain' and into German as 'eiserner Vorhang'.

b) Semi-translated words: It is usually formed by translating one word of words such as a two-element compound word, phrase, idiom and transferring the other as it is: "rekor kırmak" in Turkish is translated from 'faire la cour' in French, and 'to break the record' in English.

c) Independent translation words: They are formed as a result of translating foreign elements into words that more or

less meet them in the language. The phrase 'chef d'oeuvre' from the French words chef 'head, president' and 'yapıt' is met with 'masterpiece' in Turkish, which consists of the Persian words “shah” and Arabic term “eser”.

d) Meaning affectation: It is the phenomenon of metamorphosis or diversification of the meaning in domestic elements according to a foreign example. For example, as a result of the semantic effects of the words star, “yıldız”, which is a very old word in Turkish, and étoile in French (and even stern in German), it has gained the meaning of 'well-known brilliant cinema artist'.

The words such as branch, wave, power (in physics), and straight (in geometry) in Turkish have also developed semantically and become polysemy with the influence of foreign languages. In addition, some words are derived according to their example in a foreign language. The term yaratgan which is not seen in Turkish pre-Islamic period is derived from the Arabic example of /ha:lik/. In the same way, the element of “yaradılmış” (created) in order to meet the Arabic word /mahlu:k/. In languages that have undergone a linguistic revolution, such as Turkish, it is seen that a translation element is subsequently retranslated and adapted to the original language. For example, the value judgment, which was transferred from jugement de valeur in French to Turkish, is used as a value judgment today; again, the phrase efkâr-ı umumiye, translated from opinion publique in French, has been returned to the public in Turkish.

Especially as a result of technological developments, societies that can get in touch with each other more easily encounter new concepts almost every day and these concepts are transferred to the language in various ways. Developments in science, technique and art also pave the way for the transfer of many words to the language through translation.

Conclusion

Undoubtedly, translation activities are of great importance in the formation and development of civilizations and in intercultural interaction. From the point of view of scientific advances, many nations in history have made great progress by producing ideas in their mother tongues thanks to these activities.

When we look at the present from the past, the situation of the academy shows parallels with the past periods. Today, English is almost not strange in higher education institutions, and even the prestige of scientific activities to be carried out in English is higher. From the Tanzimat (a period in the Ottomans) to the Republican Period (after the Ottomans Period), French was at the forefront. If we go back further, it cannot be said that the situation was very different in the Ottoman and Seljuk Empires. Madrasa scholars knew Arabic and Persian and did not feel the need for translation for the works written in these languages and composed their works in these languages.

The activity of translation, which is as old as human history, initially took place as a sub-branch of many disciplines such as philology, linguistics, literature and philosophy. The way we perceive any situation, person or object we encounter depends on our perspective on the plane of time and space. In other words, our process of observing this situation, person or object and drawing inferences from it, positioning it in our minds, recording it and remembering it when necessary, takes place within the framework to which this point of view directs us. Considering the place of societies that attach importance to translation throughout history, nations have emerged as a result of a social need by carrying out these movements with their own internal dynamics and at appropriate times.

Due to the desire to keep up with the changes in

different areas of life in general and the fact that language is the most important element in unity and communication in society, translation studies are expanding. Compared to other Middle Eastern countries, Türkiye has started to attach more importance to translation in recent years after the influx of refugees, but this importance is an issue that is not given enough attention for translation. The inadequacy of translation in hospitals, courts and even during shopping is proof of this. It is an undeniable fact that throughout human history, both written and oral translation has played a key role in international and intercultural relations. This need for translation, which is as old as the language itself, has manifested itself with different approaches in different periods.

References

1. **Aksan, D.** (2015a). Türkçenin Söz Varlığı, Ankara, Bilgi Yayınevi.
2. **Aksan, D.** (2015b). Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim, Ankara, TDK yayınları.
3. **Munday, J., Pinto, S. R., & Blakesley, J.** (2022). Introducing translation studies: Theories and applications. Routledge.
4. **Özkan, B.** (2010). Türkiye Türkçesinde 'İkili Tekrarlar'ın Sözlükbirimsel Dizgesel ve Metinsel Görünümleri, Turkish Studies, 5/4, pp.564-582.
5. **Pinheiro, M.** (2013). Ethical Codes for Translators and Interpreters. Retrieved at, <https://www.udemy.com/ethical-codes-for-translators-andinterpreters/?dtcode=JWHCK1y1sMfq>
6. **Stolze, R.** (2020). Çeviri Kuramları, Bir Giriş. Runik Kitap.

СТРАТЕГІЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Перепадя Дар'я Олександрівна
кандидат педагогічних наук,
доцент, в.о. завідувача кафедри
іноземних мов
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»,
м. Лубни, Україна
e-mail dariaperepadia@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9133-7244>

В реаліях глобальної взаємозалежності професійна комунікація дедалі більше набуває міжкультурного характеру. Взаємодія представників різних культурних традицій у сфері політичних процесів, освіти, бізнесу, науки й техніки вимагає не лише високого рівня володіння іноземними мовами, але й розуміння специфіки комунікативних стратегій, притаманних кожній культурі.

Актуальність теми зумовлена тим, що інтернаціоналізація професійних практик зумовлює постійне розширення міжнародних освітніх програм, бізнес-проектів та культурних ініціатив, що потребують ефективної міжкультурної комунікації. У цьому контексті особливого значення набуває різноманітність комунікативних моделей, адже англійська мова часто виступає універсальним інструментом професійного спілкування, тоді як китайська чи японська характеризуються високою контекстуальністю, імпліцитністю та значною роллю культурних маркерів.

Така відмінність у комунікативних стратегіях створює як можливості, так і виклики для учасників міжнародного професійного дискурсу. Водночас практичне значення для освіти є очевидним, адже формування міжкультурної компетентності здобувачів освіти стає ключовим завданням сучасної мовної підготовки і саме вона забезпечує здатність ефективно взаємодіяти у багатомовному та багатокультурному професійному середовищі.

До вивчення проблематики у галузі міжкультурної комунікації у своїх наукових пошуках зверталися О. Аксьонова, О. Гутиряк, О. Дзера, . О. Літвіняк, І. Одрехівська, Фен'юнь Чжан (Zhang Fengyun), Є Цзисі (Zixi Ye) та ін..

Міжкультурна комунікація постає як багатовимірне явище, що інтегрує адміністративні, соціокультурні, економічні та технологічні чинники, а її стратегічне осмислення є ключем до успішної професійної діяльності у глобалізованому світі [1, с. 317-318]. Важливою характеристикою міжкультурної комунікації є її взаємність та двосторонність, а отже вона не може існувати як односторонній процес і потребує активної участі щонайменше двох сторін (індивідів, груп чи спільнот, які взаємодіють у певному культурному середовищі). Саме ця взаємність забезпечує можливість передачі та сприйняття інформації, знань, цінностей і культурних норм, що відбувається у різному соціальному та професійному просторі, та формує основу для міжкультурного діалогу.

Міжкультурна комунікація може проявлятися на різних рівнях: міжнаціональному, інтернаціональному, міжцивілізаційному, міжрасовому чи міжконфесійному. Така багатошаровість свідчить про її універсальність і здатність охоплювати як глобальні процеси, так і

локальні взаємодії [2, с. 206-207].

Комунікацію як таку доцільно розглядати як комплексний феномен, котрий містить у собі два основні аспекти. До них відноситься процес створення та обміну повідомленнями за допомогою різних каналів (сигналів, міміки, жестів, мовлення чи письма) і мистецтво вираження думок, яке передусім репрезентується в усній та письмовій формах. Такий підхід дозволяє побачити комунікацію не лише як технічний процес передачі інформації, а й як практику, детерміновану культурними та соціальними чинниками.

Загалом комунікація поділяється на вербальну та невербальну. Вербальна комунікація є основним способом вираження думок і передачі значень, адже вона ґрунтується на використанні мовних кодів на рівні слів, речень й навіть текстів, котрі формують структуровані лінгвістичні системи за власними граматичними та семантичними правилами. Саме завдяки цим системам з'являється можливість передавати інформацію та будувати спільну картину світу, узгоджуючи значення висловлювань та формуючи основу для взаєморозуміння у професійному та міжкультурному середовищі.

Невербальна комунікація є невід'ємною складовою людської взаємодії, яка здійснюється без використання мовних засобів, але має вагоме значення для передачі інформації та емоцій. Вона реалізується через міміку, жести, поставу та інші невербальні сигнали, які часто супроводжують вербальне мовлення, уточнюючи його зміст або додаючи емоційне забарвлення. Її роль полягає у створенні, передаванні та сприйнятті інформації за допомогою немовних засобів, що зумовлює мультиаспектність комунікативної поведінки людини [3, с. 8-9].

У міжкультурній професійній комунікації

розуміння вербальних і невербальних аспектів постає як ключова умова ефективної взаємодії. Вербальна комунікація забезпечує структуровану передачу інформації через мовні коди, що формують спільну основу для інтерпретації значень у професійному дискурсі. Водночас невербальна комунікація, реалізована через міміку, жести чи то інші немовні сигнали, виконує функцію уточнення, підсилення або навіть заміни вербальних повідомлень. Її роль полягає у створенні додаткових смислових та емоційних відтінків, що значно впливають на якість міжкультурної взаємодії.

У професійному середовищі, де учасники належать до різних культурних традицій, нерозуміння специфіки невербальних сигналів може призвести до комунікативних бар'єрів або навіть конфліктів. Тому міжкультурна компетентність фахівця має включати не лише володіння мовою, але й здатність адекватно інтерпретувати невербальні засоби комунікації, враховуючи культурні відмінності їхнього використання. Усвідомлення багатогранності комунікації та інтеграція знань про її вербальні й невербальні виміри сприяють формуванню довіри, підвищенню ефективності співпраці та забезпечують успішність професійної діяльності в умовах міжнародної інтеграції.

Варто звернути окрему увагу на основні мовні бар'єри, з якими обов'язково стикаються учасники міжкультурного діалогу. Зокрема, лексичні та семантичні відмінності, що проявляються у багатозначності слів, відсутності точних еквівалентів та різному культурному навантаженні термінів. З точки зору граматики можна відмітити різні синтаксичні структури та правила побудови висловлювань. Крім того, фонетичні та інтонаційні особливості також можуть призводити до непорозумінь. Культурно марковані

елементи мови – окрема надскладна проблема. Такі лексичні одиниці і мовні звороти потребують адаптації або пояснення, оскільки їхнє значення залежить від соціокультурного контексту [6, р. 179-181].

Декодування невербальних повідомлень є ключовим чинником ефективної міжкультурної взаємодії. В індивідуалістичних культурах, де акцент робиться на автономії та самовираженні, невербальна поведінка використовується більш активно для передачі емоцій та думок. Натомість колективістські суспільства орієнтовані на групову згуртованість і уникнення конфліктів, тому емоційна виразність у невербальній сфері часто обмежується з метою забезпечення соціальної стабільності.

Емпіричні дослідження підтверджують ці відмінності. Так, встановлено, що американці значно частіше застосовують жестикуляцію під час особистого спілкування, ніж китайці. У західних культурах зоровий контакт трактується як ознака впевненості, чесності та ввічливості, тоді як у китайській та японській традиціях уникання прямого погляду розглядається як прояв поваги. Подібні відмінності простежуються й у використанні жестів: якщо у США вказівний палець є прийнятним способом звернення до когось, то в китайській культурі він сприймається як конфронтаційний і грубий, замість цього китайці використовують відкриту долоню. Міміка також демонструє культурну специфіку. Наприклад, підняті брови у західних культурах сигналізують здивування, скептицизм або цікавість, а у китайській культурі цей невербальний знак може виражати радість, хвилювання чи гордість [4].

У діловому спілкуванні навіть звичні жести можуть мати різне тлумачення. Наприклад, кивок головою у

більшості західних культур означає згоду, тоді як у деяких регіонах Індії він може лише підтверджувати факт слухання без вираження згоди. Тон голосу має вирішальне значення. У США підвищений тон може сигналізувати про терміновість і важливість питання, тоді як японські колеги можуть сприйняти його як агресивний або неповажний. Так само норми, що стосуються особистого простору та зорового контакту, відрізняються в усьому світі. У багатьох культурах Близького Сходу мінімальна фізична дистанція та прямий зоровий контакт під час розмови означають щирість та залученість, тоді як у таких країнах, як Японія та Велика Британія, надмірна близькість або прямий зоровий контакт можуть сприйматися як нав'язливі або конфронтаційні [6, с. 183].

Таким чином, усвідомлення багатогранності комунікації та інтеграція знань про її вербальні й невербальні виміри є необхідною умовою для формування довіри, підвищення ефективності співпраці та успішності професійної діяльності в умовах міжнародного співробітництва.

З метою подолання культурних розбіжностей традиційно використовується діалог. Саме діалог є засобом побудови довіри і взаєморозуміння, які дуже необхідні для подолання бар'єрів. У його основі лежить теорія комунікативної адаптації, яка показує, як люди пристосовують свою мову та поведінку до інших. Діалог у контексті адаптації сприяє розвитку емпатії та трансформації конфліктів. Завдяки обміну особистими розповідями та уважному слуханню досвіду інших, погляди кожної сторони набувають людського виміру, а стереотипи послаблюються [3, с. 42].

Для професійної сфери найактуальнішими є гнучкість у виборі каналів комунікації, розвиток

культурної чутливості та створення простору для особистих зв'язків. Ці стратегії не лише зменшують ризик непорозумінь, а й перетворюють культурну різноманітність на ресурс для інновацій та довготривалої співпраці. Вибір інструментів має враховувати культурні особливості: відеозв'язок дозволяє передавати тон і невербальні сигнали, тоді як письмові повідомлення можуть спричиняти непорозуміння. Оптимальним є поєднання різних форматів, що дає учасникам можливість обирати найбільш комфортний спосіб спілкування. Важливо також призупиняти оцінку та інтерпретувати відмінності крізь культурну призму, що відкриває шлях до емпатії й навчання. Нарешті, побудова особистих зв'язків сприяє відкритості, підтримці та ефективному вирішенню конфліктів у міжкультурному діалозі [5].

Не можна оминати й питання перекладу. Ефективний переклад у професійній сфері виходить далеко за межі лінгвістичної грамотності та передбачає глибоку культурну адаптацію. Перекладач має враховувати не лише мовні коди, але й соціокультурний контекст, що впливає на інтерпретацію тексту. Це може включати зміну фраз, перебудову синтаксичних конструкцій та модифікацію виразів, аби вони резонували з цільовою аудиторією, зберігаючи при цьому зміст, стиль і тон оригіналу. Важливим є усвідомлення власних культурних упереджень та здатність орієнтуватися у відмінностях між вихідною та цільовою культурами. Такий подвійний фокус дозволяє обирати терміни й вирази, що адекватно відображають зміст і водночас поважають культурні норми адресата. Для досягнення точності перекладач має занурюватися у культурний контекст обох мов, досліджуючи історичні, соціальні та комунікативні особливості. Наприклад,

робота з японськими діловими документами потребує знання протоколу ієрархічних структур та непрямого стилю спілкування. Використання порівняльного культурного аналізу – індивідуалізм проти колективізму, висококонтекстна проти низькоконтекстної комунікації – допомагає передбачати можливі комунікативні пастки та адаптувати переклад для ефективного подолання культурних розривів [6, с. 183-186].

Отже, міжкультурна професійна комунікація постає як складна й багатовимірна система, у якій поєднуються мовні, невербальні та культурні чинники. Її ефективність визначається не лише рівнем володіння іноземними мовами, а й здатністю інтерпретувати комунікативні сигнали крізь призму культурних відмінностей. Важливим є усвідомлення того, що комунікація у глобалізованому світі не може бути односторонньою: вона потребує взаємності, діалогу та готовності до адаптації. Саме ці механізми забезпечують довіру, знижують ризик конфліктів і відкривають простір для співпраці.

У професійному середовищі міжкультурна комунікація є не просто засобом обміну інформацією, а ключовою умовою інтеграції, розвитку та успішності у глобальному просторі. Її стратегічне осмислення дозволяє перетворити культурні відмінності з джерела бар'єрів на основу для взаємного збагачення та довготривалої співпраці.

Література

1. **Аксьонова О. В.** Стратегії міжкультурної комунікації в умовах глобалізації. Вчені записки : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана ; [редкол.: О. Яценко (голов. ред.) та ін.]. Київ : КНЕУ, 2025. Вип. 38. С. 316–330.

2. **Гутиряк О.** Міжкультурна комунікація: до визначення поняття. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 47, том 2, 2022. С. 205-208
3. **Дзера О.,** Літвіняк О., Одрехівська І. Стратегічна міжкультурна комунікація : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2025. 144 с. URL https://www.researchgate.net/publication/399183633_Strategichna_mizkulturalna_komunikacia
4. **Fernández, I., Carrera, P., Sánchez, F., Páez, D., & Candia, L.** Differences between Cultures in Emotional Verbal and Non-Verbal Reactions. *Psicothema*. Vol. 12. 2000. pp. 83-92
5. **Valencia D.** 5 Strategies For Effective Cross-Cultural Communication In Global Teamsю 2025. URL <https://globalteam.com/blog/strategies-effective-cross-cultural-communication-global-teams/>
6. **Ye Zixi.** Language Barriers in Intercultural Communication and Their Translation Strategies. *Modern Management Science & Engineering* 6(1). 2024. pp. 178-189. URL https://www.researchgate.net/publication/380352805_Language_Barriers_in_Intercultural_Communication_and_Their_Translation_Strategies
7. **Zhang Fengyun.** A Comparative Study of Intercultural Communication in China and Japan. *Modern Management based on Big Data III*. 2022. pp. 328-336. URL https://www.researchgate.net/publication/362691760_A_Comparative_Study_of_Intercultural_Communication_in_China_and_Japan

ПОРІВНЯЛЬНА СТИЛІСТИКА ФІЗИКО- МАТЕМАТИЧНИХ ТЕКСТІВ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ

Перова Світлана В'ячеславівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри іноземних
мов,
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»
м. Лубни, Україна
[https://orcid.org/0000-0002-1758-
2284](https://orcid.org/0000-0002-1758-2284)

Сучасний розвиток науки, техніки й освіти значною мірою залежить від ефективності міжмовної та міжкультурної комунікації. Особливої ваги це набуває у сфері фізико-математичних і технічних знань, де переклад виконує не лише посередницьку, а й когнітивно-інформаційну функцію. Через переклад забезпечується доступ до наукових відкриттів, навчальних матеріалів, технічної документації, інструкцій, стандартів, методичних розробок і фахових досліджень [1].

Фізико-математичні тексти мають високий рівень спеціалізації. Вони поєднують природномовний виклад із формалізованими елементами: формулами, графіками, таблицями, схемами, умовними позначеннями, символами та абревіатурами [1; 2]. Саме тому переклад таких текстів не може зводитися до механічної заміни слів однієї мови словами іншої. Перекладач має враховувати не лише лексичне значення одиниць, а й їхню функцію у певній галузевій системі знань,

синтаксичну організацію речення, стильову норму мови перекладу та особливості фахового дискурсу [2; 3].

Проблемність перекладу фізико-математичних текстів українською та англійською мовами полягає в тому, що ці мови належать до різних типологічних систем. Англійська мова є переважно аналітичною, із фіксованим порядком слів, тоді як українська мова є синтетичною, із розвиненою системою відмінювання та значно вільнішим порядком компонентів речення [1; 4]. Через це пряме копіювання англійської синтаксичної структури в українському перекладі часто створює штучність, громіздкість і стилістичну невідповідність. Водночас надмірна адаптація може спричинити втрату точності, що є неприпустимим для фізико-математичного тексту [2; 5].

Проблеми науково-технічного перекладу розглядалися у працях зарубіжних і українських дослідників перекладознавства, функціональної стилістики та термінознавства. У теорії перекладу важливими є підходи, пов'язані з дослідженням еквівалентності, адекватності, прагматичної відповідності й функціональної зумовленості перекладацьких рішень [5; 6; 7]. У межах українського перекладознавства значну увагу приділено перекладу термінології, наукового стилю, спеціалізованих текстів, а також проблемам збереження змістової точності в англо-українському перекладі [2; 3; 4].

У кваліфікаційній роботі О. Кузьменко наголошено, що переклад фізико-математичних текстів авіаційного профілю перебуває на перетині мовознавчої, перекладознавчої та фахово-технічної проблематики [1]. Авторка підкреслює, що якість перекладу залежить від уміння аналізувати граматичну будову англійського речення, визначати перекладацькі труднощі та

відтворювати зміст відповідно до норм українського наукового стилю [1]. Також у роботі акцентовано увагу на тому, що переклад науково-технічної літератури доцільно розглядати не лише з мовознавчих, а й із професійно орієнтованих позицій, оскільки без розуміння предметної галузі неможливо забезпечити повноцінну передачу змісту [1; 2].

Водночас проблема стилю фізико-математичних текстів української та англійської мов залишається актуальною, адже такі тексти поєднують універсальні ознаки наукового стилю з національно-специфічними мовними моделями [8; 9]. Саме це зумовлює потребу в подальшому аналізі перекладацьких стратегій, граматичних трансформацій і способів передачі термінологічних одиниць [1; 3].

Метою статті є визначення стильових особливостей фізико-математичних текстів української та англійської мов і з'ясування основних перекладацьких труднощів, що виникають під час їх англо-українського перекладу.

Для досягнення мети передбачено розв'язання таких завдань: охарактеризувати фізико-математичний текст як різновид наукового стилю; визначити його провідні лексичні, граматичні й синтаксичні ознаки; порівняти особливості українського й англійського фізико-математичного викладу; окреслити основні перекладацькі трансформації, необхідні для досягнення адекватності перекладу.

Фізико-математичний текст є одним із найбільш формалізованих різновидів наукового мовлення. Його основне призначення полягає в точному, логічному й доказовому передаванні знань про кількісні, просторові, фізичні, механічні, енергетичні та інші закономірності об'єктивної дійсності [1; 8]. На відміну від художнього чи публіцистичного тексту, фізико-математичний текст

не орієнтований на емоційний вплив. Його головна функція — інформативно-доказова. Він має забезпечити однозначне розуміння понять, формул, процесів, співвідношень і висновків [8; 9].

До найважливіших ознак фізико-математичного тексту належать точність, логічність, об'єктивність, послідовність, термінологічна насиченість, стандартизованість і доказовість [1; 9]. Точність забезпечується використанням термінів, символів, формул і кількісних показників. Логічність виявляється в чіткій причинно-наслідковій організації викладу. Об'єктивність реалізується через безособові або узагальнено-особові конструкції, нейтральну лексику, відсутність емоційно-експресивних засобів [8]. Стандартизованість проявляється у використанні типових мовленнєвих формул: *let us consider, it follows that, therefore, as a result, it should be noted that*, а також українських відповідників: «розглянемо», «звідси випливає», «отже», «таким чином», «слід зазначити» [1; 2].

Особливістю фізико-математичних текстів є поєднання природної мови з мовою формул. Формула у такому тексті не є допоміжним елементом, а становить повноцінну частину змісту. Вона може виконувати функцію визначення, доказу, узагальнення або результату [1]. Тому перекладач має правильно встановлювати зв'язок між вербальним і невербальним компонентами тексту. Неправильне тлумачення словесного коментаря до формули може призвести до спотворення всього змісту [2; 3].

В англійських фізико-математичних текстах часто використовуються конструкції з формальним підметом: *it is known that, it is necessary to determine, it is assumed that, it follows from* [1; 2]. В українському перекладі такі

конструкції зазвичай передаються безособовими або узагальненими структурами: «відомо, що», «необхідно визначити», «припускається, що», «з цього випливає». Дослівне відтворення англійської моделі на зразок «це є відомим, що» або «це є необхідним визначити» суперечить нормам українського наукового стилю [2; 4].

Іншою характерною ознакою англомовних фізико-математичних текстів є широке використання пасивного стану: *the value is calculated, the equation is obtained, the force is applied, the result is shown* [1; 5]. Українська мова також має пасивні конструкції, однак у науковому стилі часто природнішими є безособові або активні відповідники: «значення обчислюють», «рівняння отримано», «силу прикладено», «результат подано». Отже, перекладач має не механічно зберігати пасив, а добирати таку граматичну форму, яка відповідає нормам українського фахового мовлення [2; 4].

Значні труднощі становлять англійські атрибутивні словосполучення, у яких кілька іменників або прикметників послідовно уточнюють головне слово: *flight control system, air pressure distribution, engine performance parameter, boundary layer thickness* [1; 2]. Українською мовою такі конструкції здебільшого потребують розгортання: «система керування польотом», «розподіл тиску повітря», «параметр робочих характеристик двигуна», «товщина примежового шару». Пряме копіювання англійської структури може спричинити термінологічну неточність або стилістичну неприродність [2; 3].

Окремі уваги потребують терміни. Фізико-математична термінологія має прагнути до однозначності, однак у реальному функціонуванні багато термінів є багатозначними [1; 3]. Наприклад, англійське слово *momentum* у фізиці перекладається як «імпульс»,

тоді як у загальному мовленні може означати «поштовх», «динаміка розвитку», «інерція процесу». Термін *force* у фізичному контексті означає «сила», але в інших контекстах може мати значення «військо», «примус», «вплив» [1; 2]. Тому переклад терміна повинен здійснюватися не ізольовано, а з урахуванням галузевого контексту.

У фізико-математичних текстах активно використовуються аббревіатури й скорочення. Вони можуть бути міжнародними, галузевими або вузькоспеціальними [1]. Переклад аббревіатур потребує особливої уважності, оскільки одна й та сама аббревіатура в різних галузях може мати різні значення. Наприклад, АС може означати *alternating current* – «змінний струм», але в іншому контексті може позначати інші поняття [1]. Тому перекладач має спочатку встановити повну форму скорочення, а вже потім добирати український відповідник [2; 3].

Під час перекладу фізико-математичних текстів застосовуються різні перекладацькі трансформації. Однією з найпоширеніших є перестановка, зумовлена відмінностями порядку слів в англійській та українській мовах [1; 2]. Англійська мова тяжіє до фіксованої моделі «підмет-присудок-додаток-обставина», тоді як українська дозволяє вільніше розташовувати компоненти речення відповідно до логіки висловлення [4; 9]. Наприклад, англійське речення *The acceleration of the body depends on the applied force and mass* українською природно передати як «Прискорення тіла залежить від прикладеної сили та маси», а не шляхом буквального копіювання всіх структурних компонентів.

Заміна як граматична трансформація використовується тоді, коли певна форма мови оригіналу не має прямого відповідника або не відповідає нормам

мови перекладу [2; 5]. Наприклад, англійський герундій може перекладатися українською іменником, інфінітивом або підрядним реченням: *measuring velocity* – «вимірювання швидкості»; *after calculating the value* – «після обчислення значення»; *by applying the formula* – «шляхом застосування формули» або «якщо застосувати формулу» [2].

Додавання використовується для експлікації змісту, який в англійському тексті може бути виражений компактно. Це особливо важливо при перекладі атрибутивних конструкцій, абревіатур, термінів і фрагментів із високим ступенем компресії [1; 2]. Вилучення, навпаки, застосовується тоді, коли певні елементи англійського речення є надлишковими з погляду української стилістичної норми. Однак вилучення у фізико-математичному тексті має бути вкрай обережним, оскільки будь-яка втрата змістового компонента може порушити точність [2; 5].

Калькування є продуктивним способом перекладу термінологічних словосполучень, якщо структура терміна відповідає нормам української мови: *magnetic field* – «магнітне поле», *electric current* – «електричний струм», *linear velocity* – «лінійна швидкість» [1; 3]. Водночас калькування не завжди є прийнятним. Деякі англійські термінологічні конструкції потребують не кальки, а традиційного українського відповідника, усталеного у фаховій літературі [2; 3].

Описовий переклад застосовується тоді, коли в українській мові немає прямого відповідника або коли термін потребує пояснення [2; 5]. Це особливо характерно для новітньої технічної термінології, складних авіаційних понять, назв систем, приладів, технологій або процесів [1]. Описовий переклад дає змогу зберегти змістову точність, однак може

збільшувати обсяг тексту, тому його потрібно використовувати помірковано [2].

Важливою рисою фізико-математичних текстів є мовленнєва шаблонність. У таких текстах часто повторюються сталі моделі введення визначень, формулювання теорем, опису умов задачі, пояснення результатів, подання висновків [1]. В англійській мові це можуть бути конструкції *let x be, we obtain, it can be seen that, as follows from, the results show that*. Українською мовою вони передаються не дослівно, а функціонально: «нехай x – це», «одержуємо», «можна побачити, що», «як впливає z », «результати свідчать, що» [1; 2]. Саме функціональна відповідність, а не буквальна подібність, є основним критерієм якості перекладу [5; 6].

Фізико-математичні тексти також відзначаються переважанням теперішнього часу, оскільки наукові твердження подаються як універсальні й чинні незалежно від конкретного моменту мовлення [1; 8]. Наприклад, *force causes acceleration* перекладається як «сила спричиняє прискорення», а не «сила спричинила прискорення». Минулі форми використовуються переважно тоді, коли йдеться про попередні дослідження, виконані експерименти або результати, отримані раніше [1].

За результатами аналізу, здійсненого у кваліфікаційній роботі О. Кузьменко під нашим керівництвом, найбільш уживаною граматичною трансформацією у перекладі фізико-математичних текстів авіаційного профілю є перестановка, яка становить 59 % від масиву опрацьованих речень [1]. Заміна становить 12 %, об'єднання речень – 23 %, додавання – 6 % [1]. Такі показники свідчать про те, що синтаксична адаптація є одним із ключових механізмів забезпечення адекватності англо-українського перекладу

фізико-математичних текстів [1; 2].

Порівняння українських та англійських фізико-математичних текстів дає підстави стверджувати, що перекладач має діяти на кількох рівнях одночасно: термінологічному, граматичному, синтаксичному, стилістичному й прагматичному [1; 3]. На термінологічному рівні необхідно забезпечити точність понять. На граматичному — правильно передати категорії часу, стану, виду, числа, модальності. На синтаксичному – адаптувати структуру речення до норм мови перекладу. На стилістичному – зберегти нейтральність, логічність і наукову строгість. На прагматичному — забезпечити зрозумілість тексту для цільової аудиторії [2; 5].

Особливо важливим є принцип інваріантності змісту. У перекладі фізико-математичного тексту можна змінювати порядок слів, граматичні конструкції, синтаксичну будову речення, але не можна змінювати логіку твердження, числові дані, формули, причинно-наслідкові зв'язки й термінологічні відповідники [1; 2]. Адекватний переклад має бути не буквральним, а змістово точним і функціонально рівнозначним [5; 6].

Фізико-математичні тексти української та англійської мов належать до наукового стилю, однак мають специфічні ознаки, зумовлені високим рівнем формалізації, термінологічною насиченістю, логічною структурованістю та активним використанням символічних засобів [1; 8]. Їхній переклад потребує особливої точності, оскільки навіть незначне порушення термінологічного або граматичного зв'язку може призвести до змістової помилки [2; 3].

Англомовні фізико-математичні тексти характеризуються фіксованішим порядком слів, широким уживанням пасивних конструкцій,

формального підмета, атрибутивних словосполучень, герундія та інфінітива [1; 2]. Українські тексти, навпаки, мають більшу синтаксичну гнучкість, розвинену систему відмінкових форм і тяжіння до природної для українського наукового стилю безособовості або узагальненості викладу [4; 9]. Саме ці відмінності зумовлюють необхідність застосування перекладацьких трансформацій.

Основними прийомами перекладу фізико-математичних текстів є перестановка, граматична заміна, додавання, вилучення, калькування, транскодування, конкретизація, генералізація та описовий переклад [1; 2; 5]. Вибір конкретної трансформації залежить від контексту, типу терміна, синтаксичної структури речення та функціонального призначення тексту.

Якісний переклад фізико-математичних текстів має забезпечувати не формальну подібність до оригіналу, а збереження змістової, термінологічної, логічної та стилістичної еквівалентності [5; 6]. Перекладач повинен володіти не лише мовною компетентністю, а й базовими знаннями відповідної предметної галузі, оскільки без розуміння фізико-математичного змісту неможливо досягти повної адекватності перекладу [1; 2].

Література

1. **Кузьменко О. С.** Аспекти перекладу науково-технічних текстів (на матеріалі перекладів фізико-математичних текстів авіаційного профілю): кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 035 Філологія. Полтава : ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2025.
2. **Карабан В. І.** Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні,

термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми.
Вінниця : Нова книга, 2004.

3. **Кияк Т. Р.,** Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія і практика перекладу. Вінниця : Нова книга, 2006.

4. **Корунець І. В.** Теорія і практика перекладу: аспектний переклад. Вінниця : Нова книга, 2003.

5. **Newmark P. A** Textbook of Translation. New York : Prentice Hall, 1988.

6. **Catford J. C. A Linguistic Theory of Translation.** Oxford : Oxford University Press, 1965.

7. **Savory T.** The Art of Translation. London : Jonathan Cape, 1957.

8. **Мацько Л. І.,** Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилістика української мови. Київ : Вища школа, 2003.

9. **Пономарів О. Д.** Стилістика сучасної української мови. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕДАЧІ ЯПОНСЬКОЇ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Малахова Юлія Володимирівна,
кандидат філологічних наук, доцент
доцент кафедри літературознавства
і східної філології
ДЗ «Луганський національний
університет
імені Тараса Шевченка»,
м. Лубни, Україна
[e-mail juliamalah@163.com](mailto:juliamalah@163.com)
[ORCID 0000-0003-4083-810X](https://orcid.org/0000-0003-4083-810X)

Японська мова є державною мовою Японії та рідною для практично всього її населення. За даними кількість носіїв японської мови становить понад 123 мільйони осіб, що робить її дев'ятою за поширеністю мовою у світі [1].

Цією мовою написано значний пласт світової художньої літератури: від класичних поетичних зразків Мацуо Башьо, Йоса Бусона, Кобаяші Ісси до прози лауреатів Нобелівської премії з літератури Ясунарі Кавабати та Кендзабуро Ое. До сучасного літературного процесу активно долучаються автори, чиї твори здобувають світове визнання: Харукі Муракамі, відомий японський письменник, чиї твори перекладено понад 50 мовами, залишається однією з найзнаковіших постатей у світовій літературі; Йоко Тавада, лауреатка Медалі Гете та Національної книжкової премії США в категорії «Перекладна література»; Саяка Мурата, Мієко Кавакамі, Рю Муракамі, Нацуо Кіріно, Міцуйо Какута, Хіромі Кавакамі та інші. Їхні тексти перекладаються десятками мов [4; 5].

Однак, незважаючи на доволі вагому роль японської мови у світі, значна частина творів японських письменників досі потрапляє до українського читача опосередковано – через мови-посередники (переважно англійську, історично також російську). Це зумовлено об'єктивними чинниками: у ХХ столітті переклади з японської на українську практично не здійснювалися напряму, а радянська видавнича система орієнтувалася на російські версії, які часто слугували джерелом для повоєнних українських видань. Навіть сьогодні, попри стрімкий розвиток україно-японських культурних зав'язків, переважна більшість українських видань японської літератури створено за принципом непрямого

перекладу (переважно з англійської), що підтверджується аналітичними оглядами українського ринку перекладної прози (2020–2025). Ситуація поступово змінюється завдяки проєктам видавництва, які передбачають компенсацію витрат на переклад та видання книг, пов'язаних з Японією. Проте проблема залишається актуальною через дефіцит кваліфікованих фахівців, економічні обмеження видавничого ринку та відсутність системної державної підтримки прямого літературного перекладу з японської.

Мета дослідження — обґрунтувати теоретико-методологічні засади відтворення японської безеквівалентної лексики українською мовою, систематизувати ключові способи перекладу етномаркованих реалій та визначити основні труднощі збереження національно-культурного колориту в процесі прямого перекладу.

Кожна країна, будь-який народ, всяка місцевість мають притаманні лише їм умови розвитку, які виступають їхніми характерними рисами, надаючи етнокультурної унікальності та автентичності. Кожна мова містить у своєму лексичному складі слова, які належать до національної лексики, не маючи ані аналогів, ані еквівалентів в інших мовах. Такі слова або словосполучення називають безеквівалентною лексикою. Свідомість носія української культури сформувалася на основі образів і уявлень, притаманних українській культурі, свідомість носія японської культури – на основі японської культури тощо. Має також значення і вплив національно-культурних чинників на семантику окремих слів і, відповідно, на фрагменти мовних картин світу. Наприклад, японське слово 米 – *коме* можна перекласти українською *рис*. Щоправда, для нас *рис* – це лише крупа (великий /

дрібний, круглий / довгий, / в'єтнамський очищений / неочищений). У японців для характеристики рису існують різні слова: у зерні – 米 – *коме*, на корені – 稻 – *іне*, неочищений – 玄米 – *тенмай*, нового врожаю – 新米 – *шінмай*, очищений – 白米 – *хакумай*, рис як продукт харчування, що використовується для позначення їжі загалом – ご飯 – *гохан*.

Японські слова 床の間 – токонома, 障子 – сьодзі, 畳 – татамі, 布団 – футон, втілюють у свідомості японця предмети побуту, які він бачить і якими оперує щоденно. Тому при запозиченні українською мовою японських слів, пов'язаних із певною предметно-тематичною групою, в уяві носіїв української мов водночас зі значенням цих слів постає певний образ, національнозумовлений специфікою архітектури житла японців [3].

Реалії є характерними для будь-якої мови, їм притаманний яскраво виражений національний колорит. Саме через відмінні умови життя, клімат, історію, культурні цінності, традиції та звичаї, у кожній мові виникають такі одиниці, що позначають явища та процеси, властиві лише побуту та способу життя конкретного народу.

Так, наприклад, острівне положення Японії та велика роль морепродуктів у національній кухні сприяли тому, що у японській мові дуже багато слів, пов'язаних з морськими промислами. Наприклад, українському слову «риба» відповідає що найменш сім слів, які не повністю збігаються за значенням. Це 魚/ сакана/ *жива риба, риба як продукт*, 魚/ уо/ *жива риба*, 魚類/ гьоруй/ *риба як зоологічний клас*, 魚肉 гьоніку/ *риба як продукт*, 海魚/ кайгьо/ *морська риба*, 川魚/ кавадзакана/ та 川 魚/ кавауо/ *річкова риба*. Серед японських мовних реалій багато слів, пов'язаних з

водою. Так, наприклад, у японській мові немає слова, яке б означало «вода взагалі». Натомість є лексичні одиниці для позначення гарячої води (湯 ю), холодної води (水/ мідзу). Слова 沖/ окі/ , та 灘/ нада/ перекладаються як «відкрите море», але 灘 нада/ – це завжди бурхливе море, в той час, коли 沖/ окі/ може бути як бурхливим, так і спокійним [2, 190-191].

Безеквівалентна лексика відображає національно-культурну своєрідність мови на лексичному рівні, називає такі поняття та явища у сфері певної культури, які не

властиві культурам інших народів, виступає складовою образності тексту, створює емоційно-експресивний підтекст, пов'язаний з етнічним компонентом значення.

Усю безеквівалентну лексику умовно розподіляють на дві групи [2, с.183]

1) Власні назви, географічні назви, назви установ, організацій, газет тощо, які не мають постійних відповідників у лексиконі іншої мови;

2) Слова-реалії, лексичні одиниці, які позначають предмети, поняття та ситуації, які не існують у практичному досвіді людей, котрі розмовляють іншою мовою. Сюди відносяться слова, які позначають різного роду предмети побуту, матеріальної та духовної культури, що властиві тільки даному народові.

Реалії характерні для будь-якої мови, їм притаманний яскраво виражений національний колорит. Саме через відмінні умови життя, клімат, історію, культурні

цінності, традиції та звичаї, у кожній мові виникають такі одиниці, що позначають явища та

процеси, властиві лише побуту та способу життя конкретного народу.

У цілому, можна визначити такі способи перекладу мовних реалій:

1) Транслітерація і транскрипція. У процесі транслітерації графічну форму слова вихідної мови передають засобами мови перекладу, тоді як при транскрипції

– його звукову форму (餅/ мочі/ *рисове тістечко*).

Для японської мови існує кілька систем транскрипції як іноземного, так і японського походження.

Однією з основних переваг транскрипції або транслітерації як прийому є максимальна стислість. Варто зазначити, що цей спосіб необхідно використовувати обережно, оскільки в деяких випадках передача колориту, який не є основною метою, може відтіснити на другий план передачу смислового змісту реалії, не виконавши цим комунікативне завдання перекладу.

2) Гіперонімічний переклад. Для цього прийому перекладу характерне встановлення відношення еквівалентності між словом оригіналу, яке передає видове поняття-реалію, а також словом у мові перекладу, яке називає відповідне родові поняття і навпаки. Наприклад, японському слову 芒/ сусукі/ *міскант китайський (висока колюча трава на японських луках та пустирях)*, 旅館/ рьокан/ *готель (у японському стилі)* чи 味醂/ мірін (*солодке сливове вино*) будуть співвідноситися у перекладі їх родові міжмовні гіпероніми: трава (комиш), готель, вино.

3) Уподібнення. Відмінність між цим способом і попереднім лише в тому, що уподібнені слова називають поняття супідрядні відносно до родового

поняття, а не підрядне і підпорядковане поняття. Наприклад, 武士/ буші/ козак, 袴/ хакама/ шаровари. Але при методі уподібнення виникає небезпека штучного перенесення читача в рідне середовище, адже «буші» – воїн, самурай, а «хакама» – широкі штани, традиційний чоловічий одяг (не відповідають «шароварам»). Тому цей метод не завжди бажаний з погляду стилістичного й національно-культурного.

4) Калькування. Цей прийом полягає в передачі безеквівалентної лексики вихідної мови за допомогою заміни її складових частин – морфем чи слів (у випадку зі стійкими словосполученнями) їх прямими лексичними відповідниками в мові перекладу (ミニスカ ー ト/ мінісука:то/ міні-спідниця).

супу). Тобто, перифрастичний (описовий, дескриптивний, експлікативний) переклад – це спосіб передачі лексичної одиниці вихідної мови за допомогою розгорнутого словосполучення, яке розкриває суттєві ознаки явища, позначуваного цією одиницею, тобто подає її дефініцію (визначення) мовою перекладу.

5) Контекстуальний переклад. Такий вид відтворення семантико-стилістичних функцій реалій нерозривно пов'язаний з цілісністю художнього тексту і полягає у роз'ясненні суті реалії у найближчому контексті.

Таким чином слід зазначити, що реалії не піддаються перекладу на загальних підставах, вимагаючи особливого підходу. Вони є носіями національного та історичного колориту, зазвичай не мають точних еквівалентів в інших мовах, і, отже, не піддаються перекладу на загальних засадах, вимагаючи спеціального підходу. Переклад безеквівалентної лексики – це частина великої і важливої проблеми

передачі національної та історичної самобутності нації. Мовні реалії належать до найменш вивчених лінгвістичних одиниць, а тому їх переклад завжди становить неабияку складність. Основні труднощі передачі реалій під час перекладу це відсутність у мові перекладу відповідників (еквівалентів, аналогів) через відсутність у носіїв цієї мови означуваного реалією об'єкта та необхідність, поряд із предметним значенням мовних реалій, передати і мовний колорит– їхнє національне та історичне забарвлення.

Література

1. **Ethnologue: Languages of the World.** 27th ed. Dallas, TX : SIL International, 2024. URL: <https://www.ethnologue.com/language/jpn/> (дата звернення: 16.05.2026).
2. **Букрієнко А. О., Комісаров К. Ю.** Теорія і практика перекладу. Японська мова : навч. посіб. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. Т. 1. 316 с.
3. **Малахова Ю. В.** Японські лексичні запозичення в контексті міжкультурної комунікації : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.13. Київ, 2007. 215 с.
4. **Bloomsbury Publishing. Into the Fantastical Spaces of Contemporary Japanese Literature.** 2022. URL: <https://www.bloomsbury.com/us/into-the-fantastical-spaces-of-contemporary-japanese-literature-9781978758049/> (дата звернення: 16.05.2026).
5. **Academia.edu. Contemporary Japanese Literature Research Papers.** URL: https://www.academia.edu/Documents/in/Contemporary_Japanese_Literature/TopPapers (дата звернення: 16.05.2026)

ВИКОРИСТАННЯ ДІАЛОГІВ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Белік Марина Олегівна,
викладач кафедри
літературознавства і східної
філології,
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»
bielikmaryna.13@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5243-3081>
м. Лубни, Україна

У сучасному навчанні іноземних мов дедалі більше уваги приділяють не просто знанню правил, а вмінню реально спілкуватися. Саме тому на перший план виходить формування комунікативної компетентності - здатності використовувати мову в живому мовленні. Одним із найефективніших шляхів її розвитку є робота з діалогами. Це пояснюється тим, що діалог максимально наближений до реальних умов спілкування: він передбачає реакцію, взаємодію та певну спонтанність, чого часто бракує традиційним вправам.

Актуальність цієї теми пов'язана з тим, що навіть за достатнього знання лексики й граматики здобувачі часто відчують труднощі саме під час усного мовлення. Їм складно швидко сформулювати думку, підтримати розмову або зреагувати на репліку співрозмовника. До цього додається обмежений словниковий запас і невпевненість у власних мовленнєвих можливостях. Усе це вказує на потребу в таких методах навчання, які б

допомагали не лише вивчати мову, а й активно її використовувати.

Метою цього дослідження є з'ясування, наскільки ефективним є використання діалогів для розвитку комунікативної компетентності, а також визначення підходів до їх доцільного застосування під час занять з іноземної мови. Комунікативна компетентність охоплює вміння доречно користуватися мовою в різних ситуаціях, зважаючи не лише на мовні норми, а й на культурні та контекстуальні особливості. У процесі вивчення китайської мови діалоги відіграють особливо важливу роль. Вони дають змогу відчутти інтонацію, ритм і логіку мовлення в природному середовищі. Крім того, діалогічна форма допомагає розвивати швидкість реакції - навичку, яка є критичною з огляду на фонетичні особливості китайської мови.

Наприклад, навіть найпростіші побутові діалоги вже формують базові мовленнєві навички:

— 你好吗？(Nǐ hǎo ma?) - Як ти?

— 我很好，谢谢！(Wǒ hěn hǎo, xièxiè!) - Я добре, дякую!

Такі короткі обміни репліками допомагають засвоїти типові мовні конструкції та формули ввічливості. Не менш корисними є рольові діалоги, які відтворюють повсякденні ситуації. Наприклад, у магазині:

— 这个多少钱？(Zhège duōshǎo qián?) - Скільки це коштує?

— 十块钱。(Shí kuài qián.) - 10 юанів.

— 太贵了，可以便宜一点吗？(Tài guì le, kěyǐ piányi yìdiǎn ma?) - Дуже дорого, можна дешевше?

Подібні вправи не лише розвивають мовлення, а й знайомлять із культурними нормами спілкування, зокрема з традицією торгу. Окрему цінність мають так

звані проблемні діалоги, які спонукають до висловлення власної думки:

— 你喜欢在家学习还是在学校学习? (Nǐ xǐhuān zài jiā xuéxí háishì zài xuéxiào xuéxí?) - Ти любиш навчатися вдома чи в школі?

— 我觉得在学校学习更好, 因为可以和同学交流。(Wǒ juéde zài xuéxiào xuéxí gèng hǎo, yīnwèi kěyǐ hé tóngxué jiāoliú.) - Думаю, в школі краще, бо можна спілкуватися з однокласниками.

Такі завдання розвивають не лише мовлення, а й уміння аргументувати свою позицію. Важливо, що робота з діалогами має бути послідовною. Спочатку здобувачі ознайомлюються з готовими зразками, потім відтворюють їх із невеликими змінами, а згодом переходять до самостійного створення діалогів. Наприклад, після теми «Знайомство» вони можуть скласти власну розмову:

— 你叫什么名字? (Nǐ jiào shénme míngzi?) - Як тебе звати?

— 我叫安娜。你呢? (Wǒ jiào Ānnà. Nǐ ne?) - Мене звати Анна. А тебе?

— 我叫李明。(Wǒ jiào Lǐ Míng.) - Мене звати Лі Мін.

У такому форматі діалог перестає бути лише вправою на відтворення - він стає інструментом реального спілкування. Отже, систематичне використання діалогів значно полегшує процес оволодіння мовою. Воно допомагає подолати мовний бар'єр, підвищує зацікавленість у навчанні та формує впевненість у власних силах. Діалогічне мовлення розвиває здатність не лише говорити, а й слухати, розуміти співрозмовника та адекватно реагувати.

У випадку з китайською мовою роль діалогів ще вагоміша, адже вони дозволяють одночасно

відпрацьовувати вимову, лексику та граматику, не відриваючи їх від реального контексту. Послідовний перехід від простих до більш творчих діалогів забезпечує поступовий розвиток мовленнєвих умінь і впевненості здобувачів.

Таким чином, впровадження діалогів у навчальний процес є не просто доцільним, а необхідним. Саме воно створює умови для справжнього спілкування, підвищує мотивацію до вивчення мови та сприяє формуванню здатності до ефективної міжкультурної взаємодії.

Література

1. **Радченко Л.** Доцільність використання комунікативно-когнітивних методик при вивченні іноземних мов. // *Джерело педагогічної майстерності: Науково-методичний бюлетень*. Випуск № 3(23). 2008.
2. **Семенчук Ю.** Іноземна мова – для реального життя. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2010. №2.
3. **Теслюк В.** Поняття комунікативної компетентності: наукові підходи та визначення сутності. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія : Педагогіка, психологія, філософія. Вип. 192(2), 2013. 227-232.

АНГЛІЙСЬКА МОВА У СИСТЕМІ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ЯК ЧИННИК ВРЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ

Сура Наталія Анатоліївна
доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри

іноземних мов,
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»,
м. Лубни, Україна
sura.natalia@ukr.net
[https:// orcid.org/0000-0001-8569-
3990](https://orcid.org/0000-0001-8569-3990)

Актуальність наукової проблематики статті зумовлена сучасними глобалізаційними процесами, що підвищують значення англійської мови як важливого чинника культурної дипломатії та ефективного каналу міжкультурної комунікації у врегулюванні міжнародних конфліктів. В умовах військової агресії, англійська мова є ключовим механізмом для забезпечення міжнародної солідарності, міжнародної підтримки та донесення правдивої інформації до світової спільноти про події в Україні у форматі багатостороннього діалогу.

Говорячи про особливу роль, яку відіграє англійська мова в системі культурної дипломатії як чинник врегулювання міжнародних конфліктів, варто згадати дослідження, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми: глобалізація англійської мови в міжкультурній комунікації [1], мова та комунікація в аспекті глобалізації культур [2], роль англійської мови як мови міжнародного спілкування та її значення в навчанні комунікації англійською мовою [3], сутність, історія й міжнародні особливості, світових або глобальних мов у політиці та міжнародних відносинах [4], дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет [5] тощо.

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених культурній дипломатії та ролі англійської мови у міжнародній комунікації, низка аспектів

залишається недостатньо висвітленою: наукового осмислення потребують питання щодо визначення системної ролі англійської мови як інструменту культурної дипломатії у процесах врегулювання міжнародних конфліктів та уточнення впливу англомовної комунікації на консолідацію міжнародної спільноти в умовах кризових ситуацій. Відсутній також комплексний аналіз алгоритму інтеграції англійської мови в систему культурної дипломатії як чинника врегулювання міжнародних конфліктів.

Метою статті є обґрунтування ролі англійської мови у системі культурної дипломатії як важливого чинника врегулювання міжнародних конфліктів, а також визначення її потенціалу у забезпеченні ефективного міжкультурного діалогу, подоланні комунікативних бар'єрів та формуванні умов для конструктивної міжнародної взаємодії.

Для досягнення мети використано комплекс теоретичних методів: аналіз і синтез науково-педагогічної літератури, порівняльний та системний аналіз – для визначення ефективних механізмів щодо подолання комунікативних бар'єрів за допомогою англійської мови та формування умов конструктивної взаємодії у системі міжнародної безпеки; узагальнення – для виокремлення ролі та можливостей використання англійської мови як інструменту діалогу у врегулюванні міжнародних конфліктів; контент-аналіз освітніх ресурсів; метод прогнозування – для окреслення перспектив подальших досліджень проблематики, що розглядається.

Розвиток дипломатії у ХХ столітті зумовлювався впливом глобальних військових конфліктів, появою нових міжнародних організацій, економічним і політичним домінуванням англомовних країн, а також

потребою у стандартизації процедур, що гарантували точність і ефективність комунікації. Сукупність цих чинників сприяла утвердженню англійської мови як провідної у сфері міжнародної дипломатії, а згодом – і як універсального засобу глобального спілкування. Важливу роль у дипломатії ХХ століття відігравав також культурологічний вимір англійської мови. Вона слугувала не лише засобом передачі інформації, а й інструментом представлення державних інтересів, формування міжнародного іміджу та ефективної презентації країн на світовій арені. Використання англійської мови у переговорних процесах дозволяло кожній державі демонструвати готовність до глобальної комунікації, здатність до ведення відкритого діалогу та прагнення підвищити результативність дипломатичної діяльності [6, с. 1363-1364].

Інтенсивний розвиток засобів комунікації – від телеграфу й телефону до радіо, телебачення та комп'ютерних технологій у ХХІ столітті – також посилив значення англійської мови як основного інструменту міжнародної дипломатичної взаємодії. Це забезпечило підвищення оперативності переговорних процесів і погодження документів, а також відкрило можливості для дистанційної координації багатосторонніх міждержавних культурних ініціатив, у межах яких англійська мова утвердилася як універсальний стандарт спілкування [6, с. 1365].

На теперішній час, культурна дипломатія, як складова зовнішньої політики, постає дієвим інструментом налагодження конструктивного діалогу та партнерської взаємодії між державами, у якому ключову роль відіграє англійська мова як універсальний засіб комунікації. Саме за допомогою англійської мови забезпечується ефективне просування національних

інтересів на міжнародній арені з опорою на принципи відкритості, багатовекторності та відмови від силових варіантів.

Значення культурної дипломатії, опосередкованої англійською мовою, є актуальним у будь-який період, проте особливо зростає в умовах воєнних конфліктів, коли посилюється потреба у взаєморозумінні, координації дій і підтримці міжнародного діалогу. У системі культурної дипломатії, як чинник врегулювання міжнародних конфліктів, англійська мова виконує низку ключових функцій [7]:

1. Комунікативна функція – англійська мова забезпечує ефективний обмін інформацією між учасниками міжнародної взаємодії, виступаючи універсальним засобом порозуміння у багатосторонніх переговорах.

2. Посередницька функція – сприяє налагодженню діалогу між сторонами конфлікту, виступаючи нейтральною платформою для досягнення компромісів.

3. Репрезентативна функція – слугує інструментом представлення держави, її культури, цінностей і позицій на міжнародній арені, формуючи позитивний імідж країни.

4. Інформаційно-трансляційна функція – забезпечує поширення об'єктивної інформації про події, позиції держав і культурні наративи на глобальному рівні.

5. Інтеграційна функція – сприяє залученню держав до міжнародних процесів, організацій і культурного обміну, формуючи спільний комунікативний простір.

6. Нормативно-стандартизуюча функція – виступає основою уніфікації дипломатичних процедур, термінології та документів, що підвищує ефективність міжнародної взаємодії.

7. Переконавальна функція – дозволяє впливати на міжнародну аудиторію, аргументовано відстоювати позиції держави та формувати підтримку на міжнародному рівні.

8. Культурно-трансляційна функція – сприяє передачі культурних смислів, цінностей і ідентичності, забезпечуючи міжкультурний діалог.

9. Конфлікто-регульовальна функція – використовується як інструмент зниження напруги, запобігання ескалації конфліктів і пошуку мирних рішень через дипломатичний дискурс.

Отже, англійська мова у системі культурної дипломатії виступає не лише засобом комунікації, а й стратегічним інструментом впливу, координації та врегулювання міжнародних відносин.

Ключовим завданням сучасної вітчизняної культурної дипломатії є донесення до міжнародної спільноти об'єктивної та достовірної інформації про протиправні дії російської федерації щодо України. Водночас українська культурна дипломатія бере до уваги той факт, що сучасна ситуація в Україні та світі, спричинена збройною російською агресією, характеризується низкою визначальних чинників на дипломатичній ниві України [8, с. 1063-1065]:

- Україна є епіцентром подій, де твориться нова історія демократичного світу, де народжуються нові уявлення й суспільні настрої, а також утверджуються й захищаються європейські та загальнолюдські цивілізаційні цінності;

- культурна дипломатія розглядається громадськістю як сфера забезпечення національної безпеки України;

- для збереження міжнародної підтримки України важливо за допомогою культурної дипломатії

представити світові українську культуру, яка може захоплювати та бути конкурентоспроможною;

- сьогодні Україна має можливість активно впливати на процеси ухвалення рішень на міжнародних майданчиках. У зв'язку з цим надзвичайно важливо, щоб українська дипломатія ефективно використала цей потенціал, утвердившись не лише як рівноправний учасник і свідок подій, але й як ініціатор, модератор і організатор міжнародних дискусійних форматів;

- зросло усвідомлення значущості культурної дипломатії, оскільки представники української культури за кордоном сприяють поширенню знань про Україну та підвищенню її ролі у світі завдяки активному використанню інформаційних ресурсів і ініціюванню нових міжнародних проєктів;

- у світі значно посилюється інтерес світової спільноти до українського мистецтва, що зумовлює потребу вже сьогодні розробляти стратегічні підходи в межах культурної дипломатії для того, щоб Україну сприймали через культурну спадщину, але не тільки через призму війни;

- видатні діячі культури України відчули себе уповноваженими і відповідальними за те, щоб представляти українську культуру на міжнародній арені та заново відкрити її світові;

- відбулася активізація культурної дипломатії як дієвого інструменту «м'якої сили»: культура та креативні індустрії стали одним із найефективніших засобів для привертання уваги до України на міжнародному рівні [8, 1063-1065].

Таким чином, у контексті культурної дипломатії англійська мова виступає не лише універсальним засобом міжнародної комунікації, а й чинником врегулювання міжнародних конфліктів. В умовах

глобалізації та зростання кількості кризових ситуацій роль англійської мови суттєво посилюється, оскільки вона забезпечує оперативний обмін інформацією, координацію дій міжнародних партнерів і формування спільного комунікативного простору.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у вивченні механізмів впливу англійської мови на процеси врегулювання міжнародних конфліктів у різних регіональних контекстах та у проведенні досліджень стосовно ролі англійської мови у формуванні міжнародного іміджу держав у кризових умовах.

Література

- 1. Гроза І. М., Бабятинська Ю. О., Гусейнова К. С.** Глобалізація англійської мови в міжкультурній комунікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2019. № 43. Т. 4. С. 174–176. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.43.4.41>
- 2. Дрейчук О. В., Ільченко О. А.** Мова та комунікація в аспекті глобалізації культур. *Молодий вчений*. 2023. № 1.1 (113.1). С. 10–13. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-113.1-3>
- 3. Кміта Є. В.** Роль англійської мови як мови міжнародного спілкування та її значення в навчанні комунікації англійською мовою. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2008. № 1(22). С.139–143. Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/8774>
- 4. Козак Т. М.** Сутність, історія й міжнародні особливості, світових або глобальних мов у політиці та міжнародних відносинах. *Політикус*. 2023. Вип. 5. С. 136–144. DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2023->

5.21

5. Чугаєнко Ю. О. Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет. Навчальний посібник. Київ: Національна академія управління, 2011. 164 с.

6. Чепурна М. В., Сторожук О. Ю., Морозовська Л. Ф. Англійська мова як універсальний механізм модернізації дипломатичного дискурсу у глобальному середовищі XXI століття. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 11 (41). С. 1357–1370. DOI:

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-11\(41\)-1357-1370](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-11(41)-1357-1370)

7. Samoilenko N. Communication effectively in international contexts: challenges and good practices. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Видво НаУОА, 2019. Вип. 6(74), червень. С. 196–199. DOI: [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2019-6\(74\)-196-199](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2019-6(74)-196-199)

8. Гололобов С. М. Культурна дипломатія як складова державної політики у сфері культури на сучасному етапі українського державотворення. *Public Administration and Regional Development*. 2022, №18. С.1057–1078. DOI: <https://doi.org/10.34132/pard2022.18.04>

**МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ
ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧАСНИКІВ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДО ВИВЧЕННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ**

Мединська Аліна Валентинівна,
доктор філософії, старша
викладачка кафедри іноземних
мов,
ДЗ «Луганський національний

університет імені Тараса
Шевченка»
medunya1@gmail.com
ORCID 0000-0001-7797-3466

У сучасних умовах глобальних трансформацій та інтеграції України до європейського освітнього простору володіння іноземними мовами стає критичною професійною компетенцією філолога. Проте ефективність навчання часто гальмується проблемою зниження мотивації студентів. Міжнародна діяльність закладу вищої освіти виступає потужним стимулом, який перетворює академічне вивчення мови на інструмент живої комунікації та професійного зростання в умовах «діалогу культур».

Питання формування міжкультурної комунікації та інтернаціоналізації освіти є предметом уваги багатьох науковців. У сучасних розвідках наголошується на важливості розвитку інтеркультурної компетентності як фундаменту для подолання бар'єрів у важкі часи. Дослідники також акцентують на психологічних аспектах мотивації філологів [3] та ролі віртуальної мобільності у сучасному освітньому просторі [2].

Метою роботи є теоретичне обґрунтування ролі міжнародної діяльності як чинника підвищення мотивації здобувачів освіти до опанування іноземних мов.

Міжнародна активність університету створює простір, де іноземна мова перестає бути абстрактним набором правил. Головний ефект полягає у зміні парадигми: від «вивчення об'єкта» до «використання інструмента». Як зазначає Н. В. Федічева, розвиток інтер-культурної компетентності дозволяє не лише володіти мовним кодом, а й розуміти соціокультурний

контекст спілкування [1, р. 48].

В умовах «важких часів», коли фізичне переміщення обмежене, особливого значення набуває віртуальна мобільність. Дослідники К. Конта і К. Хоффштедтер підкреслюють, що міжнародні онлайн-обміни стимулюють активну позицію («agency») студентів, перетворюючи їх на суб'єктів міжнародного діалогу [4, р. 5]. Це підтверджується й вітчизняними фахівцями, які розглядають віртуальну мобільність як дієвий засіб розвитку комунікативної компетентності [2].

Участь у міжнародних наукових заходах стимулює інструментальну мотивацію. Психологічні особливості майбутніх філологів свідчать, що залученість до реальних проєктів підвищує впевненість у власній конкурентоспроможності на світовому ринку праці [3, с. 145]. Емоційний чинник прямої взаємодії з іноземними колегами сприяє руйнуванню мовного бар'єру, де пріоритет зміщується на успішність передачі змісту, що формує глибоку внутрішню мотивацію.

Отже, системна міжнародна діяльність ЗВО забезпечує перехід від зовнішнього стимулювання до стійкої потреби здобувачів у само-вдосконаленні. Використання гібридних форм співпраці та онлайн-платформ дозволяє підтримувати високий рівень зацікавленості студентів навіть у кризові періоди.

Література

1. **Fedičeva N.** Intercultural competence in foreign language teaching. *Scientific Journal of LNU*. 2023. No 2. P. 45–52.
2. **Головатенко Т. Ю.** Розвиток іншомовної комунікативної компетентності студентів у процесі віртуальної академічної мобільності. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 32(1). С. 68–72.

3. **Махновська І. Р.** Психологічні особливості формування мотивації до вивчення іноземних мов у студентів філологічних спеціальностей. *Габітус*. 2022. Вип. 39. С. 144–149.
4. **Kohn K., Hoffstaedter K.** Hybrid world and pedagogical agency: Online exchanges in international teacher education. *Language Learning & Technology*. 2024. Vol. 28(1). P. 1–22.

PHRASEOLOGY IN FRANÇOISE SAGAN'S "THE GUARDIAN ANGEL" ("LE GARDE DU CŒUR")

Демченко Надія Олександрівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри
літературознавства і східної
філології,
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»,
м.Лубни, Україна
ndzhd.demchenko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-5158-2328>

Françoise Sagan still arouses interest among readers, moreover, her creative heritage has been undeservedly little studied, and the emphasis has shifted to the format of her original personality and her behavior in society. It is necessary to note the fact that this novel "Guardian Angel" ('Le garde du cœur') has not been translated very actively.

In the work of F. Sagan, the novel "Guardian Angel"

occupies a peculiar place. It bears the features of a crime novel and the so-called noir, which is not a characteristic feature of Sagan's works. At the same time, the novel retains fidelity to the author's linguistic aesthetics. This is not the most famous and popular novel by the author, which is confirmed by the fact that the translation of the novel into Ukrainian appeared only in 2018, and it was first published in 1968. The translation into Ukrainian was made by Viktor Shovkun.

It was interesting for us to analyze the French language of the novel from the point of view of phraseology, in terms of existing approaches to the problem of phraseology in a literary text. Since phraseology is a very numerous and difficult to describe class of vocabulary. Therefore, scientists will analyze, study, consider this problem from different angles and in different situations for a long time. The translation of phraseology is not just a selection of equivalent linguistic correspondences, but a complex process in which, in addition to the professionalism of the translator, the customer of the translation and the set of cultural knowledge of the audience for which a specific translation is created play an important role.

Another important aspect is the relationship of cultures, i.e. how close the culture presented in the original text is to the culture of the intended audience. In modern linguistics, there is no consensus on how to translate phraseological units and no unambiguous, standard, one-size-fits-all solution.

Due to the peculiarities of Françoise Sagan's style, which can be described as laconic and simple in terms of vocabulary selection, behind the external ease of the author's text lie quite complex linguistic techniques. The author uses short sentences, rhetorical questions, and such stylistic device as litotes, which can be recognized as dominant in this work. In the novel, the author does not use proverbs and sayings,

because they are characteristic of figurative vocabulary, which is not used by the author in the novel "The Guardian Angel". This can be attributed to the peculiarity of the author's style, who prefers not to saturate the text with proverbs and sayings; her characters are characterized by dynamic and laconic language, which is generally characteristic of the style of Françoise's novel.

During the study of F. Sagan's novel "The Guardian Angel" in French, it was found that non-figurative phraseologisms dominate (71%), figurative phraseologisms are used by the author and make up respectively 26%. This suggests that the most common phraseologisms used by F. Sagan in the novel are non-figurative phraseologisms. The obtained results can be explained by the fact that the vocabulary of French is more abstract, i.e. unmotivated, which, apparently, is the reason why non-figurative phraseological units prevail in the French language. It was assumed that, due to the peculiarities of the style of F. Sagan, in the text of the novel "The Guardian Angel" in French, phraseological units with a simple structure will be presented, i.e. single-vertex phraseological units and phrasemes. (a short phraseological combination, constant in its meaning, composition and structure, reproduced in the language as a whole lexical unit).

According to the results obtained during the research, it was concluded that the most common structural type of French phraseology in the novel is the phraseme. This type of phraseology makes the text brighter, without complicating the language of the novel. The analysis showed that almost all single-vertex phraseologisms are non-figurative. During the analysis of phraseologisms, only one single-vertex phraseologism was found, which belongs to the class of figurative phraseologisms. The French phraseologism *en flèche* (lit. on a spire) is a single-vertex figurative

phraseologism.

The single-vertex non-figurative phraseologism "*de temps en temps*" occurs in the text of "The Guardian Angel" over five times. Among the phrases found in F. Sagan's novel "The Guardian Angel", phraseological units were found that they were subject to authorial changes, namely the addition of components to the structure of phraseological units. Thus, the French phraseological unit "*avoir mal à faire quelque chose*" received the following additions *j'avais eu le plus grand mal à introduire une pointe d'érotisme*". "*Elle eut quelque mal à contourner la Rolls...j'aurais sûrement du mal à empêcher Lewis de tuer des gens*" These additions are a stylistic technique used by F. Sagan, they add imagery to the text. These additions are widely used in literary texts, but also in colloquial speech and in the case of F. Sagan's novel they are individually authorial.

The most numerous group of phraseological units, in terms of structure, are predicative phraseological units. When analyzing phraseological units in F. Sagan's novel "The Guardian Angel", four predicative phraseological units were found, among them three figurative and one non-figurative. ("*Mon sang s'était glacé; cheveux se dresser sur ma tête; trembler comme deux pauvres feuilles*"). No figurative predicative phraseological units were found in F. Sagan's novel "The Guardian Angel".

References

1. Histoire de la littérature française – Paris: Nathan, 1984-240p.
2. Blanchet André la littérature et le spirituel. La molee littérature (Le sourire de Françoise Sagan p.231-151) – Paris: Aubier, Edition Montagne, Paris, 1959 -324p.
3. Françoise Sagan "Le Garde du cœur", Julliard, 1968, 189 p.

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Сергєєва Вікторія Євгенівна

кандидат педагогічних наук,

доцент

доцент кафедри іноземних мов

ДЗ «Луганський національний

університет

імені Тараса Шевченка»,

м. Лубни, Україна

vsergeeva2307@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6842-0253>

Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту (ШІ) відкриває нові можливості для викладання й вивчення іноземних мов. Інтерактивні платформи, чат-боти та генеративні моделі здатні запропонувати персоналізоване навчання, автоматизоване оцінювання та створення навчальних матеріалів. Водночас інтеграція таких технологій в освітній процес породжує низку етичних питань, які потребують системного розгляду.

Актуальність теми є цілком очевидною у сьогодення, адже використання ШІ у процесі викладання й вивчення іноземних мов виходить за межі експериментальних практик і стає частиною освітньої реальності. Це зумовлює необхідність критичного аналізу етичних аспектів, котрі включають питання авторства та достовірності контенту і проблеми надмірної залежності від технологій. Міжнародні дискусії (ЄС, США, Азія) свідчать, що саме етичний вимір визначатиме майбутнє інтеграції генеративного

III в освіту.

Використання III у викладанні й у процесі вивчення іноземних мов має багато переваг, включаючи можливість адаптувати заняття до потреб кожного здобувача освіти, надаючи їм швидкий персоналізований зворотний зв'язок щодо їхньої роботи, створюючи ефективні тести та прогнозуючи успішність академічної групи. III здатний забезпечити оптимальну підтримку студентства протягом усього строку навчання. Вони можуть вивчати курс іноземної мови у власному темпі, отримувати миттєвий зворотний зв'язок щодо розвитку власних навичок і формування програмних компетентностей, а також навчатися без необхідності прямого втручання викладача. III при правильному використанні може забезпечити навчальний процес, адаптований до їхніх індивідуальних потреб, надавати пропозиції щодо повторення та оцінювати їхній прогрес. Відтак, III забезпечує нову основу для викладачів і здобувачів для побудови адаптивного та індивідуалізованого заняття з іноземної мови [3, с. 317].

Втім, інтеграція генеративного штучного інтелекту у викладання іноземних мов супроводжується низкою етичних проблем, що виходять за межі технічних аспектів. З огляду на викладене вище постає проблема академічної доброчесності. Автоматизовані інструменти можуть спонукати здобувачів до використання готових текстів чи перекладів, що знижує рівень самостійності та критичного мислення. Крім того, генеративні моделі схильні до «фантазії», тобто створення неправдивих фактів або вигаданих джерел, що ставить під сумнів достовірність навчальних матеріалів [1, с. 229–248].

Одним із ключових проблем є також ризик надмірної залежності студентів від технологій, що може призвести до зниження їхньої автономності, критичного

мислення та здатності до самостійного вирішення навчальних завдань. Крім того, використання ШІ-інструментів нерідко обмежує міжособистісну взаємодію, зменшуючи роль живого діалогу між викладачем і студентом, який традиційно є важливим чинником формування комунікативної компетентності [2, с. 1–7].

Не менш значущими є питання достовірності та прозорості результатів, адже алгоритми часто функціонують як закриті системи з непрозорими механізмами прийняття рішень, що ускладнює перевірку правильності згенерованого контенту та визначення відповідальності за можливі помилки. Додатково слід враховувати ризики освітніх нерівностей, адже доступ до якісних ШІ-сервісів залишається нерівномірним, а відсутність цифрової грамотності може поглиблювати розрив між різними групами здобувачів освіти [1, с. 229–248].

Отже, етичні аспекти застосування штучного інтелекту у викладанні і вивченні іноземних мов охоплюють питання академічної доброчесності, достовірності та прозорості результатів, ризики надмірної залежності від технологій, обмеження міжособистісної взаємодії та поглиблення освітніх нерівностей. Їхнє ігнорування може призвести до зниження якості навчального процесу та втрати довіри до інноваційних методів.

Водночас штучний інтелект має значний потенціал для розвитку мовної освіти, адже він здатний забезпечити персоналізоване навчання, адаптивний зворотний зв'язок, підтримку викладачів у створенні матеріалів та оцінюванні, а також підвищенню рівня мотивації здобувачів вищої освіти. Тому ключовим завданням сучасного викладача іноземних мов є

розробка стратегій відповідального використання ШІ, які поєднують інноваційність із гуманістичними цінностями освіти.

Література

1. **Choi Sunhee.** Ethical Issues of Using AI in Language Education: A Critical Perspective. *English Teaching*, Vol. 80, Special Issue 2025, pp. 229–248. DOI: <https://doi.org/10.15858/engtea.80.5.202512.229>
1. **Griche M., Bennis M.** Generative Artificial Intelligence Integration in Foreign Language Education in Higher Education: A Systematic Literature Review. *Technology in Language Teaching & Learning*. 2026. 8. pp. 1-26. DOI: <https://doi.org/10.29140/tltl.2026.102827>
2. **Zainuddin. N., Suhaimi. N.A., Jaffar. M.N., et al.** Responsible and Ethical Use of Artificial Intelligence in Language Education: A Systematic Review. *Forum for Linguistic Studies*. 2024. 6(5). pp. 316–325. DOI: <https://doi.org/10.30564/fls.v6i5.7092>

ПІДВИЩЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ УМОВАХ

Ситняківська С. М.,
доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри
іноземних мов,
Поліський національний
університет

hng@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1367-0487

Кубрак С. В.,

кандидат педагогічних наук,
доцент, завідувачка кафедри
іноземних мов,

Поліський національний
університет

snezhka.zt@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4236-1528

Макарчук Л. П.,

викладач кафедри іноземних мов,
Поліський національний
університет

м. Житомир, Україна

lyumak.inoz@gmail.com

На сучасному етапі розвитку суспільства, позначеному складними соціально-політичними процесами, військовими конфліктами, міграційними рухами та посиленням глобалізаційних тенденцій, проблема міжкультурної взаємодії набуває особливої актуальності. Люди різних культур дедалі частіше вступають у безпосередній контакт у професійній, освітній, соціальній та цифровій сферах. Водночас такі контакти нерідко супроводжуються непорозуміннями, стереотипами, конфліктами та комунікативними бар'єрами.

Проблема формування культурної компетентності в наукових джерелах розглядається як інтегративна умова ефективної міжкультурної комунікації в освітньому просторі. Зокрема, О. В. Дуда обґрунтовує культурну компетентність як поєднання знань, цінностей і моделей поведінки в полікультурному середовищі [1, с.

45–58]; І. О. Баранова акцентує на її практичному формуванні через організацію міжкультурної взаємодії в навчанні [2]; у концепції Едварда Холла культура постає як система комунікативних кодів [3]; модель культурних вимірів Герта Хофштеда та Міхаеля Мінкова пояснює поведінкові відмінності через ціннісні орієнтації [4]; підхід Майкла Байрама трактує міжкультурну компетентність як посередництво між культурами [5]; а Сара Філіпс пропонує інструменти її діагностики та розвитку [6]. Сукупно ці підходи визначають культурну компетентність як педагогічно керований процес підготовки до продуктивної міжкультурної взаємодії.

У цих умовах культурна компетентність постає як необхідна якість особистості, що дозволяє ефективно будувати комунікацію в полікультурному середовищі, знижувати рівень напруженості та сприяти конструктивному діалогу.

Культурна компетентність трактується як інтегративна характеристика особистості, що поєднує знання про культурне різноманіття, позитивне ставлення до нього та здатність ефективно діяти в ситуаціях міжкультурної взаємодії [1, с. 45–58].

У структурі культурної компетентності виокремлюють три основні компоненти:

Когнітивний – система знань про культурні норми, цінності, традиції, моделі поведінки, особливості вербальної та невербальної комунікації.

Афективний – емпатія, толерантність, відкритість до іншого культурного досвіду, готовність до діалогу.

Поведінковий – практичні навички адаптивної комунікації, здатність обирати адекватні моделі поведінки в іншокультурному середовищі [1, с. 45–58].

Варто зазначити, що міжкультурна комунікація є складним процесом, що залежить не лише від мовної

підготовки, а й від розуміння культурного контексту співрозмовника. Найпоширенішими бар'єрами виступають: етнокультурні стереотипи; мовні труднощі; різне трактування невербальних сигналів; відмінності у системах цінностей; вплив соціально-політичних подій на сприйняття «іншого» [2, 3].

У кризових умовах сьогодення ці бар'єри посилюються, що зумовлює потребу цілеспрямованого розвитку культурної компетентності.

Освітнє середовище є провідним простором формування навичок міжкультурної взаємодії. Адже саме в процесі навчання закладаються установки толерантності, відкритості, критичного мислення та здатності до рефлексії [4].

Інтеграція міжкультурного компонента в навчальні дисципліни, особливо у викладання іноземних мов, створює природні умови для розвитку культурної чутливості та гнучкості мислення.

Таким чином, культурна компетентність у сучасних умовах є необхідною складовою ефективною міжкультурної комунікації. Її розвиток дозволяє мінімізувати комунікативні бар'єри, сприяє формуванню толерантного суспільства та підвищує якість професійної й соціальної взаємодії. Запропоновані практичні рекомендації можуть бути ефективно впроваджені в освітню практику та професійну підготовку фахівців.

Практичні рекомендації щодо підвищення культурної компетентності (розроблені кафедрою іноземних мов Поліського національного університету):

У процесі викладання іноземних мов та організації освітньої діяльності в полікультурному академічному середовищі кафедрою іноземних мов Поліського національного університету було узагальнено практичний досвід формування культурної

компетентності здобувачів освіти. На основі цього досвіду розроблено комплекс практичних рекомендацій, спрямованих на цілеспрямований розвиток здатності до ефективної міжкультурної комунікації.

1. Системна інтеграція міжкультурного компоненту в зміст навчальних дисциплін

Рекомендовано не епізодичне, а системне включення міжкультурної проблематики в тематику занять з іноземної мови через: аналіз культурно маркованої лексики; роботу з автентичними текстами, що відображають соціокультурні реалії; обговорення відмінностей у поведінкових моделях представників різних культур; порівняльний аналіз комунікативних стилів.

2. Використання кейс-методу міжкультурних ситуацій

Ефективним виявилось впровадження банку кейсів міжкультурних непорозумінь, які моделюють реальні ситуації: непорозуміння через невербальні сигнали; конфлікти, спричинені різним сприйняттям часу, дистанції спілкування, ієрархії; помилки інтерпретації висловлювань у міжкультурному діалозі.

Студенти аналізують причини ситуації та пропонують стратегії її вирішення.

3. Рольові ігри та симуляції міжкультурної взаємодії

Запроваджено практику регулярних рольових симуляцій, де здобувачі освіти виконують ролі представників різних культурних спільнот. Це сприяє: розвитку емпатії; формуванню поведінкової гнучкості; зниженню рівня стереотипізації.

4. Формування навичок культурної рефлексії

Рекомендовано впроваджувати: рефлексивні міні-есе після занять; щоденники міжкультурних

спостережень; обговорення власного досвіду комунікації з представниками інших культур.

Це сприяє усвідомленню власних культурних установок та їх впливу на спілкування.

5. Мовна підготовка з обов'язковим культурним тлом

Практика показала доцільність викладання мови в єдності з культурою через: перегляд і аналіз відеоматеріалів соціокультурного змісту; ознайомлення з нормами етикету, традиціями, моделями поведінки; роботу з автентичними діалогами.

6. Дискусійні платформи з міжкультурної проблематики

Ефективними є тематичні дискусії на теми: культурних стереотипів; толерантності та упереджень; особливостей академічної та професійної етики в різних країнах.

7. Використання цифрового міжкультурного середовища

Рекомендовано залучати студентів до: міжнародних онлайн-обговорень; спільних освітніх проєктів із закордонними учасниками; аналізу відеоексів реальних міжкультурних конфліктів.

8. Міжкультурні міні-проєкти

Студенти готують презентації про культурні особливості різних країн із акцентом на комунікативні норми, що формує практичне розуміння відмінностей.

9. Тренінги з культурної чутливості

Запропоновано проводити факультативні тренінги, спрямовані на розвиток: активного слухання; емпатійного реагування; неконфліктного висловлення власної позиції.

10. Створення полікультурного мікросередовища в аудиторії

Рекомендовано формувати навчальні групи для виконання завдань так, щоб студенти взаємодіяли з різними комунікативними стилями та точками зору.

Зазначені рекомендації довели свою ефективність у практиці викладання іноземних мов і можуть бути адаптовані до освітнього процесу в інших закладах освіти з метою цілеспрямованого розвитку культурної компетентності як основи успішної міжкультурної комунікації.

Узагальнюючи можемо стверджувати, що підвищення культурної компетентності в сучасних соціально-політичних умовах постає необхідною передумовою ефективної міжкультурної комунікації в університетському освітньому середовищі. Практичні рекомендації, розроблені кафедрою іноземних мов, були не лише теоретично обґрунтовані, а й безпосередньо впроваджені в освітній процес, що передбачало організацію навчальної взаємодії студентів із різними комунікативними стилями, розвиток толерантності до культурних відмінностей та формування навичок інтерпретації культурних смислів під час вивчення іноземної мови. Реалізація цих підходів сприяла підготовці здобувачів освіти до продуктивного діалогу культур і свідомої участі в міжкультурній взаємодії.

Перспективи подальших досліджень пов'язуються з розробленням інструментарію діагностики рівня культурної компетентності, експериментальною перевіркою ефективності запропонованих методик у різних освітніх контекстах та розширенням міждисциплінарної інтеграції культурологічного компонента в програми закладів вищої освіти.

Література

1. **Дуда О. В.** Культурна компетентність у сучасній освіті: теоретичний аспект. Педагогіка і психологія. 2023. Вип. 14. С. 45–58.
2. **Баранова І. О.** Міжкультурна комунікація: теорія і практика. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 216 с.
3. **Hall E. T.** Beyond Culture. New York: Anchor Books, 2020. 298 p.
4. **Hofstede G., Hofstede G. J., Minkov M.** Cultures and Organizations: Software of the Mind. New York: McGraw-Hill, 2023. 576 p.
5. **Katan D.** Translating Cultures. London: Routledge, 2021. 390 p.
6. **Phillips S.** Profiles in Intercultural Competence. Boston: Intercultural Press, 2024. 250 p.

РОЛЬ АВТЕНТИЧНИХ АНГЛОМОВНИХ МАТЕРІАЛІВ У РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Хмелівська Світлана Іванівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов,
Поліський національний
університет
м. Житомир, Україна
svitlana.khmelivska@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3394-4468

Світ стрімко змінюється під впливом розвитку науки, техніки та інформаційних технологій, що суттєво

розширює можливості міжкультурної взаємодії. Сучасне глобалізоване суспільство характеризується активним обміном інформацією, мобільністю людей та постійним розширенням міжнародних контактів. У цих умовах англійська мова виступає ключовим засобом комунікації, що зумовлює необхідність переосмислення підходів до її викладання з акцентом на формування комунікативної та міжкультурної компетентностей, а також здатності до ефективної взаємодії в реальних мовленнєвих ситуаціях.

Однією з актуальних проблем сучасної методики є підвищення ефективності навчання іноземної мови шляхом використання автентичних матеріалів. Такі матеріали дозволяють максимально наблизити навчальний процес до реального мовного середовища, зробити його більш практико-орієнтованим і мотивуючим для студентів.

Питання автентичності у навчанні іноземних мов активно досліджували як зарубіжні науковці (С. Уоллес, К. Морроу, М. Байрам, Д. Нунан, Дж. Шерман), так і вітчизняні дослідники (В. Костомаров, О. Бігич, Т. Дубініна, В. Папіжук, І. Бім). У їхніх працях підкреслюється, що використання реальних мовних зразків є важливою умовою формування повноцінної комунікативної компетентності, оскільки забезпечує занурення у природне мовне середовище та сприяє розвитку мовленнєвої активності студентів.

Попри значну кількість наукових досліджень, проблема ефективного впровадження автентичних матеріалів у навчальний процес залишається недостатньо вирішеною. Зокрема, потребують уточнення питання їх методичного добору, адаптації до рівня студентів та визначення оптимальних умов використання на різних етапах навчання. Це зумовлює актуальність подальших досліджень у даному напрямі.

Метою роботи є аналіз ефективності використання автентичних матеріалів у процесі навчання іноземної мови та визначення їхнього впливу на розвиток комунікативної та міжкультурної компетентностей студентів, а також підвищення їхньої навчальної мотивації.

У дослідженні використано комплекс методів: аналіз науково-методичної літератури, узагальнення педагогічного досвіду, описовий метод для характеристики різновидів автентичних матеріалів, а також порівняльний аналіз їх ефективності у навчальному процесі. Такий підхід дозволив розглянути проблему комплексно та з різних наукових позицій.

Об'єктом дослідження виступає процес навчання іноземної мови у закладах освіти, а предметом — використання автентичних матеріалів як ефективного засобу формування комунікативної компетентності.

Автентичні матеріали розглядаються як один із найбільш ефективних засобів наближення навчального процесу до реального мовного середовища. Вони створюються носіями мови для природного спілкування та відображають її функціонування в різних соціокультурних, професійних і побутових контекстах. Їх використання сприяє не лише розвитку мовленнєвих навичок, а й значному розширенню словникового запасу, формуванню мовної інтуїції та здатності використовувати мову у реальних комунікативних ситуаціях.

Особливе місце у цьому процесі займає автентичний текст, який виступає базовою дидактичною одиницею навчання. Він забезпечує засвоєння лексики у природному контексті, дозволяє глибше розуміти значення мовних одиниць та особливості їх функціонування. Крім того, такі тексти містять сучасні

мовні моделі, розмовні конструкції, ідіоми та професійну лексику, що робить процес навчання більш реалістичним і наближеним до автентичної комунікації [2;125].

Важливим аспектом є також культурна складова автентичних матеріалів. Вони знайомлять студентів із традиціями, цінностями, нормами поведінки та особливостями світогляду носіїв мови. Це сприяє розвитку міжкультурної компетентності, формуванню толерантності та готовності до ефективної взаємодії в багатокультурному середовищі.

Автентичні матеріали можуть бути представлені у різних формах: друкованих (книги, статті, оголошення), аудіо- та відеоматеріалах (подкасти, інтерв'ю, фільми), інтернет-ресурсах (сайти, блоги, соціальні мережі), а також у вигляді пісень, поезії та інших творчих текстів. Така різноманітність дає можливість індивідуалізувати навчання та враховувати інтереси студентів[1;163].

Особливо ефективними є аудіо- та відеоматеріали, які сприяють розвитку навичок аудіювання, формуванню правильної вимови та ознайомленню з різними акцентами і стилями мовлення. Інтернет-ресурси, у свою чергу, забезпечують доступ до актуальної інформації, розвивають самостійність, критичне мислення та навички роботи з інформацією.

Отже, використання автентичних матеріалів значно підвищує ефективність навчання іноземної мови, сприяє розвитку мовної, комунікативної та міжкультурної компетентностей, а також формує внутрішню мотивацію студентів до навчання.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці більш детальних методичних рекомендацій щодо добору, адаптації та інтеграції автентичних матеріалів у навчальний процес з урахуванням рівня мовної підготовки студентів та специфіки освітніх

програм.

Література

1. **Барabanова Г. В.** Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовному ВНЗ. Київ : ІНКOS, 2005. 315 с.
2. **Коротка Н. В.** Роль автентичних матеріалів у вивченні ділової англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2018. Вип. 4(72). С. 124–127.
3. **Harmer J.** *The Practice of English Language Teaching*. Harlow : Pearson, 2007.
4. **Richards J. C.** *Communicative Language Teaching Today*. Cambridge : Cambridge University Press, 2006.
5. **Byram M.** *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters, 1997.

ЗООНІМИ З ЕТНОКУЛЬТУРНИМ КОМПОНЕНТОМ ЗНАЧЕННЯ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ

Ковальова Тетяна Павлівна,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри іноземних
мов,
Поліський національний
університет,
м. Житомир, Україна
tatkovaleva17@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6500-2547

У сучасній мовознавчій науці міцно утвердилося розуміння нерозривного зв'язку мови з культурою конкретного народу, й унаслідок цього зростає дослідницький інтерес до лексичних одиниць, у семантиці яких міститься національно-культурний компонент, що відображає особливості сприйняття дійсності носіями даної культури.

До лексем із виразною культурною конотацією належать також зооніми, оскільки вони відображають усталені уявлення носіїв мови про властивості тварин і часто набувають переносних значень. Зауважимо, що в сучасному мовознавстві не існує однозначного тлумачення терміна «зоонім». На це, зокрема, вказує О. Л. Кирилюк, зазначаючи, що дослідники трактують зоонім як власну назву (кличку) тварини і як її загальну назву. Для останньої більш доцільним дослідниця вважає вживання термінів «зооназва» чи «зоолексема» [1, с. 46].

Ми поділяємо думку дослідників О. В. Коваленко та В. В. Рзаєвої, які вважають, що термін «зоонім», уживаний як для позначення родових назв тварин, так і в метафоричному значенні для емоційно-оцінної характеристики людини, є найбільш зручним для виявлення етнокультурної специфіки анімалістичної лексики [2, с. 31]. Саме загальні назви тварин набувають переносних, символічних значень і стають носіями комплексу етнокультурної інформації, відсутньої в їхніх еквівалентах в інших мовах.

Національно-культурний колорит зоонімів формується на основі історично зумовленого ставлення етносу до тієї чи іншої тварини [3, с. 18-19] і відображає окремі аспекти матеріального й духовного життя народу. З цього приводу О. П. Цвид зазначає, що культ тварин в українському фольклорі бере свій початок ще з мисливської доби, коли вони були основним джерелом

їжі. Певні види тварин залишалися основою життєзабезпечення у період скотарства, а згодом стали незамінними помічниками людини в землеробстві [4, с. 33].

Актуальною проблемою сучасного мовознавства є переклад етнокультурно маркованої лексики, оскільки завдання перекладача полягає не лише у переданні предметно-логічного значення, а й у відтворенні закодованого в слові національно-культурного змісту. Наявність словникового відповідника не гарантує адекватної передачі культурних значень, оскільки в різних культурах формуються відмінні асоціативні уявлення про одні й ті самі явища дійсності.

Проблемі перекладу лексики з етнокультурним компонентом значення присвячені численні праці сучасних вітчизняних вчених, зокрема таких, як В. Базова, С. Г. Волкова, Ю. Грон, Л. С. Данцл, Р. П. Зорівчак, О. В. Зосімова, В. О. Іванілова, С. М. Кришталь, В. В. Марченко, О. П. Матузкова, Т. О. Мороз, А. В. Панькова, О. Д. Піскун, К. Подорожна, Т. М. Полякова, О. І. Приймачок, Н. А. Середа, М. І. Сливка, Т. Стоянова, М. Р. Ткачівська, Г. М. Удовіченко, О. М. Хавкіна, Д. А. Шевцова, А. Шевченко та інших.

Зауважимо, що попри значну кількість наукових праць, небагато з них присвячені особливостям перекладу етномаркованої лексики в поетичних текстах. Водночас назви тварин, особливо така їхня підкатегорія, як назви птахів (орнітоніми), які є об'єктом нашого дослідження, є поширеним художнім засобом у поезії, оскільки мають виразну символіку та значний емоційний потенціал.

Мета даного дослідження – проаналізувати способи перекладу українських назв тварин англійською мовою

та визначити їхню роль у відтворенні етнокультурних значень лексичних одиниць. Для досягнення окресленої мети необхідно проаналізувати етнокультурні конотації українських зоонімів; розглянути перекладацькі прийоми, що використовуються для їх відтворення; охарактеризувати особливості індивідуального підходу перекладача до вибору способів перекладу назв тварин.

Матеріалом дослідження слугували переклади народних пісень і поезій класиків української літератури, здійснені канадською перекладачкою Флоренс Рендел Лайвсей та опубліковані у збірці «Songs of Ukraina» (1916).

За нашими спостереженнями, переклад проаналізованих назв тварин найчастіше ґрунтується на поєднанні прийому транскодування з використанням словникового відповідника. Розглянемо приклад:

*«He raised it and listened; he thought he heard / Song of a bird, song of a bird / Sweet, sweet song of **Zuzula** winging»* [5, с. 26].

Вжита в перекладі транскодована назва *Zuzula* відтворює звучання та написання українського слова, що підкреслює її оригінальність і наближає читача до мови джерела. Денотативне значення української лексеми розкривається у підтекстовому коментарі, де подано її англійський відповідник: «*Zuzula : the Cuckoo*» [5, с. 26].

Слід додати, що використання транскодування виконує важливу стилістичну функцію, а саме сприяє виділенню зооніма «зозуля» як значущої деталі тексту, що має виразну змістову та емоційну вагу – виступає передвісником майбутніх подій та відображає психологічний стан героя. Зауважимо, що в контексті української культури зозуля є багатозначним символом, який поєднує як позитивні, так і негативні конотації: «Зозуля – символ суму та вдівства; провісниця весни і

водночас смерті, нещастя; туги за життям, минулим; віщування; нерозважливої матері» [6, с. 95-96].

Поєднання прийому транскодування з використанням словникового відповідника ілюструє й інший приклад: «*By a river, swiftly flowing, / Perched Holubka and Holub / Lovers, how they kissed each other!*» [5, с. 114].

Пряме значення української назви «голуб» експлікується її англійським відповідником, поданим у виносці: «*Holub: he-pigeon*» [5, с. 114]. Транскодування назви надає мовленню експресивності й підсилює емоційне забарвлення зоонімів «голуб» та «голубка», які в контексті твору символізують закоханих, їхню відданість. Голуб є вагомим символом в українській культурі, про що, зокрема, свідчить мотив голуба і голубки на вишитих рушниках, де цей птах символізує вічну й ніжну любов; у фольклорі та літературі голуб також переважно уособлює подружню вірність і чисте кохання [6, 60-61].

Вище згадана техніка комбінованої реномінації застосовується також при відтворенні зооніма «соловей»: «*Give me a friend in this my plight / My songster Solowi must go / For its sweet piping I would hear / At peep of day to waken me*» [5, с. 34]; «*Solo'wi : nightingale*» [5, с. 34].

Соловей є багатозначним символом української етнокультури. Серед його значень: Божа, свята пташка; вісник весни; символ кохання, родинного затишку і волі [7, с. 560]. У контексті твору, в якому йдеться про прощання нареченої з рідною домівкою та її перехід до оселі чоловіка, соловей асоціюється з пам'яттю про вільне й щасливе життя в батьківській родині й тугою за ним.

Аналогічним способом перекладено зоонім «пава»

«*The white Pava is flying / see all the waiting ring there*» [5, с. 31]; «Pava : pea-hen» [5, с. 31].

У наведеному прикладі, що зображує весільну церемонію, реалізується переносне значення назви птаха – «жінка з гордовитою поставою і плавною походою» [8]. У традиційній символіці та фольклорі наречену часто порівнюють із павою, що підкреслює її урочистий і величний вигляд у день весілля.

Транскодована назва тварини може також поєднуватися з дескриптивною перифразою, як, наприклад, у перекладі лексеми «пташка»: «*O tu «Ptashka!» / Do something – let me not go home*» [5, с. 153]; «Ptashka: little bird» [5, с. 153]. Завдяки цьому зберігається колорит назви, яка в українській мові використовується як пестливе звертання до жінки або коханої людини, а також розкривається її зміст, незрозумілий для носіїв іншої мови.

Зафіксовано випадок поєднання транскодування з прийомом тлумачення (експлікації), що реалізується в розлогіму підтекстовому коментарі: «*O woeful fate / For unhappy Tchayka!*» [5, с. 49].

У коментарі перекладачка пояснює асоціативний зв'язок між образом птаха, жалібний крик якого нагадує плач сповненої горя матері, й образом України: «Tchayka-Bird is the poetical name for the Ukraine. The plaintive cry of this bird – «ki-hi» – makes the hearer feel that the Tchayka, or «Mother», so devoted a parent, is full of woe. She is here compared to unhappy Ukraine» [5, с. 49-50]. Зауважимо, що в тексті коментаря оригінальна українська назва «чайка» доповнена для прозорості змісту англійським родовим означенням «bird», що є прикладом прийому генералізації.

Спостереження перекладачки щодо символіки образу чайки співзвучні з думками вітчизняних

науковців, які відзначають, що в українській народнопоетичній творчості образ чайки-матері досить часто «асоціюється з образом знедоленої України, яка, як та чайка з чаєнятами при битій дорозі, кинута на поталу злим ворогам» [9].

Отже, проведене дослідження ґрунтується на аналізі способів перекладу назв тварин, які в українській культурі виступають носіями етнокультурної інформації, засобами англійської мови.

Встановлено, що домінуючим прийомом перекладу є транскодування. Зауважимо, що всі транскодовані українські назви мають словникові відповідники в цільовій мові. Це свідчить про те, що транскодування є свідомим вибором перекладачки, спрямованим на збереження колориту автентичної назви, а також використовується як стилістичний прийом висунення з метою підкреслення смислової значущості зооніма в контексті твору та української культури.

Для передачі загальноприйнятого значення зооніма в мові перекладу паралельно з транскодованою назвою використовуються словникові відповідники, винесені в примітки під основним текстом. Завдяки цьому досягається адекватність перекладу та забезпечується зрозумілість тексту для англomовного читача.

Також зафіксовано поєднання прийому транскодування з дескриптивною перифразою та тлумаченням у формі розлогого підтекстового коментаря. У такий спосіб уточнюється денотативне значення зооніма та розкривається його символічний зміст, неочевидний для представників іншої культури.

Особливістю перекладацької манери Флоренс Рендел Лайвсей є використання комбінованих прийомів перекладу зоонімів з етнокультурним забарвленням. Зокрема, зафіксовано моделі «транскодування +

словниковий відповідник», «транскодування + дескриптивна перифраза» та «транскодування + тлумачення (коментар)». Поєднання цих перекладацьких прийомів дає змогу максимально повно відтворити семантичний та культурний зміст зоонімів, зберегти їхній колорит і забезпечити адекватне розуміння всієї етнокультурної інформації цільовою аудиторією.

Проведене дослідження не охоплює всіх аспектів проблеми перекладу зоонімів з етнокультурним компонентом значення. Перспективи подальшого вивчення цієї теми вбачаємо у дослідженні способів відтворення українських назв тварин засобами інших мов, наприклад, німецької, а також у проведенні зіставного аналізу індивідуальних перекладацьких технік.

Література

1. **Кирилюк О. Л.** Кіноніми Кіровоградщини: особливості вибору кличок та та способи їх творення. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/e6b1770b-8b85-4baf-b48d-bf51caad5b27/content>
2. **Коваленко О. В., Рзасва В. В.** Функціонування зоосемізмів у фразеологізмах німецької та української мов. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2013. Вип. 2. С. 30-38.
3. **Назаренко О. В.** Варіативність трактування семантики лексем-зоонімів в українській фразеології: діахронічний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2021. № 48, Т. 2. С. 18-21.
4. **Цвид О. П.** Зооморфна символіка в контексті весільної обрядовості Західного Полісся (спроба

реконструкції семантики). *Проблеми славістики: науковий часопис*. 1999. № 3-4. С. 33-41.

5. **Livesay F. R.** *Songs of Ukraina*. London, Paris & Toronto : J. M. Dent & Sons Limited, 1916. 175 p.

6. **Словник** символів культури України / за загаль. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, М. К. Дмитренко. К. : Міленіум, 2002. 260 с.

7. **Жайворонок В. В.** *Знаки української етнокультури : слов.-довід*. К. : Довіра, 2006. 703 с. URL: http://ukrlit.org/slovnyk/zhaivoronok_znaky_ukrainskoi_etn_okultury

8. **Академічний** тлумачний словник української мови в 11 томах (1970-1980) URL: <https://sum11.com.ua/>

9. **Лепеха Т. В.** *Українознавство : навч. посіб.* URL: <https://litmisto.org.ua/?p=1274>

АНАЛІЗ КУЛЬТУРНИХ КОДІВ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Романчева Юлія Францівна
викладач кафедри іноземних мов
Поліський національний
університет
м. Житомир, Україна
<https://orcid.org/0009-0000-2891-4806>

Соціальні мережі в сучасному інформаційному світі стали потужним майданчиком для зародження й трансляції культурних змістів. Англomовний медійний дискурс формує глобальний комунікаційний простір,

насичений культурними кодами — своєрідними символами, образами, лінгвістичними й візуальними знаками, які віддзеркалюють ціннісні орієнтири, суспільні норми та стереотипи конкретної культури. Головний виклик полягає в тому, що цифрове середовище пришвидшує трансформацію цих кодів, ускладнюючи їхнє розпізнавання й інтерпретацію, а отже, виникає необхідність у ґрунтовному системному аналізі.

Вивчення культурних кодів у контексті цифрового дискурсу привертає увагу сучасних мовознавців, культурологів та фахівців із медіа. У наукових розвідках аналізуються семіотичні аспекти онлайн-комунікації, специфіка інтернет-дискурсу, а також здатність мемів, емодзі та візуальних елементів виступати трансляторами культурних смислів. Дослідники наголошують, що соціальні платформи не просто відтворюють культурну динаміку, а й безпосередньо беруть участь у її творенні.

Незважаючи на значну кількість досліджень, недостатньо вивченим залишається питання комплексного аналізу культурних кодів у межах різних платформ соціальних мереж. Зокрема, потребує уточнення взаємодія мовних і візуальних елементів у створенні культурних смислів, а також вплив аудиторії на інтерпретацію цих кодів.

Метою дослідження є виявлення та аналіз культурних кодів в англomовному дискурсі соціальних мереж, а також визначення їх ролі у формуванні сучасного цифрового комунікативного простору.

Методологічна основа роботи охоплює комплекс підходів: контент-аналіз (для вивчення публікацій, мемів і коментарів), дискурсивний аналіз (зосереджений на мовних і візуальних елементах), семіотичний аналіз (спрямований на розкриття значень символів і знаків), а

також описовий метод. Одиницями дослідження слугують текстові повідомлення, хештеги, емодзі, меми й відеоконтент. Головними вимірюваними параметрами є інтенсивність уживання культурних кодів, їх типологічне розмаїття та функціональна роль.

В англомовному середовищі соціальних мереж культурні коди реалізуються через різноманітні комунікативні форми. До ключових належать мовні коди (сленг, скорочення, неологізми), які чутливо відображають сучасні соціальні тенденції та зміни; візуальні коди (емодзі, гіфки, меми), що передають емоції й складні культурні смисли, іноді навіть без супровідного тексту; а також інтертекстуальні коди — посилання на популярну культуру, кінофільми, серіали, музичні хіти, які вимагають від реципієнта певного рівня обізнаності.

Особливе місце серед них посідають меми, які можна вважати універсальним інструментом трансляції культурних значень у цифрову епоху. Поєднуючи текст і зображення, вони створюють багаторівневі, полісемічні смисли, зрозумілі насамперед представникам певних соціальних груп або інтернет-спільнот. Емодзі, своєю чергою, виконують роль культурних маркерів, доповнюючи або навіть повністю замінюючи вербальну комунікацію залежно від контексту та культурної традиції.

Соціальні мережі виступають потужним каталізатором поширення культурних кодів, що сприяє їхній глобалізації: окремі символи чи меми здатні за лічені дні облетіти весь світ. Водночас дослідники фіксують тенденцію до спрощення та стандартизації культурних смислів. Складні концепти нерідко редукуються до спрощених штампів, що полегшує їхнє споживання, однак може знижувати глибину їхньої

інтерпретації.

Таким чином, культурні коди становлять невід'ємний елемент англomовного середовища соціальних медіа, відіграючи ключову роль у трансляції соціокультурних смислів. Вони сприяють виникненню нових комунікаційних моделей і суттєво впливають на те, як користувачі інтерпретують інформацію. Подальші наукові розвідки доцільно спрямувати на поглиблений аналіз того, як культурні коди впливають на міжкультурну взаємодію, а також на дослідження їхніх змін під впливом новітніх цифрових технологій.

Література

1. **Bucher** T. If... Then: Algorithmic Power and Politics / T. Bucher. – Oxford : Oxford University Press, 2018. 256 p.
2. **Kress** G. Reading Images: The Grammar of Visual Design / G. Kress, T. van Leeuwen. – 3rd ed. – London : Routledge, 2021. 312 p.

РОЛЬ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ЗБЕРЕЖЕННІ МИРУ ТА СТАБІЛЬНОСТІ

Мельник Олександр Петрович
здобувач першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти Поліського національного
університету
Науковий керівник -
Ситняківська С.М., д.пед.н,
професор, професор кафедри
іноземних мов
м. Житомир, Україна

У сучасному світі, який характеризується активними процесами глобалізації та взаємодії культур, толерантність відіграє важливу роль у забезпеченні миру та стабільності. Зростання міжкультурних контактів створює як нові можливості для розвитку суспільства, так і ризики виникнення конфліктів, що обумовлює актуальність дослідження цієї проблеми [3, с. 68].

Толерантність можна визначити як здатність сприймати різноманітність думок, культур і способів життя без проявів агресії чи дискримінації. Вона є важливою соціальною цінністю, яка сприяє гармонійному співіснуванню людей у багатокультурному середовищі [2, с. 113]. (табл.1).

Проблема толерантності активно досліджується сучасними науковцями. Зокрема, Наталія Семенів розглядає її як чинник гармонізації міжетнічних відносин [2, с. 113], Тетяна Сергієнко — як інструмент врегулювання конфліктів [1, с. 52], а Андрій Кобетяк — як основу міжрелігійного миру [3, с. 70]. Таким чином, зростаюча значущість толерантності в умовах сучасних викликів зумовлює необхідність глибшого аналізу її ролі у суспільстві.

Мета: дослідити роль толерантності у забезпеченні миру та стабільності в сучасному суспільстві.

Таблиця 1

Основні функції толерантності

Суть	Вплив
Забезпечує співіснування	Зменшує конфлікти
Формує діалог	Покращує взаєморозуміння
Підтримує демократію	Стабілізує систему
Сприяє обміну	Розвиток культури

Формує цінності	Виховання особистості
-----------------	-----------------------

Однією з ключових функцій толерантності є запобігання конфліктам. У суспільствах з низьким рівнем толерантності частіше виникають суперечки на ґрунті етнічних, релігійних чи соціальних відмінностей. Натомість розвиток взаємоповаги сприяє мирному вирішенню суперечностей [4, с. 90].(Рис.1)

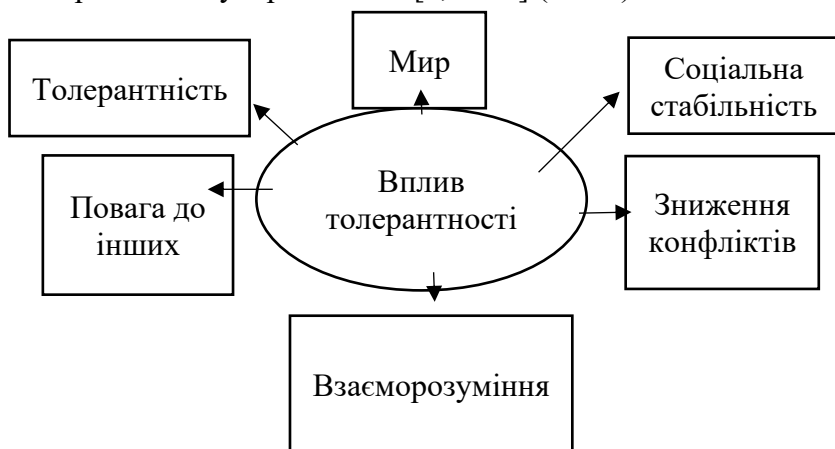

Рис.1. Вплив толерантності

Толерантність також має важливе значення у політичній сфері. Вона забезпечує можливість співіснування різних політичних поглядів і сприяє розвитку демократичних інститутів. Це, у свою чергу, знижує ризики соціальної напруги та радикалізації [3, с. 70]. (табл.2)

Таблиця 2

Рівень	Характеристика	Результат
Індивідуальний	Повага до інших	Гармонійні відносини

Соціальний	Відсутність дискримінації	Стабільність
Державний	Рівність прав	Мир і порядок

Важливим аспектом є роль толерантності у міжкультурному діалозі. Вона сприяє обміну знаннями та культурними цінностями, що дозволяє подолати стереотипи та упередження [1, с. 95].

Освіта відіграє ключову роль у формуванні толерантності. Саме через освітній процес людина навчається поважати інших, критично мислити та знаходити компроміси у складних ситуаціях [2, с. 115].(Рис.2)

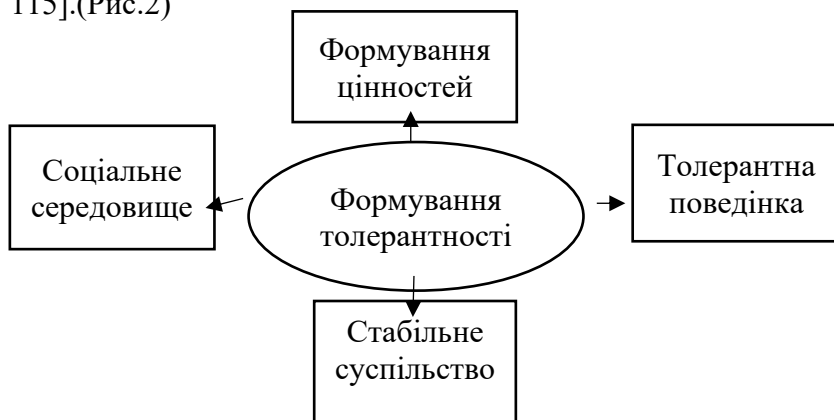

Рис.2. Формування толерантності

У сучасному інформаційному просторі толерантність допомагає протистояти мові ворожнечі та маніпуляціям. Вона формує критичне мислення та сприяє відповідальному ставленню до інформації [5].

Разом із тим, толерантність повинна мати межі. Вона не може виправдовувати порушення прав людини

чи підтримувати агресію. Баланс між свободою та відповідальністю є необхідною умовою стабільності [5].

Отже, толерантність є важливою умовою збереження миру та стабільності. Вона сприяє розвитку суспільства, забезпечує ефективну комунікацію та допомагає уникати конфліктів у сучасному світі.

Література

1. **Гавриш О.** Особливості міжкультурної комунікації в умовах глобалізації. *Наукові записки Інституту сходознавства ім. А. С. Кримського НАН України*. 2018. С. 94–97.
2. **Мельник Л.** Соціальна толерантність як чинник стабільності суспільства. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 40. С. 112–118.
3. **Коваленко І.** Толерантність у сучасному глобалізованому світі. *Соціологічні студії*. 2020. С. 67–72.
4. **Бондар Т.** Міжкультурний діалог як засіб запобігання конфліктам. *Вісник соціальних наук*. 2019. С. 89–94.
5. **Сергієнко Т., та ін.** Толерантність як інструмент вирішення соціальних конфліктів // *Науковий вісник*. – 2020. – С. 50–55.
6. **Семенів Н.** Етнічна толерантність як чинник гармонізації суспільства // *Молодий вчений*. – 2019. – №4. – С. 112–116.
7. **Кобетяк А.** Релігійна толерантність як основа суспільної безпеки // *Актуальні проблеми філософії*. – 2025. – С. 68–72.

**СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ І ПЕРЕДАЧІ
МОРТАЛЬНОГО КОДУ КИТАЙСЬКОЇ ГОРОР-
МАНЬХУА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА
МАТЕРІАЛІ 白骨大聖)**

Запотєєва Валерія Едуардівна,
здобувачка 1 курсу другого
(магістерського) рівня вищої
освіти спеціальності В11.065
Східні мови та літератури
(переклад включно), перша –
китайська.
Мова і література (китайська)
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»,
Науковий керівник –
Крижановська О.О., д.філол. н.,
доцент
м. Лубни, Україна

Література жахів концептуально пов'язана з фундаментальною філософською проблемою людського існування – страхом смерті як небуття. Вона лякає суб'єкта двома абсолютними характеристиками: перша – це подія, що відбувається без участі волі суб'єкта; друга – загрожує повним розчиненням унікальної особистості в нерозрізненій масі безобразного. Горор, як жанр покликаний аби викликати у читача емоцію, подану як трирівневу ієрархію, тобто, horror-fear-disgust [1]; у поєднанні з культурною естетизацією феномену смерті виконують компенсаторну функцію [2].

Культурна дистанція між китайською та українськими мовами, доводить, що буквальний

переклад є неможливим – відповідно, сенс має бути деконструйований і знову зібраний у новій образній системі [4]. Слід також зауважити, що машинний переклад, який оперує алгоритмами статистичної та нейромережевої ймовірності, часто не здатен вловити історичні і соціокультурні підтексти або ж специфічні фразеологізми [3].

Варто відзначити, технічні обмеження цифрових середовищ, як вищезгадані «бульбашки», ще більше підкреслюють роль перекладача як архітектора сенсів, а метафора стає універсальним когнітивним інструментом, що дозволяє структурувати абстрактні концепції через конкретні, чуттєві образи [3]. Як зразок, за вбивство нечисті у потойбіччі головний герой отримує «*陰德*» (*yīndé*), свого роду валюта, що висвітлює незвичне для українських читачів поєднання бюрократії і смерті у китайських традиційних віруваннях [6]. Цей вираз варто адаптувати як «очки карми», або ж звернутися до англіцизмів, що доволі популярно у сучасному спілкуванні молоді – «карма поінти» (англ. *karma points*). Успішний переклад фразеологічних одиниць вимагає відмови від аналізу окремих компонентів вислову на користь декодування його загальної образної основи та історичного походження.

Безеквівалентна лексика охоплює поняття, що позначають унікальні явища матеріальної та духовної культури, що не мають точних відповідників у мові перекладу. Лінгвістична традиція виокремлює кілька базових методів роботи з такими одиницями: транскрипція, описовий переклад (перифраза), транслітерація, калькування, контекстуальний переклад, створення неологізмів, гіпонімічний переклад та використання ситуативного еквівалента. Переклад реалій вимагає гнучкого балансування між стратегіями

форенізації та доместикації, причому вибір методу безпосередньо залежить від здатності цільової аудиторії розпізнати когнітивний образ [3]. До вищесказаного досліджувана маньхуа пропонує такий лакун «冥器» (míngqì) у контексті «他是被人做成了冥器» (tā shì bèi rén zuò chéngle míng qì) – елемент мортального коду, що немає українського відповідника, буквально означає будь-які атрибути, або інвентар загалом (кит. 陪葬品, péizàngpǐn), що стосуються поховального ритуалу – найбільш вдалим варіантом передачі є транслітерація: «З нього зробили мінці» з приміткою за межами фрейму; таким чином, зберігається колорит і характеристики тексту «бульбашці» [6]. Наступний цікавий кейс – даос каже, що олію зішкрябано з нетлінного трупа, і наносити її на плечі та міжбрів'я, щоб сховатися від духів: «...尸油...点在眉心...人能见邪祟, 邪祟不见人» (...shī yóu...diǎn zài méixīn... rén néng jiàn xiésuì, xiésuì bùjiàn rén), тут переклад має бути дослівним, але з використанням інверсії: «Групна олія... Одну краплю поміж брів... так нежить тебе не узріє, а ти її – так» [6]. Так збережено сенс і компактність тесту. Далі, персонаж пояснює, що отримане мастило тимчасово гасить «三把阳火» (sān bǎ yáng huǒ) – даоський концепт життєвої енергії (вогні на плечах і голові), тож переклад вимагає збереження числівника та філософського концепту, у той же час технічні особливості креалізованого тексту – стислість: «Три вогні життя Ян» [5].

Резюмуючи, аналіз показує, що робота з елементами мортального коду китайської горор-маньхуа, представленими безеквівалентною лексикою є однією з найскладніших ділянок перекладознавства. ця одиниця не лише розширює технічний арсенал перекладача, але служить потужним інструментом для глибшого

розуміння менталітету та світогляду іншого народу. Дослідження цих одиниць не лише розширює технічний арсенал перекладача, але й слугує потужним інструментом для глибшого розуміння менталітету та світогляду іншомовного народу.

Література

1. **Борзова М.** У драговині визначень та змін, які невтомно множаться як цвіль у «Будинку Ашерів»: атрибутивні ознаки горор-жанру. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика* 1 (33) (2023): 16-23. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2659.2023.33.03>
2. **Єременко Ю. В.** Естетизація як спосіб осмислення феномену смерті. *Гілея: науковий вісник* 105 (2016): 200-204.
3. **Коломієць, Н.В., Маковська М.А., Снісаренко А.В.** Особливості перекладу власних назв та реалій китайськомовних ігор українською мовою. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки* 209 (2024): 183-188. DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-209-27>
4. **Перепадя Д.О., Крисало О.В.** Компаративний аналіз китайських і англійських ідіом та проблеми їх перекладу українською мовою. (2024). DOI [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2024-6\(365\)-19-25](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2024-6(365)-19-25)
5. **Baidu.** URL:<https://baijiahao.baidu.com/s?id=1857637741106716523&wfr=spider&for=pc> (дата звернення 22.04.2026)
6. **Tencent Comics:** 白骨大圣 URL: <https://m.ac.qq.com/comic/index/id/650043>

ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Корбут Софія Андріїна
здобувачка 3 курсу першого
(бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальності
073 Менеджмент,
Поліський національний
університет
Науковий керівник -
Ситняківська С.М., д. пед.н.,
професор, професор кафедри
іноземних мов
м. Житомир, Україна

Міграційні процеси є одним із визначальних чинників трансформації сучасного ринку праці. В умовах глобалізації та нестабільної геополітичної ситуації в Україні масштабна еміграція громадян, особливо молоді та кваліфікованих фахівців, суттєво впливає на кадровий потенціал вітчизняних підприємств. Трудова міграція зумовлює дефіцит робочої сили в окремих галузях, підвищення плинності кадрів, а також необхідність переосмислення підходів до управління персоналом.

Питання впливу міграції на ринок праці та підприємницьке середовище розглядаються у наукових роботах таких дослідників, як О. Малиновська, І. Прибиткова, Е. Лібанова, М. Романюк [1, с. 12–15]. Зарубіжні науковці G. Borjas, A. Naas, F. Düvell досліджують міграцію як структурний феномен, що впливає на продуктивність праці та конкурентоспроможність підприємств [2, с. 87–90].

Попри значний інтерес науковців до міграційної

проблематики, бракує досліджень, присвячених практичним механізмам адаптації HR-стратегій підприємств до умов масової трудової еміграції.

Метою дослідження є аналіз впливу міграційних процесів на систему управління персоналом підприємств та розробка рекомендацій щодо підвищення кадрової стійкості організацій.

У роботі використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: аналіз та синтез, статистичний метод, порівняльний метод, метод узагальнення - для формулювання висновків і практичних рекомендацій.

Трудова міграція з України до 2022 року мала здебільшого добровільний і циклічний характер. Повномасштабна війна докорінно змінила цю динаміку: вимушена еміграція набула масового, тривалого і нерідко безповерненого характеру. Трудова міграція з України набула масштабного характеру: за різними оцінками, від 3 до 8 мільйонів громадян перебувають за кордоном у статусі трудових мігрантів або тимчасово переміщених осіб [3, с. 5–7]. Ця тенденція безпосередньо позначається на управлінні персоналом підприємств у кількох ключових аспектах.

По-перше, відбувається кількісне скорочення трудових ресурсів: підприємства стикаються з хронічним браком кваліфікованих кадрів, особливо у виробничій, технічній та ІТ-сферах. Це змушує компанії переглядати критерії добору персоналу та інвестувати в навчання менш досвідчених працівників.

По-друге, повернення мігрантів формує нову категорію «реемігрантів» -працівників із закордонним досвідом, вищими зарплатними очікуваннями та іншою трудовою культурою. Управління такими фахівцями вимагає гнучких систем мотивації, зокрема нематеріальних стимулів: кар'єрного розвитку,

автономії, корпоративної культури європейського рівня [2, с. 91].

Підприємства, що ефективно реагують на міграційні виклики, впроваджують такі HR-практики: дистанційні форми зайнятості для утримання потенційних мігрантів; партнерство з університетами для поповнення кадрового резерву; програми лояльності та корпоративні стипендії; міжнародне рекрутингове партнерство для залучення діаспори [1, с. 16–17].

Отже, міграційні процеси суттєво впливають на систему управління персоналом підприємств, спричиняючи дефіцит кваліфікованих кадрів, підвищення плинності персоналу та необхідність адаптації кадрової політики до умов підвищеної мобільності робочої сили. Водночас міграція створює нові можливості для підприємств, зокрема залучення працівників із міжнародним досвідом, розвиток міжкультурної комунікації та впровадження сучасних підходів до управління персоналом. У зв'язку з цим підприємствам необхідно формувати гнучку HR-стратегію, орієнтовану на утримання персоналу та ефективне використання кадрового потенціалу.

З метою підвищення ефективності управління персоналом в умовах міграційних процесів доцільно:

- впроваджувати гнучкі форми зайнятості (дистанційна робота, гнучкий графік);
- підвищувати рівень оплати праці та розширювати соціальні гарантії;
- формувати кадровий резерв через співпрацю з університетами;
- впроваджувати програми стажування та дуальної освіти;
- розробляти програми повернення трудових мігрантів;

- використовувати досвід працівників, які працювали за кордоном;
- впроваджувати сучасні цифрові HR-інструменти;
- залучати українську діаспору та міжнародних фахівців.

Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню кадрової стійкості підприємств та їх конкурентоспроможності в умовах посилення міграційних процесів.

Література

1. **Малиновська О.А.** Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія. Київ: НІСД, 2018. 471 с.
2. **Borjas G. J.** Immigration Economics. Cambridge: Harvard University Press, 2014. 284 p.
3. **Лібанова Е. М.** Зовнішні трудові міграції українців: масштаби, причини, наслідки. *Демографія та соціальна економіка*. 2019. № 2. С. 11–26.

КУЛЬТУРНА ВЗАЄМОДІЯ В ОРГАНІЗАЦІЯХ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Барабашук Анастасія Олегівна
здобувачка освіти 3 курсу
спеціальності 073 Менеджмент
Поліського національного університету
Науковий керівник –
Ситняківська С.М., д. пед. н., професор,
професор кафедри іноземних мов
Поліський національний університет

м. Житомир, Україна

У сучасних умовах глобалізації та посилення міжкультурних контактів особливої актуальності набуває проблема ефективної культурної взаємодії. Організації виступають ключовими середовищами, де здійснюється комунікація між представниками різних культур, що прямо впливає як на результати їхньої діяльності, так і на суспільні процеси в цілому. Сучасне суспільство потребує фахівців, які здатні ефективно працювати в умовах культурного різноманіття, що обумовлює необхідність дослідження механізмів формування такої взаємодії [1, с. 6-8].

Метою статті є дослідження особливостей культурної взаємодії в організаціях та визначення її впливу на розвиток сучасного суспільства. У дослідженні використано загальнонаукові методи аналізу, синтезу, узагальнення та порівняння. Водночас недостатньо дослідженими залишаються управлінські механізми забезпечення ефективної культурної взаємодії в організаціях.

Культурну взаємодію в організаціях можна визначити як процес обміну цінностями, нормами, знаннями та поведінковими моделями між представниками різних культур. Вона сприяє формуванню єдиного комунікативного простору, у межах якого здійснюється узгодження діяльності працівників. Сучасні дослідники підкреслюють, що ефективна міжкультурна комунікація виступає основою успішної співпраці та важливим чинником розвитку організацій у глобалізованому середовищі.

Водночас культурне різноманіття по-різному впливає на діяльність організацій. З одного боку, воно стимулює появу нових ідей, розвиток інноваційного

мислення та підвищення якості управлінських рішень. З іншого — розбіжності у цінностях, світогляді та стилях комунікації можуть спричиняти непорозуміння і конфлікти. Дослідження свідчать, що саме комунікаційні бар'єри часто стають однією з основних причин зниження ефективності роботи мультикультурних команд [2].

У цьому контексті важливого значення набуває управлінський аспект культурної взаємодії. Керівники організацій відіграють провідну роль у формуванні середовища, сприятливого для міжкультурної комунікації. Саме вони встановлюють правила взаємодії, забезпечують умови для відкритого діалогу та сприяють розвитку культури взаємоповаги. Ефективне управління культурним різноманіттям передбачає використання відповідних стратегій комунікації та розвитку soft skills у працівників [1, с. 10-12].

Одним із ключових інструментів забезпечення культурної взаємодії виступають соціально-психологічні методи управління. До них відносять формування сприятливого соціально-психологічного клімату, розвиток лідерських якостей, мотивацію персоналу та підтримку командної взаємодії. Застосування цих підходів сприяє зростанню довіри між працівниками та забезпечує ефективну взаємодію в колективі [1, с. 12-14].

Важливе значення у процесі культурної взаємодії має розвиток міжкультурної компетентності, що передбачає здатність розуміти культурні відмінності, адаптуватися до них і ефективно діяти в різноманітному середовищі. Як зазначають дослідники, формування таких компетентностей є необхідною умовою успішної професійної діяльності в умовах глобалізації [2].

Важливим аспектом є управління міжкультурними конфліктами, які можуть виникати внаслідок

відмінностей у сприйнятті інформації, стилях поведінки та ціннісних орієнтаціях. Ефективне розв'язання таких ситуацій потребує розвиненого критичного мислення, здатності аналізувати обставини та знаходити компромісні рішення. У цьому контексті культурна взаємодія постає не лише як виклик, але й як можливість для розвитку організації.

Культурна взаємодія в організаціях істотно впливає на розвиток сучасного суспільства. Саме через їхню діяльність поширюються нові цінності, норми поведінки та моделі комунікації. Це сприяє утвердженню толерантності, взаєморозуміння та відкритості до інших культур, які є важливими рисами сучасного соціуму. Крім того, ефективна міжкультурна взаємодія сприяє зменшенню соціальної напруги та запобіганню конфліктам у суспільстві. Вона забезпечує конструктивний діалог між різними соціальними групами, що особливо важливо в періоди криз і суспільних трансформацій. За таких умов організації можуть виступати платформами для розвитку співпраці та консолідації суспільства [3].

Отже, культурна взаємодія в організаціях є важливим чинником розвитку сучасного суспільства. Вона забезпечує ефективну комунікацію, сприяє розвитку інноваційного потенціалу та формує толерантне середовище. Водночас ключову роль у цьому процесі відіграє управління, яке створює необхідні умови для ефективної взаємодії. Перспективи подальших досліджень пов'язані з удосконаленням управлінських механізмів розвитку міжкультурної комунікації в організаціях.

Література

1. **Kearney J., Bond-Barnard T., Chugh R.** Soft skills and learning methods for 21st-century project management: a review. *International Journal of Information Systems and Project Management*. 2024. №12. С. 5–20. DOI: <https://doi.org/10.12821/ijispm120401>
2. **Thornhill-Miller B.** et al. Creativity, Critical Thinking, Communication, and Collaboration: 21st-Century Skills Development. *Journal of Intelligence*. 2023. №11. URL: <https://www.mdpi.com/2079-3200/11/3/54>
3. **Sánchez-García R.** Enhancing Project-Based Learning: Framework for Higher Education. *Sustainability*. 2025. №17. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/17/11/4978>

ЕПІЧНА ТРАДИЦІЯ ІНДУЇЗМУ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ: «РАМАЯНА» І «МАГАБГАРАТА»

Остапенко Злата Вячеславівна
здобувачка 2 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 035 Філологія.
035.065 Східні мови та літератури
(переклад включно), перша –
китайська.
Мова і література (китайська,
англійська).
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»,
Науковий керівник – Федічева Н.В.,

к. пед.н., доцент, доцент кафедри літературознавства і східної філології
м. Лубни, Україна

Здатність свідомо звертатися до подій минулого є характерною рисою людини, що вирізняє її серед інших живих істот. Упродовж всієї історії людства сформувалися різні способи осмислення й закріплення історичної пам'яті, серед яких – міф, епос, хроніка та наукова історіографія. [1] Перші два способи є універсальною формою передавання культурних цінностей.

Однак, індуїстський епос часто транслюється з більш літературознавчої або релігієзнавчої сторін, ніж з культурної перспективи. У наукових працях Ромілі Тапар можна побачити аналізи «Рамаяни» і «Магабгарати» [2] як культурно-історичних текстів, а не виключно релігійних. Саме питання індуїстських епосів як засобу міжкультурної комунікації ще досі не є чітко систематизованим, зумовлюючи необхідність подальшого його дослідження.

Культур багато і вони різні, але саме через наративи ми впізнаємо знайомі нам почуття – любов, відповідальність, жертвовність, благородство та інші. Саме тому міфи працюють поза межами культури походження та створюють простір для міжкультурного діалогу, адже найчастіше за все наратив не нав'язує іншим ідею напрому, а розповідає її через образи і історії, а це зменшує культурний бар'єр і полегшує прийняття чогось іншого.

Метою статті є визначення епосу у індуїстській культурі, аналіз «Рамаяни» і «Магабгарати», і, таким чином продемонструвати універсальність цих робіт для

різних культур.

Актуальність полягає у тому, що у сучасному глобалізованому світі, де все дедалі більше стають інтенсивними культурні контакти, індуїстські тексти набувають форми важливого джерела релігійних, культурних і філософських уявлень Індії. Знайомство з цими текстами зміцнює міжкультурне розуміння та сприяє толерантному сприйняттю інших культурних традицій.

Важливе місце в індійській епічній традиції важливе місце посідає поема «Рамаяна» (приблизно VII – IV до н.е.) – одна із двох найважливіших здобутків народу. Написана санскритом і без точно встановлених авторів, вона проносить в собі частину культурного ядра Індії. В центрі твору посідає образ царя Рами, який протягом всього часу веде запеклу боротьбу з ракшасами (демонічними силами). [3] Однак, війна з злими силами є уособленням боротьби проти всього нечестивого, проти власних недоліків і слабкостей. Рама – втілення морального ідеалу, він вірний своєму обов'язку (дгармі) та справедливості. Сіта, його дружина, яку раптово викрадає Равана – ракшасі та цар острова Ланка, є уособленням деві (богині) Лакшми, яка в індуїзмі вважається дружиною Вішну (верховного божества у вішнуїзмі). Вона – ідеал жіночої чистоти. В епосі також зустрічається і мавп'яче божество, Хануман, одинадцять переродження бога Шиви (одне із найважливіших індуїстських божеств). Він, в свою чергу є ідеалом відданого виконання обов'язку честі. Лакшмана – молодший брат Рами, уособлює собою змія Шешу (одна із форм бога Вішну) та ідеал вірного друга. «Рамаяна» вміщує в собі багато аватарів (уособлень різних індуїстських богів), що є однією з цікавих деталей поеми.

Альбрехт Вебер – німецький сходознавець та педагог, пропонує теорію, що «Рамаяна» насправді показує боротьбу не з людськими якостями, а війну між буддистами та брахманами і що вся поема має в собі сліди Гомерівських поем, однак, його судження майже нічим не підтвержені [4].

«Магабгарата» є іншою частиною культурного ядра Індії. Цей епос є однією з найбільших літературних робіт світу, адже містить в собі вісімнадцять парв (книг). Цей факт лише підкреслює значущість цієї поеми. Її авторство приписується визначному мудрецю В'ясі, який сам є одним із героїв «Магабгарати». В її основі лежить сюжет про боротьбу родів Куру і Пуру, де Куру є втіленням всього поганого, а рід Пуру виступає переможцем битви, що символізує виграш добра над злом. Однак, опису самої боротьби відведена лише п'ята частина всієї поеми. [5] Все інше місце займають інші епізоди, серед яких є ті, які увійшли у «Бхагавад-Ґіту» – один із базових філософських текстів індуїстської традиції. Через такі «вставочні» епізоди, поема набула більше енциклопедійного характеру, ніж повчального. Це було зроблено з дидактичних намірів брахманів, які вмістили в епічний характер тексту поетичні розповіді про міфологію, філософію, історію, право. [6] У результаті вийшов важкий але в той же час унікальний комплекс епічних розповідей, новел, притч, легенд, роздумів богословського, політичного, правового характерів, гімнів тощо.

Отже, індійська культура посідає одне з чільних місць в історії світової культури. Вона характеризується грандіозними досягненнями протягом більш ніж тритисячолітнього періоду розвитку, їй притаманні не тільки довговічність, а й творче сприйняття досягнень чужоземних культур та здатність не втрачати власні

основоположні цінності. [7] Індуїстські епічні твори, які розглядалися вище, і сьогодні залишаються важливою складовою культурного та духовного життя Індії. «Рамаяна» і «Магабгарата» транслюються у осучасненій країні і сьогодні - через телебачення, вистави, комікси, численні адаптації і екранізації, які роблять поеми доступними всім, незважаючи на вік чи соціальну групу.

Література

1. Історія України з давнини до початку XXI століття. Теоретико-методологічні основи історичного пізнання. Історографія та історіософія історії України. Форми осмислення людського минулого. Міф, епос, історія. History. Твоя електронна бібліотека. URL: <https://uahistory.co/book/history1/2.php>
2. Romila Thapar. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Romila_Thapar
3. Valmiki. Ramayana (वाल्मीकिरामायणम्). Wikisource. URL: [वाल्मीकिरामायणम् - विकिस्रोत](https://sa.wikisource.org/wiki/वाल्मीकिरामायणम्):
4. Ramayana. Wikipedia. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Ramayana>
5. Mahabharata (महाभारतम्). Wikisource. URL: [महाभारतम् - विकिस्रोत](https://sa.wikisource.org/wiki/महाभारतम्):
6. Mahabharata. Wikipedia. [Mahabharata - Wikipedia](https://en.wikipedia.org/wiki/Mahabharata)
7. Досягнення культури стародавньої Індії. ОсвітаUA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11386/>

МІЖКУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ У КРАЇНАХ ЄС В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Конончук Даша,

Сахнюк Дар'я

здобувачки 3 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 Менеджмент,

Поліський національний
університет

Науковий керівник –

Ситняківська С.М., д. пед. н.,
професор, професор кафедри
іноземних мов,

м. Житомир, Україна

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну, що розпочалося 24 лютого 2022 року, спричинило одну з найбільших хвиль вимушеної міграції в Європі з часів Другої світової війни. За даними Управління ООН у справах біженців, станом на початок 2024 року понад 6 мільйонів українців знайшли тимчасовий захист у країнах ЄС [1]. Ця ситуація поставила перед приймаючими суспільствами і самими мігрантами гострі питання міжкультурної адаптації, збереження ідентичності та побудови нових соціальних зв'язків в умовах воєнної травми й невизначеності. Тому дослідження механізмів адаптації українських мігрантів у країнах ЄС набуває особливої наукової та суспільної значущості.

Проблематика міжкультурної адаптації широко висвітлена у зарубіжній науковій літературі. Класичними теоретичними рамками залишаються модель

аккультурації Дж. Беррі [2], яка виокремлює чотири стратегії: інтеграцію, асиміляцію, сепарацію та маргіналізацію. Водночас специфіка вимушеної міграції під час збройного конфлікту вивчається значно менше. Серед актуальних розвідок слід відзначити праці Т. Пайпер та С. Колер [3], які досліджували адаптаційні стратегії сирійських біженців у Німеччині, та звіт УВКБ ООН (2023) щодо потреб українських переміщених осіб у Європі [1].

Незважаючи на зростаючий інтерес науковців, поза увагою залишаються питання впливу колективної воєнної травми на здатність до міжкультурної адаптації, а також роль збереження культурної ідентичності як ресурсу, а не перешкоди для інтеграції. Бракує комплексних досліджень, які б порівнювали адаптаційний досвід українців у різних країнах ЄС з урахуванням культурної близькості та мовного фактора.

Метою цих тез є аналіз ключових викликів та можливостей міжкультурної адаптації українських мігрантів у країнах ЄС в умовах воєнного часу, а також окреслення перспективних напрямів подальших досліджень у цій галузі.

Методологічну основу розвідки становлять порівняльний та системний аналіз наукових джерел, а також аналіз статистичних даних міжнародних організацій. Теоретичну базу складають концепція аккультурації Дж. Беррі, теорія транснаціоналізму та підходи до вивчення вимушеної міграції в умовах збройного конфлікту.

Міжкультурна адаптація українських мігрантів у ЄС відбувається в принципово нових умовах порівняно з попередніми хвилями трудової еміграції. Серед ключових викликів є такі:

- психологічна травма та стрес, пов'язані з воєнними діями, суттєво ускладнюють соціальну інтеграцію та формування нових міжкультурних контактів [4];

- тимчасовість статусу: більшість переміщених осіб сприймає своє перебування як тимчасове, що знижує мотивацію до глибокої культурної адаптації та вивчення мови приймаючої країни;

- фрагментованість сімей: роз'єднаність родин (чоловіки залишились в Україні, жінки з дітьми виїхали) ускладнює соціально-психологічну стабілізацію;

- культурні бар'єри різного ступеня залежно від країни прийому: культурна та мовна близькість Польщі, Чехії та Словаччини полегшує адаптацію порівняно з більш дистантними у культурному відношенні Францією чи Нідерландами [3, с. 119].

Водночас окреслюється низка важливих можливостей для успішної міжкультурної взаємодії. По-перше, висока освітня та кваліфікаційна база українських мігрантів сприяє їхній швидшій інтеграції на ринку праці та соціальній мобільності [5]. По-друге, активність діаспорних організацій і волонтерських мереж, що виникли після 2022 року, утворює потужний інфраструктурний ресурс підтримки. По-третє, досвід міжкультурної взаємодії, здобутий під час вимушеної міграції, може стати основою для формування нових транснаціональних ідентичностей, що поєднують українські культурні цінності та здобутки приймаючих суспільств [2].

Важливою специфікою є прагнення українців зберегти культурну ідентичність та рідну мову навіть в умовах тривалого перебування за кордоном. Це явище суголосне з моделлю "інтеграції" за Беррі, яка передбачає одночасне збереження власної культури та прийняття

елементів культури приймаючої країни [2]. Дослідження засвідчують, що саме ця стратегія є найбільш психологічно адаптивною та соціально успішною у довгостроковій перспективі [4].

Міжкультурна адаптація українських мігрантів у країнах ЄС є багатовимірним процесом, що визначається унікальним контекстом вимушеного переміщення під час активного збройного конфлікту. Разом з тим, освітній потенціал мігрантів, активна діаспорна мережа та стратегія інтеграції без відмови від власної ідентичності відкривають реальні можливості для успішної міжкультурної взаємодії. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у порівняльному вивченні адаптаційних стратегій в різних країнах ЄС та у лонгітудному відстеженні змін ідентичності у другому поколінні мігрантів.

Література

1. **UNHCR.** Ukraine Refugee Situation. Geneva : UNHCR, 2023. С. 4–5, 48.
2. **Berry J. W.** Acculturation: Living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations*. 2005. Vol. 29, № 6. С. 697–712.
3. **Piper T., Kohler S.** Refugee Integration in Europe: Lessons from Syrian Displacement. Berlin : Springer, 2021. С. 119, 215.
4. **Bogic M., Njoku A., Priebe S.** Long-term mental health of war-refugees: a systematic literature review. *BMC International Health and Human Rights*. 2015. Vol. 15, № 1. С. 29, 81.
5. **Zovkic A.** Ukrainian Refugees in Central Europe: Labour Market Integration and Cultural Challenges. *European Journal of Migration and Law*. 2023. Vol. 25, № 1. С. 38–61.

ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Сіденко Тетяна Володимирівна,
здобувачка 3 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 014 Середня
освіта.

014.023 Мова і література
(французька, англійська),
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»

Науковий керівник – Юніна О.Є.,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри іноземних
мов
м.Лубни, Україна

У сучасному світі проблема збереження культурної спадщини є неабиякою актуальною, особливо під час збройних конфліктів, які мають вагомий вплив не лише на матеріальні та фізичні ресурси, але й на духовну сферу суспільства. Повномасштабна війна в Україні показала, що культурні об'єкти стають не лише випадковими жертвами бойових дій, а й можуть бути зруйнованими навмисно. За даними ЮНЕСКО, велика кількість культурних об'єктів, серед яких музеї, історичні будівлі, релігійні споруди та пам'ятки архітектури, зазнали руйнувань [1]. Це становить серйозну загрозу культурній спадщині як системі цінностей, що формує національну пам'ять і самоідентифікацію.

У науковому дискурсі культурна спадщина

розглядається не лише як матеріальні об'єкти, але і як соціально сконструйований феномен. Зокрема, Л. Сміт наголошує, що спадщина є процесом інтерпретації минулого, який формується через сучасні соціальні практики [2, с. 45]. Це означає, що значення культурної спадщини не є сталим, а постійно переосмислюється, так як багато створюється нового тощо. Дж. Джокілето підкреслює, що збереження автентичності культурних об'єктів є необхідним для передачі історичних знань, моментів та пам'яті [3, с. 112]. У цьому контексті культурна спадщина є одним із невід'ємних механізмів формування національної ідентичності та єдності, адже саме через неї відбувається зв'язок між минулим, сучасним і майбутнім.

Водночас, як показують сучасні дослідження, проблема збереження культурної спадщини в умовах війни має ряд невирішених проблем. Зокрема, у матеріалах Європейського парламенту зазначається, що сучасні збройні конфлікти характеризуються не лише фізичним руйнуванням культурних будівель, але й системними загрозами, такими як незаконне переміщення культурних цінностей і втрата доступу до культурних ресурсів [4]. Це створює нові виклики для міжнародної спільноти та вимагає негайного пошуку ефективних дій щодо вирішення цієї проблеми. Крім того, недостатньо дослідженим залишається сфера впливу втрати культурної спадщини на історичну пам'ять та психологічну стійкість суспільства.

Метою даної статті є дослідження ролі збереження культурної спадщини як чинника підтримки національної ідентичності та єдності в межах війни. Для вивчення цього питання було використано чимало загальнонаукових методів, таких як аналіз і синтез наукової літератури, порівняльний метод, а також аналіз

актуальних міжнародних звітів і практик у сфері охорони культурної спадщини [5, с. 15]. Такий підхід дозволяє розкрити це питання з усіх сторін та виявити основні тенденції її розвитку.

В умовах війни культурна спадщина набуває особливого значення, оскільки виконує не лише історичну, але й консолідуючу функцію. Вона стає символом незламності народу, його здатності зберігати свою культурну ідентичність навіть у кризових умовах. Руйнування культурних об'єктів має глибокий символічний сенс, адже воно спрямоване не лише на фізичне знищення пам'яток, але й на підірив культурної основи суспільства. Як зазначає ЮНЕСКО, знищення культурних об'єктів негативно впливає на культурне життя народу і обмежує можливості передачі культурних традицій наступним поколінням [1].

Особливу увагу слід надати новітнім підходам до збереження культурної спадщини, які активно розширюються та розвиваються в умовах сучасних викликів. Одним із таких підходів є цифрове збереження культурних ресурсів. Зокрема, ініціатива SUCHO спрямована на архівування цифрових матеріалів українських бібліотек, музеїв і архівів, що дозволяє забезпечити їх збереження навіть у разі фізичного знищення [6]. Це говорить про те, що сучасні технології вдосконалюються і адаптуються для збереження культурної спадщини та відкривають нові можливості для їх збереження.

Крім того, важливим моментом є міжнародна підтримка у сфері збереження культурної спадщини. Міжнародні організації та інституції активно підтримують процес документування пошкоджень, надання фінансової допомоги та розробки стратегій відновлення культурних пам'яток.

Таким чином, збереження культурної спадщини в умовах війни є не лише питанням охорони матеріальних споруд, але й важливим чинником підтримки національної ідентичності. Воно сприяє збереженню історичної пам'яті, формуванню відчуття єдності та зміцненню культурної стійкості суспільства. Перспективи подальших досліджень полягають у більш поглибленому аналізі впливу втрати культурної спадщини на суспільство та державу, а також у розробці нових методів її захисту в умовах глобальних криз.

Література

1. **UNESCO.** Culture in Ukraine. URL: <https://www.unesco.org/en/ukraine-war/culture>
2. Smith L. Uses of Heritage. London: Routledge, 2006.
3. **Jokilehto J.** The Conservation of Cultural Heritage. ICCROM, 2005.
4. **European Parliament.** Cultural heritage in conflicts. URL: <https://www.europarl.europa.eu>
5. **Creswell J.** Research Design. Sage Publications, 2014.
6. **SUCHO.** Saving Ukrainian Cultural Heritage Online. URL: <https://www.sucho.org>

ВПЛИВ СИСТЕМИ ВВЕДЕННЯ ТЕКСТУ (PINYIN INPUT) НА ЗАБУВАННЯ ІЄРОГЛІФІВ

Недогібченко Софія Андріївна
здобувачка 3 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 035
Філологія. 035.065 Східні мови та
літератури (переклад включно),

перша – китайська.
Мова і література (китайська,
англійська),
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»
Науковий керівник –
Перепада Д.О., к.пед.н., доцент,
доцент кафедри іноземних мов
м.Лубни, Україна

У сучасному цифровому просторі письмо дедалі більше переходить у формат електронної комунікації, що змінює традиційні способи взаємодії з мовою. Особливо це стосується китайської писемності, де поширення систем введення тексту на основі пін'їню (*Pinyin input*) значно спростило процес набору ієрогліфів. Водночас така зручність супроводжується зменшенням активної практики рукописного письма та послабленням зв'язку між звуковою формою слова і його графічною структурою. У зв'язку з цим зростає інтерес до вивчення впливу цифрових технологій на когнітивні процеси письма, зокрема на здатність зберігати та відтворювати ієрогліфи.

Метою роботи є дослідження впливу системи введення тексту на основі пін'їню (*Pinyin input*) на здатність користувачів запам'ятовувати та відтворювати китайські ієрогліфи.

У Китаї існує явище «提笔忘字» (*tí bǐ wàng zì*) («Взявся писати і забув ієрогліф»). Науковці дають йому таке визначення: 提笔忘字 - 提笔忘字是伴随信息化社会发展出现的典型汉字书写障碍现象，主要表现为在需要手写时无法正确回忆汉字结构。该现象的形成与电

子设备的普及直接相关，长期依赖键盘输入导致手写实践频率降低[1]。 – «Взявся писати і забув ієрогліф» – це типове явище порушення навичок письма, що виникло разом із розвитком інформаційного суспільства. Воно проявляється насамперед у нездатності правильно відтворити структуру ієрогліфа під час письма від руки. Виникнення цього феномену безпосередньо пов'язане з повсюдним поширенням електронних пристроїв: тривала залежність від клавіатурного введення призводить до зниження частоти практичного письма.

Pinyin input дозволяє користувачам вводити китайські ієрогліфи, використовуючи латинську абетку для передачі вимови. Система пропонує список можливих ієрогліфів, з яких користувач обирає потрібний. Це вимагає лише впізнавання, а не відтворення ієрогліфа.

Феномен «взявся писати – і забув ієрогліф» існував і раніше, проте останніми роками він став значно поширенішим і помітнішим. Причини виникнення цього явища полягають у особливостях самих ієрогліфів. Китайські ієрогліфи – це система символів, де форма, вимова та значення мають певний зв'язок, проте він не є суворо закономірним, тому вивчення та написання потребують постійного запам'ятовування. Деякі ієрогліфи мають дуже багато рисок, наприклад, ієрогліф «懿» (yì) складається з понад двадцяти елементів.

Крім того, існують певні прогалини у шкільній мовній освіті, адже не можливо встановити чи розвиток навичок письма є пріоритетним. Зараз вивчення та написання ієрогліфів не отримують повсюдної та стабільної уваги, наприклад, на деяких уроках мови така практика, як диктанти, зовсім зникла. Більш того, використання комп'ютерів поступово замінює ручне письмо. Клавіатура стає «ручкою» для дедалі більшої

кількості людей, що витісняє практичне застосування рукописного тексту. Як кажуть, «те, що використовується – вдосконалюється, а те, що ні – занепадає». Щодо явища забування ієрогліфів, не варто розглядати цю проблему вкрай критичною, проте й не можна дозволяти цьому процесу розвиватися самопливом [2].

Якщо з людей старшого віку (60+) лише 15% мають проблеми з написанням, то серед школярів цей показник сягає понад 70%. Явище «提笔忘字» перебуває у взаємозв'язку із «аграфією» (文字失语症, wénzì shīyǔ zhèng). Люди не лише забувають, як писати, але й відчують труднощі з вираженням думок. Опитування показують, що понад 50% молоді відчують зниження мовленнєвих здібностей.

У 2011 році Міністерство освіти оприлюднило заходи, спрямовані на подолання цієї кризи. На своєму веб-сайті Міністерство встановило вимоги, відповідно до яких учні початкових класів мають відвідувати одну годину занять із каліграфії щотижня, а середні школи повинні були додати каліграфію до навчальної програми як курс за вибором. Вчителі середніх шкіл зазначають, що такі заходи здаються неправильним підходом до проблеми, оскільки навичка письма ієрогліфів пензлем та тушшю майже не пов'язана з проблемою забування ієрогліфів, а подібні доповнення до навчальної програми викликали в учнів лише нудьгу та розчарування.

Людям також радили переходити з методів введення пін'їнь на рукописне введення або методи, що базуються на формі ієрогліфів, такі як п'ятиштриховий метод «五筆字型輸入法» (wǔbǐ zìxíng shūrùfǎ), що іноді перекладається як «метод Убі») або двоштриховий метод кодування «双笔划汉字编码输入法» (shuāngbǐ huàhànzì biānmǎ shūrùfǎ).

Щоб популяризувати серед молоді ідею про те, що написання ієрогліфів може бути захопливим, китайський уряд залучив телебачення. У 2013 році Центральне телебачення Китаю (CCTV) та Henan TV презентували два ігрових шоу: «Герої ієрогліфів» (汉字英雄, hàn zì yīngxióng) та «Всекитайський диктант» (中国汉字听写大会, zhōngguó hàn zì tīngxiě dàhuì). Ці програми були побудовані за стандартним форматом реаліті-шоу та включали інтерв'ю з молодими учасниками про їхнє повсякденне життя, хобі та пристрасть до письма. На початку кожного раунду ведучий називав конкурсантам цільове слово або ідіому, і у процесі відліку часу камера показувала крупним планом дітей, які з ручками в руках напружено намагались згадати потрібні ієрогліфи. Після кожного туру камера слідувала за учасниками за лаштунки, де на переможців чекали обійми та поцілунки рідних і друзів, а тих, хто програв і не стримував сліз, втішали батьки. Ці програми стали чудовими зразками реаліті-шоу, але замість того, щоб розпалити ентузіазм до письма, вони лише сприяли усвідомленню громадськістю того, наскільки серйозною стала проблема.

Щоб зрозуміти «提笔忘字», недостатньо просто сказати, що людина забула написання. Це специфічний збій у роботі мозку, який досліджували за допомогою функціональної спектроскопії (fNIRS). Дослідження 2025 року виявило ключову відмінність між успішним відтворенням ієрогліфа та явищем його забування. Виявилось, що процес написання ієрогліфа включає три ключові зони мозку:

- Веретеноподібна звивина (FG): Відповідає за зберігання орфографічного образу ієрогліфа, тобто його візуального вигляду.

- Верхня тім'яна звивина (SPG): Виконує роль графемного буфера, куди збираються всі необхідні компоненти перед тим, як буде подана команда на рух руки.
- Надкрайова звивина (SMG): Відповідає за зв'язок між звучанням (фонологією) та написанням (орфографією).

Коли людина стикається із явищем забування, у мозку відбувається каскадний збій: спочатку слабшають зв'язки між зоною, що відповідає за зв'язок звучання та написання (SMG), та зоною візуального зберігання (FG). Через це з графемного буфера (SPG) витягується неповна або спотворена інформація, що призводить до помилок на письмі [3].

На Азійських іграх у Ханчжоу 2022 року дебютував ШІ-тренер із каліграфії, який надає точні вказівки щодо техніки штрихів та структури ієрогліфів. На сьогодні цей інструмент допомагає у щоденній практиці студентам програм із каліграфії у понад 30 університетах.

Функція розпізнавання рукописного тексту, реалізована у смартфонах, дозволяє користувачеві вводити ієрогліф, вимальовуючи його штрих за штрихом, із певними допусками щодо довжини штрихів та пропорцій. Хоча такий спосіб введення повільніший за звичайне друкування, він все одно створює для користувача потребу застосовувати м'язову пам'ять для безпосереднього написання (і, відповідно, введення) ієрогліфа в комп'ютер чи телефон.

Отже, широке використання систем введення тексту на основі піньїно суттєво впливає на процес письма китайською мовою, знижуючи ступінь залучення зорової та моторної пам'яті. Це ускладнює відтворення ієрогліфів від руки, навіть якщо вони є зрозумілими та впізнаваними. Водночас цей вплив є наслідком ширших

процесів цифровізації та трансформації мовних практик, які змінюють саму природу володіння письмом. Отже, це питання потребує подальшого вивчення з урахуванням як когнітивних, так і технологічних факторів.

Література

1. 提 笔 忘 字 URL:
https://baike.baidu.com/item/%E6%8F%90%E7%AC%94%E5%BF%98%E5%AD%97?fromModule=lemma_search-box
2. 提笔忘字，忘掉的不仅仅是“字” URL:
https://news.gmw.cn/2019-04/09/content_32725018.htm
3. Neural Substrates Associated with Character Amnesia in Chinese Handwriting: A Functional Near-infrared Spectroscopy Study URL:
<https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/4rggdaJJ/>

РОЛЬ ІНТЕРКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Лисюк Вікторія Вікторівна
здобувачка 3 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 073
Менеджмент,
Поліський національний
університет

Науковий керівник – Ситняківська
С.М., д. пед. н., професор,
професор кафедри іноземних мов
м. Житомир, Україна

У сучасному світі глобалізаційні процеси зумовлюють активну взаємодію між представниками різних культур. Освітнє середовище вже не обмежується національними рамками, а стає частиною міжнародного простору. У зв'язку з цим зростає потреба у формуванні здатності ефективно спілкуватися з представниками інших культур, що визначає актуальність інтеркультурної освіти [2, с. 186-187].

Вагомий внесок у дослідження інтеркультурної освіти та міжкультурної комунікації зробили як українські науковці, зокрема Місечко О. Є., Сабадаш Д. та Куравська Н., так і зарубіжні фахівці, серед яких Silke Riegler, Michael Byram, Claire Kramersch та Geert Hofstede. Їхні праці присвячені формуванню міжкультурної компетентності, ролі культури у мовній освіті та особливостям міжкультурної взаємодії. Водночас питання практичної підготовки студентів до реальних ситуацій спілкування потребують подальшого дослідження [1, 2, 3].

Метою дослідження є обґрунтування ролі інтеркультурної освіти у формуванні міжкультурної комунікації та визначення шляхів підвищення її ефективності у вищій освіті.

У дослідженні використано методи аналізу наукових джерел, узагальнення та порівняння, що дозволило систематизувати підходи до розуміння інтеркультурної освіти та оцінити її вплив на формування комунікативних навичок.

Разом із тим, попри значну кількість досліджень,

залишається невирішеною проблема недостатньої практичної підготовки студентів до міжкультурної взаємодії. Основний акцент у навчанні робиться на теоретичних знаннях, тоді як реальні навички комунікації формуються фрагментарно. Це призводить до того, що студенти мають загальне уявлення про культурні відмінності, але не готові ефективно діяти в реальних ситуаціях, зокрема під час міжнародних переговорів чи співпраці. Це стає помітним у ситуаціях де важливо не лише що сказати, а й як саме це зробити [1, с. 78-80].

Різні культури можуть суттєво відрізнитися за стилем комунікації. Наприклад, у деяких культурах прийнято висловлювати думку прямо і чітко, тоді як в інших важливішим є контекст і непрямі формулювання. Відрізняється також рівень емоційності: десь активне вираження емоцій сприймається як відкритість, а десь - як недоречність. Так само різною може бути роль пауз, невербальних сигналів або навіть ступінь формальності у спілкуванні. Нерозуміння цих особливостей часто стає причиною непорозумінь і знижує ефективність взаємодії [3, с. 82-84].

Вирішення окресленої проблеми можливе через посилення практичної складової навчання. Це означає, що студентам потрібно не просто пояснювати теорію, а давати ситуації, де вони можуть “прожити” спілкування, а саме:

1. Рольові ігри у навчальному процесі. Цей метод передбачає створення умовної ситуації спілкування, у якій студенти виконують різні комунікативні ролі. Наприклад, один студент виступає як представник України, інший - як представник іншої країни (Німеччини, Італії, Франції тощо). Завдання може бути пов’язане з обговоренням умов співпраці або укладанням

домовленості. У процесі виконання завдання важливо враховувати, що в різних культурах відрізняється стиль спілкування: десь прийнято говорити коротко і по суті, а десь - більш детально та розгорнуто. Мета полягає в тому, щоб навчитися адаптуватися до співрозмовника, бути гнучким у комунікації та правильно реагувати на різні стилі поведінки.

2. Аналіз комунікативних ситуацій. Цей метод передбачає розбір реальних прикладів міжкультурної взаємодії з метою виявлення причин непорозумінь. Студентам пропонується ситуація, у якій виникають труднощі у спілкуванні через різницю культурних норм і стилів комунікації. Наприклад, у діловій переписці представник однієї культури формулює повідомлення дуже прямо (“Ми не погоджуємося з умовами”), а представник іншої культури сприймає це як різкість, хоча для першого це нормальний стиль ділового спілкування. Студенти аналізують, чому виникло непорозуміння і як можна було сформулювати відповідь більш нейтрально та зрозуміло для обох сторін.

3. Включення теми міжкультурного спілкування у різні навчальні предмети. Це означає, що такі питання мають розглядатися не лише на заняттях з іноземної мови, а й у професійних дисциплінах. Наприклад: на менеджменті - як вести переговори з іноземними партнерами; на маркетингу - як реклама сприймається в різних країнах. Це дозволяє студентам краще розуміти практичне значення культурних відмінностей у майбутній професійній діяльності.

Запровадження таких підходів у навчальний процес сприяє більш ефективному формуванню навичок міжкультурної комунікації у студентів. Це дозволяє поєднати теоретичні знання з практичним досвідом та підвищити готовність здобувачів вищої освіти до

взаємодії у міжнародному професійному середовищі.

Отже, інтеркультурна освіта відіграє важливу роль у формуванні міжкультурної комунікації в умовах глобалізованого світу. Вона забезпечує не лише знання про інші культури, а й формує здатність ефективно взаємодіяти з їх представниками.

Література

1. **Місечко О. Є.** Translation of culture as the goal of modern language education. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. Житомир, 2022. № 4 (111). С. 76–84. URL: <https://pedagogy.visnyk.zu.edu.ua/article/view/276958/271768> (дата звернення: 20.04.2026)
2. **Сабадаш Д., Ріглер С., Куравська Н.** Introduction of intercultural communicative competence in higher education for sustainable development: a view through the prism of a joint international online learning project. *Журнал Прикарпатського університету імені Василя Стефаника*. 2025. № 12(3). С. 186-206. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/jpnu/article/view/9665/9486> (дата звернення: 20.04.2026)
3. **Стратегії міжкультурної та іншомовної комунікації** крізь призму лінгводидактичної парадигми : колективна монографія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2024. 339 с. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/33150/1/Strateg.pdf> (дата звернення: 20.04.2026)

ВАЖЛИВІСТЬ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА САМОСВІДОМОСТІ

Щиголь Діана Ігорівна,
Здобувачка 3 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 014 Середня
освіта.
014.023 Мова і література
(французька, англійська),
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»
Науковий керівник – Юніна О. Є.,
к. пед. н., доцент,
доцент кафедри іноземних мов
м.Лубни, Україна

У сучасному світі, що характеризується стрімкими процесами глобалізації та уніфікації культурного простору, проблема збереження та осмислення культурної спадщини набуває особливої актуальності, оскільки саме вона виступає важливим чинником формування національної ідентичності та самосвідомості особистості. Інтенсивні процеси культурної уніфікації, міграції та інформаційного впливу створюють загрозу втрати унікальних культурних кодів, що визначають самобутність суспільства. У цьому контексті дослідження ролі культурної спадщини стає необхідним для розуміння механізмів формування ідентичності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про глибокий інтерес наукової спільноти до цієї

тематики. Питання взаємозв'язку культурної спадщини та ідентичності активно розглядається в сучасних наукових працях. Зокрема, дослідники підкреслюють значення культурних традицій, мови та історичної пам'яті як основи національної свідомості [1, с. 2-3]. У наукових публікаціях акцентується увага на тому, що культурна спадщина є не лише сукупністю матеріальних і нематеріальних цінностей, але й інструментом формування громадянської позиції та критичного мислення [2, с. 5]. Окремі дослідження присвячені ролі літератури та мистецтва як носіїв культурних смислів і засобів трансляції ідентичності [4, с. 7]. Зарубіжні науковці також розглядають культурну спадщину як ключовий фактор збереження колективної пам'яті та протидії культурним втратам у кризових умовах [5, с. 12].

Попри значну кількість наукових праць, недостатньо дослідженими залишаються питання комплексного впливу культурної спадщини на формування індивідуальної самосвідомості в умовах сучасних соціокультурних трансформацій. Особливої уваги потребує аналіз взаємодії традиційної культури та новітніх глобалізаційних процесів, а також механізмів адаптації культурної спадщини до сучасного інформаційного простору.

Метою дослідження є визначення ролі культурної спадщини у формуванні ідентичності та самосвідомості особистості, а також виявлення основних механізмів її впливу в умовах сучасного суспільства.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: аналіз і синтез - для узагальнення наукових підходів до розуміння культурної спадщини; порівняльний метод - для зіставлення національних і зарубіжних досліджень;

історичний метод - для вивчення еволюції поняття культурної спадщини; культурологічний підхід - для визначення її ролі у формуванні ідентичності. Основними характеристиками, що аналізуються, є рівень національної самосвідомості, ступінь збереження культурних традицій та їх вплив на соціальну поведінку особистості.

У ході дослідження встановлено, що культурна спадщина виконує інтегративну функцію, об'єднуючи суспільство на основі спільних цінностей і традицій. Вона забезпечує передачу історичного досвіду між поколіннями та формує уявлення про належність до певної культурної спільноти [1, с. 3]. Важливу роль у цьому процесі відіграють мова, література та мистецтво, які виступають носіями символічних значень і сприяють усвідомленню власної ідентичності [4, с. 8]. Крім того, культурна спадщина впливає на формування громадянської позиції та сприяє розвитку критичного мислення, особливо в умовах переосмислення історичного досвіду [2, с. 6]. Встановлено, що втрата культурної спадщини призводить до послаблення ідентичності та розмивання культурних орієнтирів.

Отже, культурна спадщина є ключовим чинником формування ідентичності та самосвідомості особистості, оскільки забезпечує збереження історичної пам'яті, передавання культурних цінностей і формування відчуття належності до спільноти. Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні впливу цифровізації на збереження культурної спадщини, а також у розробці ефективних стратегій її популяризації серед молоді.

Література

1. **Перов Д.** Культурна спадщина та національна ідентичність: протидія втрати в умовах воєнного конфлікту // Науковий альманах. 2023.
2. **Баланюк Ю.** Суперечлива культурна спадщина: переосмислення та інтеграція в сучасному суспільстві // Вісник КНУБА. 2022.
3. **Родінова Н.** Спадщина українських культурних діячів XIX ст. як чинник формування регіональної ідентичності // Науковий альманах. 2023.
4. **Романенко О.** Ідентичність нації та тексту: літературний вимір // Літературний процес. 2021.
5. **Camphens E.** Protecting Cultural Heritage from Armed Conflicts. Leiden: Brill, 2020.

МІЖКУЛЬТУРНІ ВЗАЄМОДІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА

Глаткевич Руслана Ігорівна

Здобувачка 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта.

014.023 Мова і література (французька, англійська),
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Науковий керівник – Юніна О. Є.,
к. пед. н., доцент,
доцент кафедри іноземних мов
м.Лубни, Україна

У сучасному світі, що характеризується активними процесами глобалізації та інтеграції, проблема міжкультурної взаємодії набуває особливої актуальності. Соціальний простір формується як складна система взаємозв'язків між різними культурними, етнічними та соціальними групами, що взаємодіють між собою та впливають на розвиток суспільства. Саме в межах цього простору відбувається формування, закріплення та трансформація соціальних відносин [3].

Аналіз наукових досліджень свідчить, що значна увага приділяється вивченню соціокультурного простору як гетерогенної системи, у якій взаємодіють різні соціальні суб'єкти. Дослідники розглядають міжкультурну взаємодію як чинник інтеграції суспільства, що сприяє формуванню нових цінностей, моделей поведінки та соціальних структур [1]. Водночас підкреслюється роль культурного обміну, який забезпечує розвиток суспільства та його адаптацію до сучасних умов.

Попри значну кількість досліджень, недостатньо уваги приділяється аналізу впливу міжкультурних взаємодій на формування нових форм соціальної організації та ідентичності індивідів. Зокрема, потребує подальшого вивчення роль таких взаємодій у періоди соціальних трансформацій і нестабільності.

Метою цієї роботи є визначення впливу міжкультурних взаємодій на розвиток суспільства та формування соціального простору, а також з'ясування їх ролі у процесах соціальної інтеграції та змін.

У дослідженні використано загальнонаукові методи аналізу, синтезу, узагальнення та системного підходу, що дозволяє розглядати міжкультурні взаємодії як багаторівневий процес. Ці методи спрямовані на виявлення закономірностей розвитку соціокультурного

простору та особливостей взаємодії його елементів.

Міжкультурні взаємодії виступають важливим чинником структуроутворення соціального простору, який являє собою складну гетерогенну систему. У її межах взаємодіють різні етнічні спільноти, субкультури та соціальні групи, що формують багаторівневу структуру суспільства. У процесі історичного розвитку значення етнічного чинника поступово трансформується, поступаючись місцем ширшим процесам культурної інтеграції. Взаємодія культур забезпечує обмін досвідом, знаннями та цінностями, що сприяє формуванню нових соціальних зв'язків і моделей поведінки [1].

Важливу роль у цих процесах відіграють індивіди та соціальні групи, які виступають посередниками між культурами та сприяють їх взаємному впливу. У результаті таких взаємодій можуть формуватися нові культурні утворення, що поєднують елементи різних культур [2]. Водночас міжкультурні контакти можуть мати як позитивні наслідки, пов'язані з інтеграцією та розвитком, так і негативні, що проявляються у вигляді соціальної напруги чи конфліктів.

Особливого значення міжкультурні взаємодії набувають у періоди суспільних трансформацій, коли відбувається переосмислення цінностей і пошук нових форм соціальної організації. У таких умовах можливе як формування нової культурної цілісності, так і фрагментація соціального простору. Одним із результатів розвитку міжкультурних взаємодій є формування метаєтнічного соціокультурного простору, у якому поєднуються різні культурні елементи та забезпечується можливість самореалізації індивідів [3].

Отже, міжкультурні взаємодії є важливим чинником розвитку сучасного суспільства, оскільки вони

визначають структуру соціального простору, сприяють інтеграції культур та формуванню нових соціальних ідентичностей. Перспективи подальших досліджень полягають у більш детальному аналізі впливу глобалізаційних процесів на міжкультурні взаємодії та їх ролі у формуванні стабільного соціального середовища.

Література

1. Соціальний простір життя як суб'єктивна символічна реальність. Київ, 2004.
2. **Тойнбі А.** Дослідження історії. Київ, 1995. С. 578–581
3. **Шульга М. О.** Соціальний ареал життя особистості як предмет соціологічного дослідження // Соціальний ареал життя особистості. Київ, 2005. С. 21–41

ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ-ЗООНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Бондаренко Вікторія Олегівна,

здобувачка 1 курсу другого
(магістерського) рівня спеціальності
А4.021 Середня освіта,
Англійська мова та зарубіжна
література.

ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»,
Науковий керівник – *Мединська А.В.*,
доктор філософії,
старша викладачка кафедри
іноземних мов
м. Лубни, Україна

Проблема перекладу фразео-логічних одиниць із зоонімами є однією з актуальних у сучасному перекладознавстві, оскільки такі одиниці характеризуються високим рівнем образності, національно-культурною специфікою та семантичною цілісністю. Складність їх відтворення зумовлена тим, що значення фразеологізму не є сумою значень його компонентів, а також тим, що зооніми часто мають різні асоціативні значення в різних мовах.

Питання перекладу фразео-логізмів неодноразово ставало предметом наукових досліджень. Зокрема, у своїх працях О. Алефіренко та І. Корунець розглядають основні стратегії перекладу фразеологічних одиниць і проблеми досягнення еквівалентності [1, с. 45; 4, с. 118]. Дослідники підкреслюють важливість урахування як лексичного значення, так і стилістичних та культурних особливостей. Окремі аспекти перекладу зоонімних фразеологізмів висвітлено у працях Л. Верби та О. Марценюк, де наголошується на ролі образності та асоціативних моделей [2, с. 29; 5, с. 56]. Водночас комплекс-ний аналіз способів перекладу саме англійських фразеологізмів із зоонімами залишається недостатньо розробленим.

Невирішеними залишаються питання вибору оптимальної перекладацької стратегії залежно від типу фразеологізму, збереження його образності та конотативного значення, а також співвідношення між буквальним і вільним перекладом. Особливої уваги потребує проблема передачі культурно специфічних елементів, закладених у зоонімному компоненті.

Метою дослідження є визначення основних способів перекладу англійських фразеологізмів із зоонімами українською мовою та аналіз їх ефективності. Досягнення цієї мети передбачає виявлення

перекладацьких трансформацій, аналіз рівня збереження семантики та конотації, а також визначення найбільш продуктивних способів перекладу.

Методика дослідження базується на використанні порівняльного методу, який дозволяє зіставити оригінальні фразеологічні одиниці та їх переклади, а також описового й семантичного аналізу для визначення особливостей їхнього значення. Класифікаційний метод застосовано для розподілу способів перекладу, а елементи кількісного аналізу – для встановлення їх частотності.

У результаті дослідження встановлено, що переклад фразеологізмів із зоонімами здійснюється за допомогою кількох основних способів, серед яких найпоширенішими є використання повних та часткових еквівалентів, описовий переклад і калькування. Найбільш адекватним вважається переклад за допомогою фразеологічного еквівалента, оскільки він дозволяє зберегти як значення, так і образність вислову. Водночас у випадках відсутності відповідника перекладачі вдаються до описового перекладу, що призводить до втрати експресивності, але забезпечує точність передачі змісту.

Аналіз показав, що значну складність становить передача конотативного значення фразео-логізмів, зокрема тих, що мають яскраво виражене емоційне забарвлення. У багатьох випадках переклад супроводжується частковою втратою стилістичних особливостей або зміною образу, що зумовлено відмінностями у мовних картинах світу.

Отже, переклад фразеологізмів із зоонімами є складним процесом, що потребує врахування семантичних, стилістичних і культурних чинників. Найбільш ефективним є використання еквівалентних

відповідників, однак у багатьох випадках необхідним є застосування трансформацій. Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням перекладу зоофразеологізмів у різних типах дискурсу та розширенням бази міжмовних відповідників.

Література

1. **Алефіренко М. Ф.** Теоретичні питання фразеології. Харків : Вища школа, 2012. 135 с.
2. **Верба Л. Г.** Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Посібник для перекладацьких відділень вузів. Вінниця : Нова Книга, 2003. 163 с.
3. **Галинська О. М.** Природний код культури в українських і англійських інтертекстуальних фразеологізмах. Філологічні трактати. 2011. Т. 3, № 2. С. 45–51.
4. **Корунець І. В.** Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник 5-те вид., виправ. і допов. Вінниця : Нова Книга, 2017. 448 с.
5. **Марценюк О., Ременяк С.** Структурно-семантичні особливості англійських фразеологізмів-зоонімів та їх україномовні еквіваленти. *Молодий вчений*. 2023. № 1.1 (113.1). С. 54–57.

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ, СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА МІЖКУЛЬТУРНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

Мусаєлян Асія Самвелівна,
здобувачка 1 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 035
Філологія. 035.069 Східні мови та

літератури (переклад включно),
перша - японська.
Мова і література (японська)
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»
м. Лубни, Україна

У нинішньому глобалізованому світі переклад відіграє ключову роль у міжкультурній комунікації. Особливо важливим є переклад із японської мови, яка не тільки вирізняється високою складністю з лінгвістичного погляду, але й тісно пов'язана зі специфічним культурним середовищем. Сучасна східна філологія, зокрема японістика, сьогодні стикається з низкою актуальних викликів, пов'язаних із передачею значення, культурних особливостей, соціальних норм та ментальних моделей. Це дослідження зосереджено на вираженій лінгвокультурній асиметрії між японською та українською мовами. Ця різниця проявляється не лише у граматичних особливостях, але й у зіткненні двох відмінних типів мислення: японського підходу «висококонтекстуальності», де значна частина смислового навантаження базується на максимально чіткій вербалізації значень. Зростання інтересу до японської культури, літератури, аніме, манги та бізнес-комунікацій підкреслює важливість цієї теми. Це вимагає від перекладача не лише ґрунтовних знань мови, але й глибокого розуміння культурного контексту.

Перший рівень складності перекладу пов'язаний із лінгвокультурною лакунарністю та наявністю етноспецифічних концептів, притаманних японському світогляду. Такі категорії, як 生き甲斐 (ikigai) чи 積ん読 (tsundoku — мистецтво купувати книги, які ви не

читаєте), не мають точних відповідників в інших мовах і вимагають деталізованого семантичного пояснення, що нерідко призводить до втрати оригінальної філософської лаконічності [5]. Слово складається з двох частин:

生き (iki) — «життя», «бути живим» та 甲斐 (gai) — «цінність», «вартість», «сенс»). Ікагай «те, заради чого варто жити» або «відчуття, що твоє життя має цінність». Ікігай не обов'язково грандіозний. Це може бути ранкова чашка чаю, догляд за квітами, розмова з онуком, люблена пісня. Додаткові труднощі створює особлива система японської ономапоєї (giseigo/gitaigo), яка формує звучання та емоційні стани через образи, відсутні у лексичному запасі української мови. Наприклад, 「ムクムク «мукумуку» —«копошіння」、ガラガラ «гарагара» — «таракшіння」、わくわく «вакуваку» — «почуття хвилювання або нетерпіння」 [3]. Окрім цього, ієрогліфічна основа японського письма додає візуальну семантику, яка неминуче втрачається при спробах передачі лише фонетичними засобами.

Соціокультурний аспект перекладу розкриває важливість мови як відображення соціальної ієрархії. Японська система ввічливості кейго (ввічлива мова) поділяється на сонкейго (шаноблива мова), кендзього (скромна мова), тейнейго (ввічлива мова) формують граматичну будову речення залежно від статусу мовця, що ускладнює передачу таких нюансів засобами української мови.

Окрім вживання цих граматичних категорій особливо важливим є правильне використання звертань. Через часте опущення підмета уникають особових займенників. Займенник «anata» може вважатися неввічливим щодо людей вищого статусу або малознайомих, тому його зазвичай використовують

лише у близькому спілкуванні або до осіб нижчого статусу. У формальній комунікації його замінюють ім'ям із суфіксами -сан, -сама або назвою посади чи професії [2].

Значущу роль у цьому процесі також відіграє концепція «内一外» (Uchi-Soto) (свій-чужий), яка впливає на вибір форм дієслів і займенників, визначаючи напрямок соціальної взаємодії [6]. Окрему увагу варто приділити гендерній асиметрії, а саме стилі мовлення, що асоціюються з жінками, називаються «онна-котоба» (女言葉; «жіночі слова») або «дзьосейго» (女性語; «жіноча мова»), «дансейго» (男性語; «чоловіча мова»), використання характерних часток позначає стать і роль особи в суспільстві [4, 7]. Така особливість вимагає від перекладача неабиякої вправності у створенні виразного образу персонажа.

Проблеми міжкультурного перекладу японської мови пов'язані з глибокими відмінностями у підходах до комунікації, мовленнєвій поведінці та культурних традиціях. Перекладач повинен зважати не тільки на зміст слів, але й на їхню роль у спілкуванні, адже дослівний переклад часто не здатен відобразити істинний задум мовця. Одним із найпоказовіших прикладів є **айдзучі (相槌)** — короткі репліки (*hai, ee, un, naruhodo, so: desu ne*), які супроводжують мовлення співрозмовника. Айдзучі не несуть значного змістового навантаження, але виконують важливу функцію: сигналізують, що слухач уважний, розуміє сказане і підтримує діалог. Вони можуть бути як вербальними (вигуки, слова), так і невербальними (кивки, інтонація). Проблема виникає через те, що в українській та європейській традиції подібні репліки часто сприймаються як згода, тоді як у японській — це лише

підтримка розмови.

Наприклад, часте 「はい」 у діловому діалозі може бути помилково інтерпретоване як прийняття пропозиції, хоча насправді означає лише «я слухаю». Крім того, надмірне використання айдзучі може здаватися європейцям нав'язливим або таким, що перебиває співрозмовника, тоді як для японців мовчання може виглядати як незацікавленість або нерозуміння [1].

Переклад з японської мови є складним і багатогранним завданням, яке вимагає врахування не лише мовних аспектів, але й культурних, соціальних та комунікативних нюансів. Лінгвокультурна різниця між японською та українською мовами проявляється у відсутності прямих відповідників до багатьох понять, особливостях звуконаслідування та специфіці письмової системи. Це значно ускладнює можливість адекватно передати зміст виразів. Соціокультурні аспекти перекладу включають необхідність коректної передачі системи ввічливості, ієрархічних стосунків, гендерних особливостей мовлення та правил звертання, які не мають точних аналогів в українській мові. Культурні відмінності, такі як явище айдзучі, підкреслюють важливість навіть найдрібніших мовленнєвих елементів, здатних впливати на сприйняття висловлювання і викликати комунікативні непорозуміння.

Отже, успішний переклад з японської можливий тільки за умови всебічного підходу, що включає глибоке знання мови, розуміння культурного середовища та вміння адаптувати зміст до міжкультурного контексту. Лише так можна досягти точної передачі сенсу і сприяти ефективній комунікації між представниками різних культур.

Література

1. **Бондарчук Т. О.** Особливості японської комунікативної поведінки: айдзуті та способи їх передачі українською мовою. Київ, 2012. 5 с.
2. **Букарьова В. Д.** Особливості вираження сонкейго в сучасній японській мові : курсова робота. Київ, 2023. 34 с.
3. **Горбуньова С. О.** Проблеми перекладу звуконаслідувальної лексики японської мови. 2016. 4 с.
4. **Красова Д. В.** Особливості функціонування розмовної лексики в японській мові : курсова робота. Київ, 2014. 32 с.
5. <https://jasumo.com/uk/Неперекладні-японські-слова>
6. <https://en.wikipedia.org/wiki/Uchi%E2%80%93soto>
7. [https://en.wikipedia.org/wiki/Gender_differences_in_Japanese#:~:text=In%20Japanese%2C%20speech%20patterns%20associated%20with%20women,kotoba%20\(%E5%A5%B3%E8%A8%80%E8%91%89;%20%22women's%20words%22\)%20or%20joseigo%20\(%E5%A5%B3%E6%80%A7%E8%AA%9E](https://en.wikipedia.org/wiki/Gender_differences_in_Japanese#:~:text=In%20Japanese%2C%20speech%20patterns%20associated%20with%20women,kotoba%20(%E5%A5%B3%E8%A8%80%E8%91%89;%20%22women's%20words%22)%20or%20joseigo%20(%E5%A5%B3%E6%80%A7%E8%AA%9E)

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНОМОВНОГО КІНО ДЛЯ АНГЛОМОВНОЇ АУДИТОРІЇ

Обогрєлов Артемій Андрійович
здобувач 4 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти
спеціальності 014 Середня освіта.
014.02 Мова і література

(англійська)

ДЗ «Луганський національний
університет
імені Тараса Шевченка»,
Науковий керівник – Юніна О.Є.
к.пед.н., доцент,
доцент кафедри іноземних мов
м. Лубни, Україна

Актуальність дослідження зумовлена нагальною потребою ефективної репрезентації українського культурно-мистецького простору на світовій арені. З огляду на стрімкий розвиток вітчизняного кінематографа протягом останнього десятиліття та виклики воєнного часу, питання якісної англійської адаптації аудіовізуального контенту набуває стратегічного значення. Попри те, що теоретичне підґрунтя адаптації у парі мов «українська – англійська» розглядали такі науковці, як Н. Гач, Ю. Трикашна, А. Загребельний, І. Ільницька, К. Пислару, А. Грекова, О. Мітіна, О. Герасименко, Л. Рогач та О. Пономаренко, прикладний аспект цієї проблеми з детальним аналізом сучасних кінопродуктів залишається недостатньо висвітленим. Тому, впливаючи з цього, поява таких наукових робіт, які заглиблюються в саму проблематику з практичної точки зору, є дуже важливим явищем для подальшої роботи з новими аудіовізуальними матеріалами.

Доступний інструментарій адаптації іншомовного відеоконтенту існує у вигляді трьох методів: *субтитрування*, *озвучення (voiceover)* та *дублювання (дубляж)*. Перший є гарним рішенням, якщо кінцевою метою є збереження оригінального звучання без жодних аудіальних спотворень, але недоліком виступає двоканальність сприйняття написаного тексту на екрані та

звукового рядя. З цього випливає потреба в дуже ретельній роботі над субтитруваннями, щоб уникнути якомога більшої кількості незручностей під час показу стрічки. Тому найосновнішим принципом виступає синхронізація написаного тексту так, аби слова можна було прочитати за той час, поки дійова особа говорить їх на екрані [4, с.137]. Крім того, дуже важливо слідкувати за таким поняттям, як ліпсинк – аспект, що регулює артикуляційну синхронізацію зі сказаним текстом, аби розмова в кадрі мала натуральний та невикривлений вигляд [3, с.43].

Дослідження підтвердило, що успішна адаптація українського аудіовізуального контенту базується на мінімізації негативної інтерференції та стратегічному застосуванні перекладацьких трансформацій. Зокрема, використання *генералізації* дозволяє зберегти динаміку сприйняття тексту, підмінюючи конкретизовані лексичні одиниці в оригіналі на узагальнені відповідники перекладу вхідної мови. Або навпаки, коли нам треба уточнити специфіку вихідного слова, краще використати *конкретизацію*, яка забезпечує точне розкриття семантики українських багатозначних понять [2, с.144].

У розрізі фонологічної адаптації та ліпсинку встановлено, що візуальна достовірність дублювання та інколи озвучення досягається через синхронізацію лабіальних, тобто губних, позицій артикуляційних рухів та ступеня відкритості голосних. Англійська мова має велику та символічно нестандартизовану вокалічну (голосну) базу, тому при роботі з текстовою адаптацією треба зважати на даний нюанс. Однак з іншого боку, більшість з цих фонем є схожими на українські, серед яких найбільше спільного мають закриті /i/, /ɪ/, /u/ та англійські /u/, /i:/, /ɪ/. При цьому виявлено факт відсутності в українській мові міжзубних фрикативів /θ/

та /ð/, який можна компенсувати їхньою низькою артикуляційною амплітудою. Дана інформація означає, що губна ступінь відкритості є дуже малою й візуально ледь помітною, а це, своєю чергою, дозволяє використовувати її при заміні найбільш дотичних до неї дзвінких звуків /з/, /с/ та глухих /д/, /т/. [1, с.11-12].

Отже, підсумовуючи усі результати дослідження, можна прийти до декілька висновків: актуальність якісної англomовної адаптації українського кіно зумовлена потребою зміцнення національної ідентичності та популяризації вітчизняного наративу у світовому культурному просторі; проаналізований інструментарій демонструє, що кожен метод має специфічні переваги та обмеження; успішна лінгвокультурна медіація ґрунтується на застосуванні перекладацьких трансформацій (генералізації та конкретизації) та виборі релевантних стратегій; встановлено, що подолання фонологічного розриву між українською та англійською мовами можливе через кореляцію лабіальних позицій та компенсацію відсутніх міжзубних фрикативів артикуляційно близькими звуками; пріоритетність стратегії спрощення особливостей вихідної мови визначено як критичний чинник створення доступного аудіовізуального продукту, здатного ефективно інтегрувати український контент у глобальну масову культуру.

Література

1. **Архипова М.** Порівняльна характеристика системи голосних фонем в англійській та українській мовах. Київ. 2023.
2. **Богайчук О. С.** Лексичні трансформації в перекладі. *Науковий вісник Міжнародного*

- гуманітарного університету. Серія : Філологія. 2021. Вип. 49(2). С. 143-146. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2021_49\(2\)_34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2021_49(2)_34).
3. **Велигорода Ю., Тороній Д.** Відтворення авторської картини світу в аудіовізуальному перекладі: дублювання та субтитрування (на матеріалі перекладу серіалу «Відьмак»). *Folium*. 2023. С. 40–47. URL: <https://doi.org/10.32782/folium/2023.3.5>
4. **Ільницька І.** Аудіовізуальний переклад та розвиток кіноперекладу в Україні. *Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори впливу та взаємодії*. 2025. С. 135-138.
5. **Derik, I., Yukhymets, S., Bytkivska, Y., Kozachyshyna, O., Hrachova, I., & Kobuta, S.** (2024). Peculiarities of Translating English Audiovisual Text: A Didactic Aspect. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 16(2), 527-549. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/16.2/870> 2024. С. 528-549.

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ У КИТАЙСЬКІЙ ТА ІНДІЙСЬКИХ КУЛЬТУРАХ

Остапенко Злата Вячеславівна
здобувачка 2 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 035 Філологія.
035.065 Східні мови та літератури
(переклад включно), перша –
китайська.
Мова і література (китайська,
англійська).

ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»,

Науковий керівник – Федічева Н.В.,
к. пед.н., доцент, доцент кафедри лі
тературознавства і східної філології
м. Лубни, Україна

У сучасній лінгвістиці перед багатьма перекладачами постає проблема перекладу безеквівалентної лексики. Юджин Алберт Найда – теоретик перекладу, [1] безпосередньо досліджував це питання і ввів теорію еквівалентності, а саме концепцію «динамічної еквівалентності». Його ідеєю було те, щоб переклад передавав здебільшого не форму, а ефект, який текст справляє на читача. Однак, незважаючи на деякі обговорення цієї теми, наразі ми маємо мало порівняльних досліджень китайської та індійської безеквівалентної лексики, недостатній аналіз смислу самих термінів та обмежена увага до їх філософського вмісту.

Метою статті є висвітлення проблематики перекладу схожої безеквівалентної лексики у китайській та індійській культурах.

Її актуальність полягає у тому, що у сучасному світі міжкультурна комунікація все більше зростає, а її важлива роль у професійній діяльності перекладача є беззаперечною. Багато хто зустрічається з складністю передачі культурно-філософських концептів, адже деякі з них не мають свого відповідника у європейських мовах.

Безеквівалентна лексика – це слова або словосполучення, які позначають предмети, явища, процеси, але на даному етапі розвитку мови не мають еквівалентів перекладу [2].

道 (dào) – фундамент до розуміння китайської філософії, зокрема й культури. Ідея дао була сформована у даоській традиції як метафізичний концепт буття, а з часом поширилась серед інших китайців і була інтегрована в різні філософські школи. Інтерпретація цього терміну змінюється з точки зору інших філософських та релігійних вчень. У даосизмі, а саме у творі «Дао де цзін», 道 (dào) є основою всього існуючого, але водночас його не можна описати словом, символом, визначенням, бо воно невидиме, безіменне явище з мінливою формою. На початку створення світу, 道 (dào) перебувало у формі повної єдності, або у стані 无极, (wújí), але потім з'явились дві відомі нам протилежності - інь та янь, через які виникають усі події в нашому житті, а дао символізує постійний процес змін між ними. [3] У «Дао де цзін» сказано, що людина не має намагатись контролювати світ чи природу, адже будь-яке насильницьке втручання порушить гармонію, а ще наблизитись до 道 (dào) можна якщо зберігати внутрішній спокій, відмовитись від власного еґо і спостерігати за природою, формуючи з душі ідеал чистоти.

У конфуціанстві цей термін розуміли інакше, більш практичніше. Конфуцій і його послідовники сприймали 道 (dào) не як щось космічне та метафізичне, а просто як принцип правильного життя і поведінки. Тут все навпаки – дао можна пояснити словами, воно свідомо практикується і вивчається, в той час як у даосизмі воно було недоторканим і недоступним для повного розуміння. Щодо досягнення 道 (dào), Конфуцій казав, що це непросто, однак можливо. Вивчаючи щось нове, виховуючись через освіту і культуру, ставлячись добре

до інших, люди розвивають у собі дао.

Цей термін можна зіставити з поняттям дгарми (धर्म) в індуїстській культурі. Слово має багату палітру значень і залежно від контексту визначення відрізняється. Теоретично всі нижче наведені значення походять від санскритського кореня dhṛ, що означає «нести, підтримувати»: природне або юридичне право, норма, звичай, обов'язок, субстанція, сутність, характеристика, істина, реальність, добро, чеснота, праведність, справедливість, заслуга, вчення, доктрина, релігія, явище, річ, факт свідомості. У широкому розумінні дгарма відноситься до всіх соціальних, політичних, сімейних, особистих, природних і космічних норм і законів. [4] Як бачимо, слово справді має багато найрізноманітніших визначень, однак чіткого не має.

В індуїзмі дгарма це універсальний порядок світу, вічний закон, обов'язок людини тощо, тобто правило життя. Сам індуїзм називає себе «Санатана-дгарма», що означає вічний закон. [5] Вважається що Брахман (основа світу) тісно пов'язана з дгармою, що робить її вищим порядком. Якщо брати традиційне індійське суспільство, там дгарма це більше про власні обов'язки, а ще саме цей закон визначає касту людини ще до її народження. Тобто кожен має свою власну дгарму – те, що він має робити. Наприклад, якщо людина є воїном, вона має битися до самого кінця і не відступати, адже це її призначення, порушивши його, людина руйнує гармонію. Дгарма в джайнізмі теж означає і релігію, і обов'язок, однак як філософське питання, воно має дещо складнішу систему. У сикхізмі дгарма також має ідентичні значення.

Отже, вище перелічені культурні концепти справді є багатограними, окрім цього вони мають глибоке філософське і культурне значення, що й стає підводним

каменем у їх перекладі, а це, в свою чергу, зумовлює використання деяких перекладацьких стратегій. Якщо ж розглядати основні, то серед них – транскрипція, описовий переклад, калькування, збереження оригіналу. Транскрипція передає слово через його звучання (дао, дгарма), однак цей метод не пояснить значення для читача. Описовий переклад розкриє зміст поняття через визначення (дгарма – це моральний обов’язок), але створюється ризик того, що текст може бути перевантаженим і громіздким. Якщо використовувати калькування, то воно передасть лише окремі елементи слова (дао як шлях), а це дуже обмежить первинний зміст. Збереження оригіналу слова у тексті залишить поняття автентичним, однак його треба буде додатково пояснювати.

Як бачимо, жодна із стратегій не забезпечує повного чіткого передання змісту слова, бо використовуючи одну перекладацьку стратегію, ми так чи інакше стикаємось з проблемами.

У висновку можна сказати що під час перекладу безеквівалентної лексики, перекладач може зустрічатись з не лише мовними труднощами, а й необхідністю передати читачу сенс поняття зрозуміло, точно, до того ж зберігши культурну специфіку.

Література

1. Eugene Nida - Wikipedia
2. Безеквівалентна лексика — Вікіпедія
3. Дао — ВУЕDharma - Wikipedia
4. Дхарма — Вікіпедія
5. Dharma - Wikipedia

АЙНИ ТА РЮКЮСЦІ ЯК ПРИКЛАД ЗІТКНЕННЯ КУЛЬТУР ТА КУЛЬТУРНОГО КОНФЛІКТУ В ЯПОНІЇ

Шерстюк Аріна Денисівна

здобувачка 2 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 035 Філологія.
035.069 Східні мови та літератури
(переклад включно), перша –
японська.

Мова і література (японська,
англійська),

ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса

Шевченка»,

Науковий керівник – Федічева Н.В.,
к. пед.н., доцент, доцент кафедри лі
тературознавства і східної філології
м. Лубни, Україна

Японія здавна вважає себе одноетнічною державою і просуває подібні наративи, але їх не можна вважати правдою. Насправді в країні існують інші культурні та етнічні групи, найвідоміші та найбільші з яких – айни та рюкюсці, історії яких ми збираємося розкрити в цій статті. Вищезазначені культури мають власні: мови, традиції, історичний розвиток. У певний період історії, жителі Рюкю навіть мали власну державу – Королівство Рюкю. Зіткнення японської культури з культурою айнів та рюкюсців спричинило тривалий культурний конфлікт, який не вирішено і на сьогоднішній день. Ці народи досі змушені боротися за права та вільне вираження своєї культури без осуду та дискримінації. Зіткнення культур

– це процес взаємодії між різними групами, що можуть бути як етнічними, так і соціальними чи цивілізаційними. Воно зазвичай супроводжується конфліктом цінностей, віри, життєвих пріоритетів чи норм поведінки.

Метою дослідження даної теми є аналіз доступних нам фактів про маловідомі народи, які зазнавали, та продовжують зазнавати утиску з боку іншого народу.

Актуальність дослідження полягає в тому, що на даний момент і досі порушуються права що айнів, що рюкюсців відповідно до міжнародного стандарту, що не має бути допустимо. Поширення інформації про їхні випадки допоможе привернути на них увагу, що збільшує шанс на стимуляцію пошуку способів вирішення даної проблеми. Чим більше залучена аудиторія – нехай навіть іноземна, тим шансів стає більше, через можливий тиск на відповідальних осіб. Для українців історії айнів та рюкюсців є особливо актуальними через болючу схожість із нашою особистою історією. Ми також переживали, та переживаємо на сьогодні утиск з боку іншого народу, через що усвідомлюємо важливість поширення відомостей про подібні ситуації на набагато більшому рівні.

Айни. Народ Півночі. Вони є самостійною національною меншиною, визнаною в 2008 році японським парламентом . Забігаючи наперед, їхньої ситуації в кращу сторону це, на жаль, не змінило, оскільки айни досі лишаяються повністю асимільованими. Вони населяють острів Хоккайдо, північ Хонсю, також частину російських земель. Кажуть, що на сьогоднішній день в Японії проживає близько 25 000 айнів, однак за неофіційними даними – 200 000. Точна кількість представників народу визначити неможливо – багато з них приховують своє походження, боючись осуду та дискримінації. І це не дивно, зважаючи

на сотні років тиску з боку японців.

Розглянемо їхню культуру, щоб побачити, скільки відмінностей у неї з японською. Найперша, та, мабуть, найбільш відчутна відмінність – це мова. В айнів вона відокремлена від японської, до того ж вважається ізольованою, не споріднена з жодною іншою. Вона передавалася переважно усно – через пісні та оповіді. На сьогоднішній день вона перебуває під загрозою зникнення, хоча відбуваються спроби її відродження. Традиційний одяг айнів виготовлявся з природних матеріалів (зокрема з кори дерев та тканин) і прикрашався характерними геометричними орнаментами, які, зазвичай, на японському традиційному одязі не зустріти. Дані орнаменти мали захисне символічне значення. Та найбільш незвичайною для нас відмінністю можна вважати татуювання. Це важлива частина культури цього народу, і тату наносилися переважно жінкам. Найчастіше – навколо рота та на руках. Ці татуювання мають як естетичну, так і ритуальну функцію, пов'язану з переходом у дорослість і соціальним статусом.

Айни вважаються нащадками найдавнішого населення Японських островів, що мешкало тут ще у період Джьомон (11 тисячоліття – середина 1 тисячоліття до н. е.). Вони сформували унікальну культуру, мову та спосіб життя, відмінний від майбутніх японців. Пізніше на архіпелазі почала формуватися держава Ямато – основа сучасної Японії, і її розширення на північ призвело до перших контактів з айнами, що поступово перетворилися на культурне зіткнення та витіснення корінного населення. Протистояння держави Ямато і айнів тривало майже півтори тисячі років. Тривалий час (починаючи з VIII і майже до XV століття) межа держави Ямато проходила в районі сучасного міста Сендай, і північна частина острова Хонсю була дуже погано

освоєна тодішніми японцями. Тільки в середині XV століття невеликій групі самураїв на чолі з Такедою Нобухіро вдалося переправитися на Хоккайдо, який тоді називався Едзо, і заснувати на південному краю острова (на півострові Ошіма) перше японське поселення. Під час колонізації острова самураям клану Мацумае постійно доводилося стикатися із опором з боку айнів. Права на володіння землею, ресурсами та територіями народ айнів був позбавлений ще з початку епохи Мейджі (приблизно 1880-ті роки), коли японська держава прийняла односторонні та свавільні закони, що проголошували всю територію острова Хоккайдо власністю держави.

На сьогодні айни активно виступають проти дискримінації та расизму, організовуючи протести й інформаційні кампанії, зокрема у відповідь на мову ненависті з боку політиків, однак влада майже не реагує на ці випадки. Важливою подією стало часткове визнання провини науковою спільнотою за минулі дослідження, хоча не всі організації підтримали вибачення. Національний музей айнів також заявив про недопустимість дискримінації та необхідність підвищення обізнаності про проблему расизму. Паралельно піднімається питання недостатньої поінформованості японського суспільства про айнів. Окрім цього, реалізується проєкт Mori Kawa Umi, спрямований на документування традиційного способу життя айнів та на захист їхніх прав на землю та ресурси в контексті прав людини й наслідків колоніального розвитку.

Рюкюсці. Народ півдня. Вони являються корінним етносом островів Рюкю(сучасна префектура Окінава). Рюкюсці є найбільшою національною меншиною Японії(однак не визнаною японським урядом офіційно):

1,3 млн осіб проживає в префектурі Окінава, ще 300 000 – в інших районах Японії. Решта 300 000 розселилися поза її межами, в основному на Гаваях.

Завдяки їхнім тісним історичним зв'язкам з Китаєм, Японією, Індонезією і Малайзією місцева культура розвивалася під постійним іноземним впливом. Проте, Окінава стала батьківщиною безлічі самобутніх культурних практик, предметів і технік: бойового мистецтва карате, музичного інструменту саншін, методу фарбування тканин бінгата, віршованого жанру рюка, особливого архітектурного стилю та безлічі інших. У культурі рюкюсців помітні китайський і новояпонський вплив поряд з древніми національними рисами. У більш урбанізованих районах островів японський вплив позначається помітніше, а в сільській місцевості, особливо у віддалених гірських селищах, старі національні традиції зберігаються до теперішнього часу. Рюкюсці говорять японською і спорідненими їй рюкюськими мовами, а на островах Рюкю все ще залишаються шість корінних мов. Ці мови відрізняються від японської, хоча вони всі належать до однієї родини японо-рюкюської сім'ї. Рюкюська мова перебуває в занепаді, оскільки з часу приєднання до Японської імперії рюкюсці були схильні до асиміляції з боку японців; в окінавських школах викладають тільки японською мовою. Сьогодні рюкюська мова залишається рідною приблизно для мільйона осіб, більшість з яких у похилому віці. Деякі діти вчать рюкюську, зазвичай якщо вони живуть з бабусями і дідусями. Мало хто з народжених з 1990-х називає одну з рюкюських своєю рідною мовою. Рюкюською співаються народні пісні, випускається новинна радіопередача.

Острови Рюкю були заселені щонайменше 32 000–18 000 років тому, проте їхня доля та зв'язок із сучасними

жителами Рюкю залишаються неясними. Вважається, що з другої половини періоду Дзьомон на островах Рюкю сформувалася власна культура. А от офіційно Королівство Рюкю було засноване в 1429 році. Його заснував король Шьо Хаші, який об'єднав три ворогуючі окінавські держави — Чюзан, Хокузан і Нанзан — та обрав столицею місто Шюрі. Протягом майже двохсот років Королівство Рюкю було важливим центром морської торгівлі з країнами Східної та Південно-Східної Азії. Воно підтримувало васальні відносини з Китаєм (спочатку династією Мін, а згодом Цін), що забезпечувало політичне визнання, доступ до портів і можливість офіційної торгівлі. Китай також сприяв розвитку Рюкю, надаючи кораблі та можливості для навчання. Оскільки Китай обмежував торгівлю з Японією, японський домен Сацума(Сацума-хан) за підтримки шьогунату Токугава використовував Рюкю як посередника для підтримання економічних зв'язків із Китаєм. Ці відносини мали велике значення для Японії в умовах її часткової ізоляції. У XVII столітті Рюкю було завойоване самураями з домену Сацума, а наприкінці XIX століття остаточно включене до складу Японської імперії. У період Мейджі, подібно до народу айнів, жителі Рюкю зазнали придушення своєї культури, релігії, традицій та мови з боку уряду Мейджі в умовах примусової асиміляції. Починаючи з 1880-х років у школах заборонялося демонструвати одяг, зачіски та інші зовнішні атрибути у стилі Рюкю, які вважалися відсталими та нижчими; учнів змушували носити японський одяг та асимілюватися в японській культурі. Ідеологічна обробка дітей у дусі мілітаризму та імператорського централізму починалася з моменту вступу до початкової школи; кінцевою метою такої освіти було повне злиття жителів Рюкю з народом Ямато,

що втілювало ідеал етнічної чистоти Японії. Жителі Рюкю часто стикалися з упередженнями, приниженням на робочому місці та етнічною дискримінацією, а еліта Рюкю була розділена на фракції, що підтримували або виступали проти асиміляції. Негативні стереотипи та дискримінація щодо жителів Рюкю були поширеними в японському суспільстві.

Сьогодні рюкюсці, попри власну культуру, історію та мову, не визнаються японською державою як корінний народ, що обмежує їхні права відповідно до міжнародних стандартів. Представники рюкюської спільноти на міжнародному рівні наголошують на порушенні їхніх прав, зокрема невизнанні їхнього статусу та використанні їхніх територій у військових цілях. Значна частина земель Окінави зайнята військовими базами, що спричиняє екологічні проблеми, зокрема забруднення води та шумове навантаження, які непропорційно впливають на місцеве населення. Це розглядається як прояв екологічної дискримінації. Водночас рюкюсці продовжують боротися за визнання своїх прав, збереження культури та захист свого середовища проживання.

Отже, причинами цих культурних конфліктів стали відмінності у способі життя, мові, цінностях, а разом з ними і політична та економічна експансія Ямато. Акультурація, що відбувалася в процесі взаємодій різних народів, згодом переходила в асиміляцію – це була поступова втрата власної мови, традицій і ідентичності під тиском японської культури. Таким чином історія айнів та рюкюсців є прикладами складного культурного конфлікту, його наслідків, та того, наскільки важливо такий конфлікт вирішувати своєчасно.

Література

1. Ryukyuan. Wikipedia. URL
<https://en.wikipedia.org/wiki/Ryukyuan>
2. Ainu people. Wikipedia. URL
https://en.wikipedia.org/wiki/Ainu_people
3. Ainu. Britannica
<https://www.britannica.com/topic/Ainu>
4. The Indigenous World 2025: Japan. IWGIA. 25 april 2025.
<https://iwgia.org/en/japan/5664-iw-2025-japan.html>
5. Ryukyu Kingdom. Wikipedia. URL
https://en.wikipedia.org/wiki/Ryukyu_Kingdom
6. Ainu culture. Wikipedia. URL
https://en.wikipedia.org/wiki/Ainu_culture

МОЛОДІЖНІ СУБКУЛЬТУРИ ЯК ПРОСТІР ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Кривонос Артем Дмитрович
здобувач 1 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності А14. Середня
освіта.
Англійська мова і зарубіжна
література.
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»
Науковий керівник – Перепадя Д.О.,
к.пед.н., доцент, в.о. завідувача
кафедри іноземних мов

м. Лубни, Україна

У сучасному світі глобалізація охоплює всі сфери суспільного життя, у тому числі культуру та повсякденні практики молоді. Одним із найяскравіших проявів цього процесу є поширення молодіжних субкультур, які перетинають державні кордони і формують спільну ідентичність серед молодих людей різних країн. Дослідження цього феномену набуває особливої актуальності в контексті сучасних викликів, коли культурна ідентичність водночас є предметом глобальної уніфікації і локального опору.

Проблему молодіжних субкультур у різних аспектах розглядали як зарубіжні дослідники (К. Мангейм, С. Фріт, Д. Аусубель), так і вітчизняні науковці (Л. І. Іванченко, О. Бабосов, М. Боришевський). Питання культурної ідентичності в умовах глобалізації аналізує Д. Шевчук [1], а вплив мультикультуралізму на цінності молоді досліджують автори Вісника гуманітарних наук [2]. Разом з тим, взаємозв'язок між участю молоді у субкультурах і збереженням національної ідентичності залишається недостатньо дослідженим у контексті сучасних кризових процесів.

Метою цієї статті є аналіз молодіжних субкультур як специфічного середовища, в якому формується, трансформується і відстоюється культурна ідентичність молоді в умовах глобалізації. Для досягнення мети використано методи аналізу наукової літератури, порівняння та узагальнення.

Субкультура — це система цінностей, установок і способів поведінки певної соціальної групи, яка відрізняється від домінуючої культури, але залишається пов'язаною з нею [3]. Молодіжні субкультури виникли в США та Західній Європі у 50-х роках ХХ століття, коли

у молодого покоління з'явилися власні культурні та споживчі практики [4]. В Україні кінець 80-х — початок 90-х років ознаменувався справжнім «субкультурним бумом», коли молодь масово долучалася до різноманітних неформальних об'єднань — від хіпі і панків до металістів і рейверів [4].

Причиною виникнення молодіжних субкультур є потреба самореалізації, бажання належати до соціальної групи та водночас дистанціюватися від «дорослого» суспільства [3]. Субкультура дає молодій людині можливість висловити протест і водночас готує її до повноцінного соціального життя — і в цьому полягає її внутрішній парадокс [3]. В умовах глобалізації субкультури набувають транснаціонального характеру: хіп-хоп, аніме-спільноти, геймери чи хіпстери об'єднують молодь з різних країн на основі спільних цінностей і практик, незалежно від національного походження [5].

Водночас глобалізація несе в собі загрозу послаблення етнічної ідентифікації [6]. Молодіжні субкультури стають носіями глобальних культурних моделей, які нерідко суперечать місцевим традиціям [2]. Однак дослідники зауважують, що субкультури не лише поглинають глобальне, а й трансформують його відповідно до локального контексту. Молодь, щоб залишатися «іншою», постійно створює нову ідентичність, що, по суті, є формою культурної творчості [3].

Таким чином, молодіжні субкультури є не лише простором протесту чи розваги, а й важливим механізмом формування культурної ідентичності. В умовах глобалізації вони виступають посередниками між глобальним і локальним, між традицією і новаторством. Подальше дослідження цієї теми є перспективним у

контексті вивчення культурної стійкості суспільства в кризові часи.

Література

1. Шевчук Д. Культурна ідентичність та глобалізація. *Наукові записки*. Серія «Культурологія». Вип. 5. 2010. С. 4–15.
2. Вплив мультикультуралізму на трансформацію цінностей у контексті глобального суспільства. *Вісник гуманітарних наук*. 2024. URL: <https://h-visnyk.com.ua/index.php/home/article/view/12> (дата звернення: 10.04.2026).
3. Субкультура. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Субкультура> (дата звернення: 10.04.2026).
4. Іванченко Л. І. Молодіжні субкультури у сучасній Україні. Черкаси: ЧДТУ. URL: <https://er.chdtu.edu.ua/bits/team/ChSTU/657/1/> (дата звернення: 10.04.2026).
5. Молодіжні субкультури. Громадянська освіта, 10 клас. URL: <https://www.miyklas.com.ua/p/gromadyanska-osvita/10-klas/> (дата звернення: 10.04.2026).
6. Масляк П. Вплив глобалізації на культуру України. Географія. 11 клас. URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/maslyak-geography-11-class-2019-profile-level/87.php> (дата звернення: 10.04.2026).

ГЕНДЕРНА НЕЙТРАЛІЗАЦІЯ VS ФЕМІНІЗАЦІЯ: СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ СТРАТЕГІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Радіонова Софія Володимирівна,
здобувачка 1 курсу другого
(магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності В11. 041 Філологія.
Германські мови та літератури
(переклад включно), перша -
англійська.

ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»,
Науковий керівник – Дмитренко В. І.
д.філол.н., професор, професор
кафедри літературознавства і східної
філології
м.Лубни, Україна

Для розуміння природи мовних змін у сфері гендеру варто звернутися до терміну «Словесна гігієна». Намагання людей регулювати мову, якимось виправляти, реформувати та впроваджувати нові норми, - це природний процес, через який суспільство намагається навести лад у власних цінностях. Боротьба за фемінітиви або гендерно-нейтральні займенники — це не просо лінгвістична забаганка, а намагання змінити соціальну реальність через зміну мовних звичок. У цьому ж контексті виокремлюється два основні напрямки мовної реформи:

1. Дегендеризація (або нейтралізація), тобто усунення будь-яких вказівок на стать там, де це не є релевантним.

2. Видимість (фемінізація) — створення специфічних форм для жінок, щоб позбутися ефекту «невидимості» жінки за універсальним чоловічим родом.

Ці підходи часто вступають у протиріччя. Якщо нейтралізація прагне стерти кордони, то фемінізація їх підкреслює, щоб збалансувати систему.

Нейтралізація є найбільш продуктивною стратегією в сучасній англійській мові, що зумовлено її

аналітичним строем та слабкою морфологічною вираженістю категорії роду. Англійська мова має природну схильність до «епіценних» (gender-neutral) форм.

Основні вектори нейтралізації:

- Заміна маркованих професійних назв: використання *firefighter* замість *firemen*, *flight attendant* замість *stewardess*, *chairperson* замість *chairman*, тощо.
- Займенникова революція: найбільш обговорюваним аспектом є використання Singular They (однини «вони»). Це дозволяє уникнути громіздких конструкцій *he/she* або дискримінаційного використання *he* як загального займенника.

Застосування нейтралізації базується на ідеї, що стать особи, яка виконує професійну роль, не повинна впливати на сприйняття її компетентності. Це «стратегія невидимості», яка робить акцент на професійних якостях, а не на біологічних ознаках.

На відміну від нейтралізації, фемінізація наполягає на тому, що мова повинна експліцитно називати жінку. У мовах з розвинутою системою родів (як українська) фемінізація є природною. В англійській же мові вона часто сприймається як вторинна. Проте, фемінізація має потужне психолінгвістичне обґрунтування. Дослідження демонструють, що коли ми використовуємо нейтральне слово, людський мозок все одно схильний підсвідомо асоціювати його з чоловіками. Використання ж фемінітивів або симетричних пар руйнує цей «автоматичний» андроцентризм.

Звісно, будь яка спроба цілеспрямованого втручання в мовну тканину неминуче стикається із суспільним спротивом. У контексті впровадження фемінітивів та гендерно-нейтральних форм в англійській мові цей спротив часто маскується під «турботу про

чистоту мови», проте соціолінгвістичний аналіз вказує на глибші коріння цього явища.

Мовний консерватизм є формою соціального, зазвичай патріархального контролю. Аргументи проти фемінітивів зазвичай базуються не на граматичних правилах, а на бажанні зберегти звичну ієрархію. Втримати контроль соціально-патріархальних норм.

Дослідження виокремлюють кілька ключових причин спротиву:

- Економіка когнітивних зусиль: мовці схильні використовувати звичні автоматизми. Введення нових лексем вимагає додаткових ментальних зусиль, що викликає підсвідоме роздратування.

- Загроза ідентичності: Для певних соціальних груп зміна мовних норм сприймається як загроза їхньому статусу або традиційним цінностям.

- Естетичні аргументи: опоненти змін часто апелюють до «милозвучності», хоча поняття естетики в мові є суто суб'єктивним і культурно зумовленим.

Спротив фемінізації в англійській мові часто підживлюється ілюзією того, що чоловічий рід є справді нейтральним. Проте соціолінгвістичні експерименти доводять: використання слова *man* у значенні «людина» (наприклад, *mankind*) все одно викликає в уяві слухача чоловічий образ. Таким чином, консерватизм у мові сприяє підтримці когнітивного викривлення, де чоловік залишається «прототипом» людини, а жінка «девіацією» або додатком.

Отже, дослідження стратегій гендерної нейтралізації та фемінізації в сучасній англійській мові дозволяє зробити висновок про трансформацію мовної парадигми від андроцентризму до інклюзивності. Тож можна виділити такі узагальнення:

1. Формування гібридної моделі: сучасна

англійська мова не обирає одну виключну стратегію. Натомість ми спостерігаємо паралельне існування двох векторів. Нейтралізація стала домінуючим стандартом в офіційно-діловому дискурсі, академічному середовищі та корпоративній комунікації. Вона забезпечує юридичну та етичну рівність, усуваючи релевантність статі там, де вона не має значення для професійної діяльності.

2. Фемінізація як інструмент видимості: стратегія творення та вживання фемінітивів залишається актуальною в соціально-активістському, медійному та художньому дискурсах. Тут мова виконує функцію «візуалізації» жінки, підкреслюючи її суб'єктність у сферах, що традиційно вважалися чоловічими.

3. Динамічність мови: завдяки процесам «словесної гігієни», те що ще декілька десятиліть тому вважалося радикальним, сьогодні стає нормативним і фіксується у словниках (Merriam-Webster, Oxford).

4. Соціокультурна зумовленість: ефективність мовних змін безпосередньо залежить від готовності суспільства до діалогу. Мовний консерватизм залишається потужним чинником, проте поступово поступається місцем запиту на гендерну чутливість.

Перспективи подальших розвідок вбачаються у вивченні того, як цифровізація та алгоритм соціальних мереж впливають на швидкість розповсюдження нових фемінітивів та закріплення гендерно-нейтральних конструкцій у мовленні молодого покоління.

Література

1. **Cameron D.** Verbal Hygiene. London; New York: Routledge, 1995. 264 с.
2. **Eckert P., McConnell-Ginet S.** Language and Gender. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2003.

336 с.

3. **Hellinger M., Motschenbacher H.** (Eds). *Gender across Languages*. Amsterdam; Philadelphia: J. Benjamins, 2001. 368 p.

4. **Pauwels A.** *Language and Gender*. London: Longman, 1998. 232 с.

5. **Sczesny S., Formanowicz M., Moser F.** *Can Gender-Fair Language Reduce Gender Stereotyping and Discrimination?* Lausanne, Switzerland: Frontiers in Psychology, 2016. 12 p.

КУЛЬТУРНА ТРАВМА, ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ВИБІР І МОВНИЙ СПРОТИВ КРИЗЬ ПРИЗМУ ТВОРЧОСТІ Б. АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧА

Запотєєва Валерія Едуардівна,
здобувачка 1 курсу
другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності А4.01
Середня освіта. Українська мова і
література
ДЗ «Луганський національний
університет
імені Тараса Шевченка»,
Науковий керівник –
Дмитренко В.І., д.філол.н.,
професор
м. Лубни, Україна

Художня та публіцистична спадщина Бориса Антоненка-Давидовича не є музейним артефактом – вона виступає інтелектуальним кодом та етичною матрицею для сучасного українського мистецтва. Досвід опору

тоталітарній системі у ХХ столітті резонує з досвідом протистояння російській агресії у ХХІ столітті. Сучасна драматургія, наслідуючи його концепт слова як свідомого морального вибору, продовжує лінію культурного спротиву, доводячи, що пам'ять і мова є найсильнішою зброєю проти дегуманізації [3].

Повість Бориса Антоненка-Давидовича «Смерть» є одним із найпотужніших в українській літературі анатомічних розтинів конформізму, ідеологічної мімікрії та екзистенційного колапсу особистості в умовах встановлення тоталітарного режиму, де головний герой, Кость Горобенко, репрезентує трагедію українського інтелігента-націоналіста, який колись очолював повітову філію національного союзу і розпинався на мітингах за «неньку» Україну, а тепер намагається інтегруватися в лави Російської комуністичної партії, більшовиків – ця штучна ідентичність стає нав'язливою ідеєю, що роз'їдає психіку. Твір, епіграфом до якого стали слова Василя Еллана-Блакитного «За життя розплата тільки кров'ю, Тільки смертю переможеш смерть», задає жорстку фатальну логіку: входження до нової соціальної ієрархії вимагає ритуального знищення свого минулого[1].

Дмитренко В.І. піддає повість «Смерть» глибокому аналізу крізь призму теорії архетипів К. Г. Юнга, що дозволяє перевести проблематику твору з суто соціально-історичної площини у вимір універсальних категорій людської свідомості. У творі архетип репрезентований самим процесом переродження Горобенка. Прагнучи інтегруватися в тоталітарну групу, партію, яка історично виступає гнобителем, герой мусить відмовитися від своєї моральної сутності на користь примітивних соціальних інстинктів. Символічною кульмінацією цієї трансформації є метафора «срібної кулі» – згідно з міфологічними уявленнями, срібна куля

здатна вбити перевертня – у контексті, такою кулею для Горобенка стає його власне минуле. Перетворившись на соціального «перевертня», ренегата, він відчуває панічний страх перед своїми колишніми ідеалами. Щоб вижити, він мусить сам вистрілити цією «кулею» в себе колишнього, нещадно витравлюючи будь-які прояви українськості чи людяності[4]. Твір доводить, як страх і прагнення до соціальної мімікрії руйнують основи людської природи, що компроміс із антигуманною ідеологією є неможливим без фатального роздвоєння та самознищення, тоталітарна система вимагає ритуального вбивства свого національного, історичного та морального «Я».

Сприйняття смерті не обмежується біологічним фактом; це складна екзистенціальна та естетична проблема. Культурна естетизація смерті виступає як захисний механізм, що дозволяє людству адаптуватися до усвідомлення власної скінченності. У контексті сучасної війни в Україні глибоке осмислення цих процесів є критично необхідним для подолання колективної травми. Переживання межових станів, попри їхню руйнівну силу, може стати відправною точкою для переоцінки цінностей та зміцнення життєствердного потенціалу нації [5]. Кость Горобенко у повісті «Смерть» намагається подолати страх фізичного знищення каральною системою, естетизуючи жорстокість більшовиків. Він намагається стати суб'єктом смерті, катом, щоб не бути її об'єктом, жертвою, втім цей шлях веде лише до екзистенційного краху [1].

Відтак, національно-патріотичне виховання сьогодні перетворилося з формальної дидактичної вимоги на базову стратегію фізичного та онтологічного виживання держави. Успішне протистояння агресії

вимагає не лише мілітарної потуги, а й абсолютної культурної автономії. Подолання мовного рабства, відмова від імперських наративів, виховання критичного мислення та формування образу українців як героїчної, самодостатньої нації – це ті інструменти, які забезпечать внутрішню інтеграцію суспільства та перемогу в цивілізаційному протистоянні[2].

Резюмуючи, філософське осмислення феномену смерті та травми розширює рамки цієї боротьби, демонструючи, що протистояння імперії – протистояння самому хаосу та небуттю. Естетизація болю, перетворення його на тексти, п'єси та акти опору в сучасному театрі чи літературі є вищим проявом життєздатності культури. Сучасні педагогічні стратегії, що базуються на цінностях свободи, мовної стійкості та історичної правди, замикають цей цикл, перетворюючи болісний історичний досвід на зброю захисту майбутніх поколінь. Україна утверджує себе як суб'єкт світової історії саме завдяки здатності трансформувати травму в силу, а культурну пам'ять – у незламний щит національної безпеки.

Література

1. **Антоненко-Давидович Б.** Смерть. держ. вид. України, 1928. 131 с.
2. **Бондаренко Н. В., Косянчук С. В.** Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів: методичні рекомендації. Київ: Фенікс, 2022. 64 с.
3. **Гладілін С.І.** Творчість Б. Антоненка-Давидовича та сучасність: вплив і паралелі з сучасним театральним мистецтвом. *Цифрове наукове суспільство: соціально-економічні, правові та міжнародні аспекти: збірник наукових праць з матеріалами V Міжнародної наукової конференції*, м. Одеса, 1 серпня, 2025 р. / Міжнародний

центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС
Груп, 2025. С.187-190. DOI <https://doi.org/10.62731/mcnd-01.08.2025>

4. **Дмитренко В.І.** Архетип тіні в романі Б. Антоненка-Давидовича «Смерть». *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність*. 2015.Т6. С 28-36. DOI: https://doi.org/10.31812/world_lit.v6i0.1187

5. **Єременко Ю.В.** Естетизація як спосіб осмислення феномену смерті. *Гілея: науковий вісник*. 2016. №105. С. 200-204.

СТВОРЕННЯ ПОДКАСТУ ПРО ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ БОРИСА АНТОНЕНКА- ДАВИДОВИЧА ЯК ЗАСІБ ПОПУЛЯРІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Гладілін Станіслав Ігорович
аспірант 3 курсу спеціальності В11 Філологія
кафедри літературознавства і східної філології
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»,
м. Лубни, Україна

e-mail valsi27@gmail.com

У сучасному цифровому просторі подкаст стає одним із найефективніших форматів популяризації культури, літератури та історичної пам'яті [13, с. 8; 14, с. 12-13]. Аудіоформат дозволяє поєднати наукову інформацію, емоційний наратив, елементи сторітелінгу та мультимедійні технології, що особливо актуально для

популяризації української літературної спадщини серед молоді [10, с. 107; 11, с. 190]. Однією з постатей, чия творчість і життєвий шлях потребують нового осмислення в медійному просторі, є Борис Антоненко-Давидович – представник Розстріляного відродження, письменник, мовознавець, дисидент та громадський діяч.

Борис Антоненко-Давидович належить до тих українських митців, чия біографія нерозривно пов'язана з трагічною історією України ХХ століття. Письменник зазнав політичних репресій, багаторічного ув'язнення та цензурних заборон, однак зберіг відданість українській культурі та мові. Його творчість охоплює прозу, публіцистику, літературну критику та мовознавчі праці, серед яких особливе місце займає книга «Як ми говоримо» [1 - 3].

Сучасний розвиток цифрових технологій сприяє трансформації способів сприйняття літератури [8; 15, с. 66]. Молодіжна аудиторія дедалі частіше звертається до подкастів як до форми отримання інформації, оскільки вони поєднують мобільність, доступність і можливість емоційного занурення в тему [12, с. 119-120]. Саме тому створення подкасту про життя і творчість Бориса Антоненка-Давидовича є важливим інструментом культурної комунікації та літературної освіти.

Метою такого подкасту є популяризація творчості письменника, актуалізація його мовних і культурних ідей, а також формування інтересу до української літератури доби Розстріляного відродження. Основними завданнями є:

- дослідження біографії письменника;
- аналіз основних тем і мотивів творчості;
- адаптація літературознавчого матеріалу до аудіоформату;
- створення доступного й емоційно насиченого

контенту для широкої аудиторії.

Під час створення подкасту важливу роль відіграє структура епізодів. Доцільним є поділ матеріалу на тематичні випуски. Наприклад, перший епізод може бути присвячений дитинству та формуванню світогляду письменника, другий – його участі в культурному житті 1920-х років та літературній організації МАРС, третій – репресіям і табірному періоду, четвертий – мовознавчій діяльності та книзі «Як ми говоримо», п'ятий – значенню творчої спадщини Антоненка-Давидовича для сучасної України.

Особливістю подкасту має стати поєднання науковості та художньої подачі матеріалу. Для цього можуть використовуватися уривки з творів письменника, архівні цитати, музичний супровід, інтерв'ю з літературознавцями, а також елементи драматизації. Наприклад, у випуску про репресії можна використати фрагменти «Сибірських новел», які передають атмосферу страху, ізоляції та духовного спротиву. Такий підхід сприяє емоційному залученню слухача та допомагає краще зрозуміти історичний контекст.

Важливим аспектом є мовний компонент подкасту. Антоненко-Давидович був не лише письменником, а й активним захисником української мови. Його праця «Як ми говоримо» залишається актуальною і сьогодні, особливо в умовах боротьби за мовну ідентичність України. У межах подкасту можна створити окрему рубрику, присвячену мовним порадам письменника. Наприклад, пояснювати типові помилки у вживанні русизмів або аналізувати походження українських слів. Це дозволить поєднати літературознавчий та освітній аспекти.

Подкаст як форма цифрової гуманітаристики також має значний потенціал у сфері освіти [6; 7, с. 15]. Його

можна використовувати під час викладання української літератури у школах та університетах [11]. Аудіоформат полегшує сприйняття складного історико-літературного матеріалу та сприяє розвитку критичного мислення [12, с. 120]. Крім того, подкаст може стати платформою для міждисциплінарного діалогу, поєднуючи літературу, історію, медіакомунікацію та культурологію.

Прикладом успішної популяризації української культури через подкасти є сучасні україномовні медіапроекти, присвячені літературі, історії та суспільним темам. У цифровому просторі дедалі більше зростає інтерес до українськомовного науково-популярного контенту та культурних подкастів [4 – 5]. Це свідчить про перспективність створення спеціалізованого літературного подкасту про Антоненка-Давидовича.

Технічна реалізація подкасту передбачає використання сучасних платформ для поширення аудіоконтенту, зокрема Spotify, YouTube Podcasts, Apple Podcasts та Google Podcasts. Для монтажу можуть використовуватися програми Audacity, Adobe Audition або GarageBand. Важливою є також візуальна складова: створення обкладинки, коротких відеофрагментів для соціальних мереж, цитат та анонсів епізодів.

Окрему увагу слід приділити сторітелінгу як способу організації матеріалу. Історія життя Антоненка-Давидовича містить драматичні події, які можуть бути представлені через особистісний вимір. Наприклад, розповідь про його арешт, заслання та повернення до літературної діяльності після років репресій дозволяє не лише подати біографічні факти, а й показати силу культурного спротиву [9].

Методика роботи із системою питань та завдань до подкасту про життя і творчість Борис Антоненко-

Давидович ґрунтується на поєднанні літературознавчого аналізу, інтерактивного навчання та сучасних цифрових технологій. Основною метою такої роботи є не лише засвоєння біографічного й історико-літературного матеріалу, а й формування критичного мислення, навичок інтерпретації тексту, медіаграмотності та усвідомлення значення української культурної пам'яті. Використання подкасту як навчального інструмента дозволяє адаптувати складний літературний матеріал до потреб сучасної аудиторії, особливо студентської молоді та широкого кола слухачів.

Важливе місце у методиці посідають інтерактивні форми роботи. Дискусії, групові обговорення, рольові інтерв'ю та колективний аналіз цитат сприяють розвитку комунікативних навичок і вмінню аргументовано висловлювати власну думку. Наприклад, студентам можна запропонувати змодельовати інтерв'ю з Борисом Антоненком-Давидовичем або провести дискусію про значення української мови в умовах сучасних суспільних викликів. Такий формат роботи допомагає актуалізувати проблематику творчості письменника у сучасному культурному контексті.

Окрему увагу слід приділити міждисциплінарному підходу. Подкаст про Бориса Антоненка-Давидовича може використовуватися не лише на заняттях з української літератури, а й у курсах історії, журналістики, культурології, медіакомунікації та мовознавства. Наприклад, аналіз книги «Як ми говоримо» дозволяє поєднати літературознавчий і мовознавчий аспекти, а обговорення репресій – інтегрувати історичний матеріал.

Методика також передбачає рефлексивний компонент. Після завершення роботи слухачам пропонується оцінити власні враження від подкасту,

визначити найважливіші теми та висловити думку щодо актуальності творчості письменника сьогодні. Рефлексія допомагає не лише закріпити знання, а й сформувати особистісне ставлення до почутого матеріалу.

Таким чином, система питань та завдань до подкасту про Бориса Антоненка-Давидовича спрямована на комплексне залучення слухачів до українського культурного простору. Вона поєднує елементи літературного аналізу, медіаосвіти, творчої діяльності та історичної рефлексії, сприяючи популяризації української літератури та розвитку сучасних форм гуманітарної освіти.

Таким чином, створення подкасту про життя та творчість Бориса Антоненка-Давидовича є актуальним напрямом цифрової гуманітаристики та літературної популяризації. Подкаст дозволяє поєднати науковий підхід із сучасними медіатехнологіями, зробити українську літературу ближчою до молоді аудиторії та сприяти формуванню культурної пам'яті. Творчість Антоненка-Давидовича, його боротьба за українську мову й національну ідентичність набувають особливого значення в сучасних суспільно-культурних умовах.

Література

1. **Антоненко-Давидович Б.** Як ми говоримо. К. : Либідь, 1991. 256 с.
2. **Антоненко-Давидович Б.** Сибірські новели. К. : Дніпро, 1991. 318 с.
3. **Антоненко-Давидович Б.** На шляхах і роздоріжжях : спогади, статті, літературні розвідки. К. : Смолоскип, 1999. 352 с.

4. **Доля** та творчість незламного Бориса Антоненко-Давидовича. URL: <https://biblio.lib.kherson.ua/dolya-ta-tvorchis.htm> (дата звернення: 20.05.2026).
5. **Життя** та творчість Бориса Антоненка-Давидовича. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=1496> (дата звернення: 20.05.2026).
6. **Ковальчук О.** Подкаст як сучасний інструмент медіакомунікації. *Соціальні комунікації: теорія і практика*. 2021. № 2. С. 45–52.
7. **Почепцов Г. Г.** Медіакомунікації. К. : Академія, 2020. 256 с.
8. **Семеног О.М.** Цифрові технології у викладанні української літератури. *Українська мова і література в школі*. 2020. № 4. С. 12–18.
9. **УкрЛіб:** Біографія Бориса Антоненка-Давидовича. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/author.php?id=24> (дата звернення: 20.05.2026).
10. **Юган Н. Л.** Мобільні додатки для вивчення української мови як іноземної. *Діалог культур у Європейському освітньому просторі. Матеріали Міжнародної конф.* К.: КНУТД, 2021. С. 107-113.
11. **Юган Н.** Навчальні подкасти у процесі викладання української мови як іноземної. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2021. № 15. С. 188-196. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ufl.2021.15.3296>
12. **Юган Н. Л.** Створення подкастів як інноваційна методика у практиці викладання української мови як іноземної. *Збірник тез доповідей V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інноваційні тенденції підготовки фахівців в умовах полікультурного та мультилінгвального глобалізованого світу»*. К.: КНУТД, 2020. С. 119-122.

13. Berry R. Podcasting: Considering the Evolution of the Medium and Its Association with the Word “Radio”. *The Radio Journal*. 2016. Vol. 14. № 1. P. 7–22.

14. Jenkins H. *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York : New York University Press, 2006. 336 p.

15. McHugh S. How Podcasting Is Changing the Audio Storytelling Genre. *The Radio Journal*. 2016. Vol. 14. № 1. P. 65–82.

ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМИ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

1. Культурна толерантність та взаємоприйняття:

- Роль толерантності у збереженні миру та стабільності.
- Важливість відкритого діалогу між культурами для побудови взаєморозуміння.

2. Вплив міграційних процесів на культурний ландшафт:

- Адаптація та інтеграція мігрантів у нові культурні середовища.
- Міжкультурні взаємодії та їх вплив на розвиток суспільства.

3. Роль мистецтва та літератури у сприянні діалогу між культурами:

- Мистецтво як засіб вираження та розуміння різниці.
- Літературні та художні твори як інструменти відображення культурного різноманіття.

4. Інтеркультурна освіта та міжкультурна комунікація:

- Підвищення культурної компетентності для покращення міжкультурного спілкування.
- Роль освіти у формуванні толерантного та відкритого суспільства.

5. Культурна дипломатія у вирішенні конфліктів:

- Використання культурних зв'язків для зміцнення міжнародного співробітництва.
- Досвід успішних культурних ініціатив у врегулюванні конфліктів.

6. Культурна спадщина та її роль у збереженні ідентичності:

- Збереження та захист культурної спадщини у військових конфліктах та кризових ситуаціях.
- Важливість культурної спадщини для формування ідентичності та самосвідомості.

7. Культурні інновації як засіб подолання кризових ситуацій:

- Використання культурних ініціатив та творчого підходу для подолання складних ситуацій.
- Інноваційні підходи до вирішення культурних проблем у важкі часи.

8. Актуальні проблеми української, германської та східної філології

- Лінгвокультурні, соціокультурні та міжкультурні проблеми перекладу
- Лінгвістичні дослідження східних та германських мов

9. Актуальні проблеми української і зарубіжної літератури

- Дослідження української та зарубіжної літератури
- Гендерні студії в літературознавстві та компаративістика

Наукове видання
«Діалог культур у важкі часи»
Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції

Редакційна колегія:

Перепадя Д.О., канд.пед.наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов (відпов. редактор);

Федічева Н.В., канд.пед.наук, доцент, доцент кафедри літературознавства і східної філології.

За заг. ред. канд.пед.наук, доцента кафедри іноземних мов
Перепаді Д.О.

Комп'ютерне макетування – Перепадя Д.О.

Відповідальні за випуск:

Перепадя Д.О., канд.пед.наук, доцент, доцент кафедри іноземних
МОВ

Видавництво Державного закладу
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
Адреса: м. Лубни, вул. Віктора Новікова, 2
E-mail: mail@luguniv.edu.ua